

Urbaanit vanhatpiiat –
Identiteetin muodostaminen ydinperhenormin ulkopuolella

Pro gradu -tutkielma
Helsingin yliopisto
Kulttuurien osasto
Folkloristiikka
Maria Ilonen
Marraskuu 2020

Tiedekunta – Fakultet – Faculty Humanistinen tiedekunta		Koulutusohjelma – Utbildningsprogram – Degree Programme Kulttuurien tutkimus	
Opintosuunta – Studieriktning – Study Track Folkloristiikka			
Tekijä – Författare – Author Maria Ilonen			
Työn nimi – Arbetets titel – Title Urbanit vanhatpiiat – Identiteetin muodostaminen ydinperhenormin ulkopuolella			
Työn laji – Arbetets art – level Pro gradu		Aika – Datum – Month and year Marraskuu 2020	Sivumäärä– Sidoantal – Number of pages 71 sivua+ liite (1 sivu)
Tiivistelmä – Referat – Abstrct <p>Tutkielmassa käsittelen noin 30-40- vuotiaiden, puolisoittomien ja lapsettomien naisten identiteettiä ja sitä, miten ja millaisista osa-alueista he muodostavat identiteettinsä kulttuurissa ja yhteiskunnassa, joka koetaan hyvin heteroparisuhde- ja ydinerhekeskeiseksi. Tutkin, millaisia sosiaalisia kategorioita yksinelävät naiset kokevat heihin liitettävän suhteessa siihen, miten he itse kokevat oman identiteettinsä. Peilaan nykysinkkujen kokemuksia vanhempaan vanhanpiian stigmatisaatioon, joka liittyi aiemmin yhteiskunnassa 25 vuotta täyttäneisiin, naimattomiin naisiin.</p> <p>Käytän tutkimuksessani kahdentyyppistä aineistoa. Olen haastatellut neljää yksinelävää naista heidän kokemuksistaan, lisäksi olen käyttänyt aineistona kolmea sinkkuudesta kertovaa blogia. Tutkimuksen taustana ovat sosiaaliset kategoriat, erityisesti Jyrki Pöysän tekemä tutkimus Jätjän synty, missä hän tutkii sosiaalisten kategorioiden muodostumista jätkäperinteessä. Lisäksi tärkeä taustakäsike on identiteetin käsite. Sosiaalisten kategorioiden tullessa ulkopuolelta määriteltyinä, identiteetti rakentuu yksilöstä sisältäpäin. Myös intersektionaalisuus käsitteenä liittyy olennaisesti tutkimukseen, sillä yksineläviin naisiin liitetyt sosiaaliset kategoriat eroavat siitä, millaisia yksineläviin miehiin liitetään. Myöskin puolisoittomien ja lapsettomien naisten kokemukset ja elämät eroavat keskenään toisistaan.</p> <p>Muodostamaani aineistoa olen tutkimuksessani analysoinut sisällönanalyysin menetelmän avulla, yhdistäen soveltavasti aineisto- sekä teorialähtöistä sisällönanalyysiä pyrkien avaamaan yksinelävien naisten kokemusta sekä ilmiötä. Haastatteluissa olen kartoittanut haastateltujen kokemuksia ja identiteettiä kartoittaen pienimuotoista elämäntarinaa. Haastattelut ovat pohjautuneet tekemääni haastattelurunkoon, jota olen haastattelujen edetessä tarpeen mukaan muokannut.</p> <p>Tutkimukseni perusteella nainen kategorisoidaan vahvasti äitiyden ja puolisouden kautta ja yksinelävä nainen elää yhteiskunnallisen ja kulttuurisen normin ulkopuolella. Yksinelävillä naisilla on kuitenkin toive parisuhteesta ja mahdollisesti myös lapsista, joten sinkkuna eläminen ei ole tietoinen valinta, vaan elämäntilanteeseen on päädytty monien asioiden vaikutuksesta. Elämä koetaan pääosin sinkkuudesta huolimatta hyväksi ja sinkkuus on tuonut elämään myös hyviä kokemuksia, joskin joissakin tapauksissa se on myös kaventanut sosiaalista elämää.</p> <p>Parisuhde koetaan kuitenkin yhdeksi elämäalueeksi, eikä sen ajatella olevan identiteetin perusta. Puolisottoman ja lapsettoman naisen identiteetti määrittyy vahvasti omasta itsestä käsin. Sinkkunaisen seksuaalisuuteen liitetään tutkimuksen perusteella kaksinaismoralismia eri tavalla, kuin sinkkumiesten kohdalla. Sinkkujen elämäntilanne määritellään usein myös väliaikaiseksi ja tämä aiheuttaa kokemuksen ulkopuolisuudesta ja oman paikan puuttumisesta. Yksinäisyyttä vahvemmin tutkimuksessa nousi esiin nimenomaan ulkopuolisouden kokemus.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords sinkku, yksineläjä, vanhapiika, naiseus, sosiaalinen kategoria, identiteetti, ydinperhenormi, sisällönanalyysi			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited Helsingin yliopiston kirjasto, E-thesis-tietokanta			
Muita tietoja – Övriga uppgifter – Additional information			

Sisällysluettelo

1. Johdanto.....	4
2. Tutkimuksen taustaa.....	5
2.1. Vanhatpiiat ja citysinkut.....	5
2.2. Tutkimuksen merkityksestä ja aiemmin tutkittua.....	8
3. Aineisto.....	11
3.1. Aineiston tuottaminen ja rajaus.....	11
3.2. Tutkijan positio.....	14
4. Tutkimusetiikka.....	15
5. Tutkimuksen teoriatausta.....	16
5.1. Sosiaaliset kategoriat.....	16
5.2. Identiteetin käsite.....	19
5.2.1. Intersektionaalisuuden käsite.....	21
6. Metodologia.....	22
7. Elämä sinkkuna.....	25
7.1. Miksi sinkkuus?	26
7.2. Yksinäisyys kokemuksena.....	32
7.3. Oman aktiivisuuden merkitys.....	34
7.4. Sosiaalisen elämän kaventuminen.....	36
7.5. Vapaus ja unelmien toteuttaminen	37
7.6. Elämä hyvää sinkkuudesta huolimatta.....	40
7.7. Identiteetti itsestä käsin.....	42
8. Sinkku yhteiskunnan ja kulttuurin osana.....	44
8.1. Ydinperhe ja heteparisuhde kulttuurisena normina.....	45
8.2. Toiveet parisuhteesta.....	49
8.3. Sinkkun lapsihaaveet.....	50
9. Sinkku stereotyyppien kohteena.....	54
9.1. Sinkkun seksuaalisuus ja kaksinaismoralismi.....	54
9.2. Työelämän oletettu uhriutuja.....	58
9.3. Väliaikainen elämäntilanne.....	60
10. Loppupäätelmät.....	62

Lähteet

Liite

1. Johdanto

Folkloristi Satu Apo kuvaa oletusta nykysuomalaisen naisen esi-äidistä stereotyyppisenä maalaisnaisena, jonka valta riippui hänen perheestään. Perheetön nainen taas oli anomalia, sosiaalisesti hankala tapaus, jonka osaa kyläyhteisössä ei kadehdittu. Nainen kiinnittyi perheeseen sen miespuolisen jäsenen kautta. (Apo 1999: 7.) Onko perheetön nainen tänäkin päivänä anomalia, sosiaalinen poikkeus vai onko yksineläminen normalisoitunut yhteiskunnassa, jossa on tutkimusten ja tilastojen mukaan yhä enemmän sinkkuja?

Suomi oli pitkään köyhä ja agraarinen valtio, jonka tilat olivat pieniä. Niillä työskenneltiin työparina, nainen ja mies yhdessä. (Rantalaiho 1994:116–17.) Aikanaan yhteiskunta siis saneli sen, että parituminen ja naimisiinmeno takasivat elämässä selviytymisen. Naimattomaksi jäämiseen liittyi häpeää ja naimattomat, yli 24- vuotiaat naiset luokiteltiin vanhoiksi piioiksi (Mäkinen:51). Vanhoistapiioista on kansanperinteessä myös kerrottu kaskuja ja ne ovat yleensä tematiikaltaan seksuaalissävytteisiä ja liittyvät vanhanpiian miehenpuutteeseen. (Vakimo 2001: 152–158). Vuonna 1935 säädettiin, vero, jonka mukaan naimattomien, eli 24- vuotiaiden henkilöiden oli maksettava korkeampaa veroa. Laki säädettiin kannustamaan ihmisiä menemään naimisiin ja hankkimaan lapsia. (Himberg, 2012.) Naimattomiksi jääneet tyttäret jäivät usein huolehtimaan vanhemmistaan, auttamaan talon töissä ja asumaan lapsuudenperheisiinsä, eivätkä näin ollen itsenäistyneet.

Yhteiskunta on kaupungistunut ja elämänmuodot moninaistuneet 1900- luvun alkupuolelta tultaessa 2010- ja 2020- luvuille. Kuitenkin yksinelävä nainen on edelleen yhteiskunnan toinen ja häneen liitetään erilaisia mielikuvia. Sinkkuelämä tuli näkyväksi erityisesti, kun vuonna 1998 alettiin esittää *Sinkkuelämää* -televisiosarjaa, joka loi uudenlaisen kuvan itsenäisistä, yksineläjänaisista, joiden keskeinen elämänpiiri muodostui ystävien ympärille. Sarja sijoittui New Yorkiin, eikä sen luomaa kuvaa sinkkuudesta voida suoraan verrata Suomeen.

Olen otsikoinut tutkimukseni nimellä *Urbanit vanhatpiiat* taustalla ajatus siitä, että yhteiskunta on kaupungistunut ja sinkkujen elämä on keskittynyt kaupunkeihin. Lisäksi peilaan nykysinkun kokemuksia vanhanpiian stigmatisoinnin perintöön. Jaana Ahtiainen (2020: 13) on tutkinut pro gradu- tutkielmassaan opiskelijoiden tekemää seksityötä ja näin ollen myös siihen liittyvää stigmaa. Seksityöntekijään lyödään leima hänen harjoittamansa työn perusteella. Tämä stigma aiheuttaa syrjimistä ja ulottuu myös

seksityöntekijän siviiliminään. Samaan tapaan perheettömään ja parisuhteettomaan naiseen liitettiin aiemmin vanhanpiian leima. Tänä päivänä yksineläjänaiseen liitetään hieman muuttuneita mielikuvia, mutta tänäkin päivänä ne voivat aiheuttaa marginalisoitumista yhteiskunnassa ja erityisesti kokemusta siitä.

Yksineläminen voi olla tänä päivänä myös valintakysymys, mutta siihen suhtaudutaan kuitenkin eräänlaisena välivaiheena. Parisuhdetta tai siihen pyrkimistä pidetään normina ja sinkkuja lokeroitaan parisuhteettomuutensa perusteella (Häkkinen 2019.)

Olen itse elänyt sinkkuna kymmenisen vuotta 30-40:n ikävuoden tietämissä ja olen silloin ollut vanhan määritelmän mukaan todellinen vanhapiika ja kohdannut myös tätä lokeroitua ja ennako-oletuksia sekä tuntenut eläväni yhteiskunnan marginaalissa, normin ulkopuolella. Siksi kiinnostuinkin selvittämään, miten 2010–2020 -luvun vanhapiika, citysinkku tai yksineläjä rakentaa identiteettinsä ja millaista kategorisointia hän kohtaa. Tässä tutkimuksessani pyrin selvittämään tätä noin 30-40 -vuotiaiden sinkkunaisten omista kokemuksista käsin. Pyrin avaamaan, miten yksinelävät naiset, joilla ei ole puolisoa eikä lapsia, kokevat itsensä suhteessa yhteiskuntaan ja kulttuuriin. Miten he rakentavat oman identiteettinsä, millaisista asioista ja osa-alueista se rakentuu ja miten se rakentuu suhteessa muihin ja mahdollisesti heihin liitettyihin sosiaalisiin kategorioihin? Miten he rakentavat identiteettinsä yhteiskunnassa ja kulttuurissa, joka on varsin perhe- ja parisuhdekeskeinen? Miten he kokevat itse elämänsä kulttuurisen normin ulkopuolella? Nämä ovat siis tutkimuskysymykseni.

2. Tutkimuksen taustaa

2.1. Vanhatpiiat ja citysinkut

Vanhaksi piiaksi jäätiin ja se ei ollut toivottavaa. Niin vanhoihin piikoihin kuten myös vanhoihin poikiinkin kohdistui pilailua ja pilkantekoa. Oli esimerkiksi lauluja Kyöpelinvuorelle menijöistä ja syyksi vanhaanpiikuuteen tai -poikuuteen nähtiin usein henkilön rumuus tai taitamattomuus. (Löfström 1999: 93–94). Vanhapiika -nimitykseen liittyikin negatiivisia mielleyhtymiä, eikä nykypäivän yksineläjänainen vastaa käsitystä vanhastapiiasta. Vanhapiika- nimitystä käytän tutkimuksessani historiallisena käsitteenä ja taustana yksineläjänaisen pitkälle historialle suomalaisen yhteiskunnan marginaalissa ja normiin sopimattomassa elämäntilanteessa. Muuten käytän terminä joku sinkku- tai yksineläjänainen.

Yhteiskunnan kaupungistumisen myötä naisille avautui mahdollisuus työskentelyyn ja naimattomiksi jääneet naiset saattoivat muuttaa maalta kaupunkiin. (Mäkinen 2008:51–54.) Tänäkin päivänä sinkkunaiset ovat pitkälti kaupungeissa esiintyvä ilmiö. Sittenmin onkin syntynyt myös käsite citysinkku, johon liittyvät hyvin toisenlaiset mielikuvat, kuin vanhapiika- termiin. Citysinkku viittaa sitoutumiskyvyttömyyteen ja -haluttomuuteen sekä myös hiukan pinnalliseksi miellettyyn elämäntapaan. (Mäkinen 2008:71–84.) Arja Mäkinen esittää väitöskirjassaan neljä stereotyyppistä kuvaa, joita liitetään yksineläjänaisiin. Näitä ovat 1) perinteinen vanhapiika, joka elää selibaatissa ja on kärttyinen, 2) city-sinkkunainen, joka on kunnianhimoinen, korkeasti koulutettu, vapaudenkaipuinen ja kelpuuttaa puolisoonsa vain täydellisen miehen, 3) pelästynyt reppana, joka arvostaisi perhettä, mutta hänelle on tapahtunut jotakin traumatisoivaa, joka estää haaveiden toteutumista sekä 4) kukaties lesbo, jossa ei ole periaatteessa mitään vikaa, mutta joka ei erityisesti korosta naisellisuuttaan, joten seksuaalinen suuntautuminen saattaisi selittää hänen puolisoittomuutensa. (Mäkinen 2008: 281–284.) Mäkinen kirjoittaa tässä yli kymmenen vuotta sitten julkaistussa väitöskirjassaan olevan toki kärjistettyjä, mutta väistämättä näissä stereotyyppioissa on osittain vieläkin elossa olevia käsityksiä.

Tuula Gordonin (1994: 131) tutkimuksen mukaan citysinkku mielletään myös urbaaniksi, korkeasti koulutetuksi, aktiiviseksi uranaiseksi. Citysinkku -nimitykseen liitettävät konnotaatiot ovat myös arvottavia ja luovat stereotyyppioita, vaikka esimerkiksi Gordonin tutkimuksessa ne eivät sinänsä olekaan negatiivisia. Määriteltäessä citysinkku kohtuullisen nuoreksi, sillä luodaan myös kuvaa elämäntilanteen väliaikaisuudesta ja mahdollisesta muuttumisesta tulevaisuudessa.

Tänä päivänä yhä useampi suomalainen asuu yksin. Vuonna 2019 44,7 prosenttia eli lähes puolet asutokunnista oli yhden hengen talouksia (Tilastokeskus 2020). Vuoden 2000 perhetilasto kertoi yksinasuvien määräksi viidenneksen väestöstä (Ojala & Kontula 2002: 10). Yksin eläviä on siis yhteiskunnassamme huomattavan paljon ja noin kymmenessä vuodessa määrä on kasvanut. Toki tähän liittyen on huomioitavaa, että myös yhden hengen talouksissa asuvista osa on vakituksessa parisuhteessa, mutta asuu eri osoitteessa vakituksisen kumppaninsa kanssa ja taas vastaavasti useamman henkilön talouksissa voi asua yhdessä ihmisiä, jotka eivät ole keskenään parisuhteessa. Useamman hengen talouksissa asuu myös vanhempia, joilla ei ole kumppania, lastensa kanssa ja heidätkin voidaan luokitella sinkkuiksi.

Sinkkuus on ollut ilmiönä kasvussa jo useamman vuosikymmenen ajan ja se on nähtävissä myös muissa länsimassa. Tuula Gordon, joka on tutkinut Suomen, Britannian ja Yhdysvaltojen sinkkunaaisia, toteaa tutkimuksessaan näissä maissa sinkkujen määrän kasvaneen vuodesta 1979 vuoteen 1985. Myös ensimmäisen avioliiton solmimisikä on noussut. (Gordon 1994: 21–22.)

Agraarikulttuurin ajalla, jolla tarkoitan tässä tutkimuksessa 1800 -luvun loppua ja 1900 -luvun alkupuolta ennen suomalaisen yhteiskunnan kaupungistumista, yksin eläminen oli erilaista kuin nykyään. 1900-luvun alun Suomessa yksin eläminen asetti yksilölle erilaisia haasteita, kuin tänä päivänä, 2010–2020 -lukuilla. Kaupungeissa vallitsi asutuspula ja yksin asuminen oli kallista. Samassa taloudessa elävät henkilöt olivat tuolloin myös toistensa sosiaaliturva, koska tuolloin ei nykyisenkaltaista sosiaaliturvajärjestelmää ollut. Tuohon aikaa ajateltiin myös, että kaikkien naisten elämäntehtävä oli äitiys. (Mäkinen 2008: 37–45.)

Maailmansotien jälkeen naimattomuus alkoi Suomessa olla harvinaista ja siksi se alkoi vaatia myös selityksiä. Tämä selittää myös sitä, että ihmisten seksuaalista suuntautumistakin on alettu arvailla ja esittää syyksi yksinelämiseen. On huomionarvoista, että vielä 1920–1930- lukuilla naimattomuus oli kuitenkin Suomessa vielä suhteellisen yleistä. (Löffström 1999: 225.)

Yksineläjien asumis- ja elämiskulut ovat tänäkin päivänä suhteellisesti suuremmat, kuin kumppanin kanssa avio- tai avoliitossa asuvan. Ojalan ja Kontulan tekemästä Väestöliiton tutkimuksesta (2002: 48–49) ilmenee, että yksinelävien naisten taloustilanne mielletään usein helpoksi, vaikka todellisuudessa taloustilanne on tiukempi, kun kuluja ei voi jakaa kenenkään kanssa. Tänäkin päivänä sinkku maksaa elämisestään enemmän, kuin avio- tai avoliitossa elävä.

Perhe ja parisuhde ovat edelleen normaalina pidetty elämäntapa ja toisen tai molempien puuttuminen nähdään poikkeavana (Ojala & Kontula 2002: 80). Vaikka yksin eläminen alkaa olla yhä yleisempää, sitä ei useinkaan mielletä normaaliksi tilanteeksi (Mäkinen 2008: 31). Sinkkuutta pidetään usein välivaiheena tai vähintäänkin epätoivottuna tilanteena. Sinkkuutta on usein seliteltävä, eikä sitä pidetä normaalina, jos ei mene koskaan naimisiin (Gordon 1994: 132–133). Sinkun elämäntilannetta siis kyseenalaistetaan täysin eri tavalla, kuin esimerkiksi avioliitossa elävän.

Yhteisöllisyys on myös yhteiskunnassamme muuttanut muotoaan, ydinperheestä on muodostunut mielikuva ainoana turvan ja läheisyyden lähteenä (Ojala & Kontula 2008:

32). Yksineläjiä saatetaan edelleen stigmatisoida sosiaalisissa tilanteissa ja he ovat poikkeamia normista (Ojala & Kontula 2002: 41–43). Oman kokemukseni kautta yksinelävän, lapsettoman naisen on myös usein vaikea sopeutua esimerkiksi naisvaltaiseen työyhteisöön, jonka muut jäsenet ovat perheellisiä. Keskustelunaiheet liikkuvat usein perheasioissa ja lisäksi yksineläjää saatetaan syrjiä esimerkiksi lomatoiveiden toteuttamisen suhteen. Yksinelävän naisen asema on siis muuttunut ja yksineläminen voi olla eri tavalla valinta, kuin esimerkiksi 1900 -luvun alussa, mutta monessa tilanteessa sinkkunainen on edelleen se normista poikkeava.

2.2. Tutkimuksen merkityksestä ja aiemmin tutkittua

Yksinelävien elämää on tuotu julki eri medioiden kautta, ja vaikka se eroaa esimerkiksi 1900-luvun alun yksineläjän tilanteesta, moni yksinelävä kokee kuitenkin epäoikeudenmukaisuutta ja ulkopuolisuutta. Yksineläjät elävät yhteiskunnan paitsiossa, eikä heidän ongelmistaan yleisesti tiedetä, puolueiden vaaliteemoissa yksineläjät eivät ole esillä, eikä heitä oteta esiin yhteiskunnallisessa keskustelussa (Ojala & Kontula 2002: 10). Yhteiskunnan ja kulttuurin normiksi koetaan tänäkin päivänä heterosuhteessa muodostettu ydinperhe, vaikka perhemuodotkin ovat moninaistuneet. Elokuvat ja kirjallisuus tuovat sinkkuelämää jonkin verran esiin, mutta niiden luoma kuva elämästä sinkkuna ei välttämättä vastaa todellisuutta ja sinkkujen omaa kokemusta. Ne eivät välttämättä myöskään tuo esiin yksineläjien haitallista kategoriointia tai sinkkuna elämiseen liittyviä epäkohtia. Ne käsittelevät myös aihetta melko kepeästi. Pyrinkin tutkimuksessani selvittämään, miten sinkkunaiset itse kokevat itsensä ja suhteensa ympäröivään yhteiskuntaan ja kulttuuriin, miten ja millaisista asioista he muodostavat identiteettinsä ja kokevatko he haitallista stereotypisointia tai kategoriointia.

Sinkkuudesta löytyy jonkin verran aiempaa tutkimusta 2000-luvulta erityisesti yhteiskuntatieteiden, kuten sosiologian alueelta. Jo aiemmin osin käsittelemäni Arja Mäkinen on väitöskirjassaan (Mäkinen 2008) *Oikeesti aikuiset – Puheenvuoroja yksineläjänaisen normaaliudesta, hyväksyttävyydestä ja aikuisuudesta* tutkinut juuri yksinelävien naisten, jotka ovat sekä puolisoittomia että lapsettomia, naiseutta, sitä kohtaan asetettuja normeja ja yksineläjänaisen omaa normaaliutta. Mäkinen selvittää tutkimuksessaan, miten yksineläjänaiset määrittelevät itsensä sen mielikuvan ulkopuolella, joka aikuisesta naisesta on heterosuhteessa elävänä naisena sekä äitinä. Mäkinen luokittelee tutkimuksensa naistutkimuksellisesti suuntautuneeksi yhteiskuntatieteelliseksi tutkimukseksi ja nykykulttuurin tutkimukseksi.

Samoin jo aiemmassa luvussa esillä ollut Tuula Gordonin tutkimus 1990-luvulta (1994) *Single women* käsittelee sinkkunaisten määrittelyä suhteessa mieheen. Gordon on tutkinut Britannian, Suomen ja Yhdysvaltojen yksineläjänaisia. Viidenne naisista, joita Gordon haastatteli tutkimustaan varten, oli tehnyt nimenomaisen valinnan elämisestä sinkkuna, muiden kohdalla syyt liittyvät muihin asioihin. Gordonin mukaan nainen representoidaan joko vanhaksipiiaksi, joka ei saa miestä tai päinvastoin citysinkuksi, joka ei haluakaan miestä. Gordonin tutkimuksessakin on huomattavaa, että nainen määritellään helposti vain suhteessa mieheen tai kumppaniin yleensä tai siihen, että kumppania ei ole. Gordon tuo tutkimuksessaan esille yksinelävien naisten heterogeenisyyden.

Myös jo aiemmin mainittu Väestöliiton tutkijoiden Eija Maarit Ojalan ja Osmo Kontulan (2002) tutkimus keski-ikäisistä yksienlajista perhe- keskeisessä yhteisössä selvittää yksienlajien sosiaalisia todellisuksia. Tutkimus selvittää 35–54- vuotiaiden sinkkujen kokemusta elämästään heidän sosiaalisten suhteidensa kautta ja tutkii muun muassa sitä, onko yksienläminen aiheuttanut sosiaalista leimautuista. Tutkimus on sosiaalipoliittisesta näkökulmasta tehty kvalitatiivinen kulttuuritutkimus ja siinä käsitellään naisten ja miesten kokemuksia.

Omalta tieteenalaltani folkloristi Sinikka Vakimon (2001) tutkimus vanhoista naisista vuodelta 2001 risteää myös jossain määrin omaa tutkimustani. *Paljon kokeva, vähän näkyvä* on tutkimus vanhaa naista koskevista kulttuurisista käsityksistä ja vanhan naisen elämäkäytännöistä. Tutkimuksessaan Vakimo käsittelee vanhaan naisen kulttuurisia kuvia, myös heidän omista puheenvuoroistaan käsin. Tutkimuksessa käsitellään myös vanhapiikuutta, joka alkaa 25:stä vuodesta ylöspäin. Yläikärajaa sillä ei ole.

Pro gradu -tutkielmissa sinkkuutta on myös käsitelty jonkin verran. Helsingin yliopistoon tehdyistä pro graduista otan esiin kolme, jotka sivuavat omaa tutkimustani jollain tasolla. Henna Meriläinen on gradussaan (2005) käyttäytymistieteelliseen tiedekuntaan tutkinut sinkkunaisten elämää ja käsityksiä omasta elämästään. Myös Meriläinen on tutkinut 30–40 -vuotiaita kaupunkilaisnaisia, jotka elävät sinkkuina. Tutkielmassa Meriläinen selvittää, millaisia erilaisia käsityksiä sinkkunaisilla on sinkkuudesta ja elämästään sinkkuna. Meriläisen gradun intressit ovat lähellä oman tutkimuksen kysymyksiä, joskin eri tieteenalan näkökulmasta katsottuna.

Folkloristiikan kentällä Karoliina Saarnikon (2008) pro gradu käsittelee sinkkuoppaita ja niiden käsityksiä rakastumisesta ja parisuhteen muodostamisesta. Kyseinen pro gradu

sivuaa myös omaa sinkkuuden ja vanhapiikuuden teemaani ja on folkloristiikan alalta lähimpänä omaa tutkimustani.

Uusimpana esiin ottamistani pro gradu- tutkielmista Mariia Koistinen (2018) on tutkinut pro gradussaan sukupuolentutkimuksen oppiaineeseen koskaan seurustelemattomia 20-30- vuotiaita. Koistisen tutkimus ei ole määritelty sukupuolen perusteella, vaan siinä on mukana naisia ja miehiä. Tutkimuksen haastatteluaineiston ikähaarukka on myös kymmenen vuotta oman tutkimukseni haarukkaa nuorempi. Tutkimus kuitenkin käsittelee parisuhdenormatiivisuutta. Normikriittinen tutkielma käsittelee koskaan seurustelemattomien henkilöiden kokemusta. Koistinen toteaa myös, että parisuhde nähdään normina. Siten sen teemat ovat lähellä omaa tutkimustani.

Oman tutkimukseni näen asemoituvan selkeästi folkloristiikan kentälle, koska identiteetin ja kokemuksen tutkimus ovat keskeistä folkloristiikan tutkimusalaa. Selvitän tutkimuksessani sinkkunaisten identiteetin muodostumista. Peilaan myös nykypäivän sinkkunaisiin liitettyjä mielikuvia vanhapiikuteen liittyvään stigmatisaatioon sekä yksinelävän naisen elämään aiempina vuosikymmeninä Suomessa.

Yksineläjät ovat myös tänäkin päivänä niin sanottuja toisia, jotka poikkeavat perhekeskeisessä yhteiskunnassa normin mukaisesta elämäntavasta ja he kokevat olevansa paitsiossa yhteiskunnallisessa ja poliittisessa keskustelussa. Siksi heitä koskevalla tutkimuksella on paikkansa myös kulttuurintutkimuksen kentällä. Sinkkunaisista käydään kyllä keskustelua, mutta se perustuu useimmiten heistä luotuihin mielikuviin, eikä heidän omiin kokemuksiinsa itsestään (Mäkinen 2008: 18). Mäkisen tutkimus on tutkinut yksineläjänaisia nimenomaan heidän omien kokemustensa lähtökohdista käsin. Siitä on aikaa reilu kymmenen vuotta, mutta voidaan pohtia, ovatko asiat juuri muuttuneet kovinkaan merkittävästi tultaessa kaksitoista vuotta eteenpäin.

Kulttuurintutkimuksen saralla tutkimusta yksineläjänaisien kokemuksista ei ole kovin paljon tehty. Tästä näkökulmasta tehtävälle tutkimukselle sekä yhteiskunnalliselle ja kulttuuriselle keskustelulle ja pohdinnalle sosiaalisista kategorioista on edelleen tilausta ja myös haastateltavani kokivat tärkeäksi päästä itse kertomaan kokemuksistaan. Oman tutkimukseni kannalta tärkeimmäksi taustaksi ovat nousseet Tuula Gordonin (1994), Arja Mäkisen (2008) ja Eija Marit Ojalan ja Osmo Kontulan (2002) tutkimukset.

Kyseiset tutkimukset ovat eri tieteenaloilta kuin omani, mutta aihepiiriltään hyvin lähellä omaa tutkimustani.

3. Aineisto

3.1. Aineiston tuottaminen ja rajaus

Olen kiinnostunut nimenomaan yksin elävän naisen elämästä ja identiteetistä, vaikka osin samat asiat saattavat koskea myös miespuolisia yksineläjiä. Ojalan ja Kontulan tutkimuksesta ilmenee, että naisiin liittyy erityistä leimaamista muun muassa siten, että he olisivat jatkuvassa miehen puutteessa. Naisen voidaan olettaa myös olevan mahdollisesti liian vahva, jolloin hän on yksilönä hämmentävä. Tutkimuksen mukaan naisia kohtaan on esiintynyt jopa vähättelyä työelämässä perheettömyyden vuoksi. Miehillä sen sijaan tällaisia kokemuksia ei ollut. Naisen odotetaan uhrautuvan jollain tasolla ja naisen taloudellista itsenäisyyttä ei haluta hyväksyä. Sukupuoli ei ole siis yhdenmukainen sen kannalta, millaisia stereotypioita yksineläjään liitetään. (Ojala & Kontula 2002: 43–45.)

Olen itse yli 40 -vuotias nainen ja tutkimusaihetta pohtiessani olin elänyt pitkään sinkkuna, joten koin myös sen vuoksi kiinnostavaksi nimenomaan sinkkunaisia koskevan tutkimuksen tekemisen. Vaikka tätä nykyä elän avoliitossa, minulla on pitkä kokemus aiheesta ja yleisestikin olen kiinnostunut naiseuteen liitetystä stereotypioista ja niiden vaikutuksista. On myös mielekästä tutkimuksen rajaamisen kannalta keskittyä yhteen sukupuoleen, jotta pro gradun laajuisessa tutkimuksessa voisi muodostaa jonkinlaisen kuvauksen ilmiöstä, sillä nais- ja miessinkkuihin liitetyt stereotypiat ja oletukset eroavat siis edellisen ja oman kokemukseni perusteella merkittävästi toisistaan.

Olen käyttänyt tutkimuksessa kahdentyyppistä aineistoa: tekemääni neljää haastattelua sekä kolmea blogitekstiä, joissa naiset ovat kirjoittaneet sinkkuudesta.

Tutkimusjoukko voi laadullisessa tutkimuksessa olla suhteellisen pienkin, mutta tutkimukseen tulisi valita henkilöitä, joilta oletetaan saatavan parhaiten tietoa asiasta. Valinta voi perustua esimerkiksi itsensä ilmaisemisen taitoon, puhekykyyn tai kirjoitustaitoon. Tällaiseen perusteluun nojaavan haastatteluaineiston kohdalla voidaan puhua eliittiotannasta, jolloin haastateltavien määrä voi olla suuri tai pieni. (Tuomi & Sarajärvi 2018:99.)

Laadullista tutkimuksessa on oleellista, että haastatellut tietävät tutkittavasta ilmiöstä mahdollisimman paljon tai heillä on ilmiöstä paljon kokemusta. Tiedonantajien valinnan ei siis tule olla sattumanvaraista (Tuomi & Sarajärvi 2014: 98–99). Tähän perustuen olen valinnut haastateltavikseni yli 25 -vuotiaita, jo pidemmän aikaa yksin eläneitä naisia. Lähtökohdaksi myös haastateltavia etsiessäni otin aiheesta kirjoittamisen ja sinkkuaiheet blogit ja etsin sitä kautta sinkkuuttaan ja sinkkuidentiteettiään jo tätä kautta pohtineita naisia. Haastateltavikseni valikoituivat kolme bloginkirjoittajaa sekä yksi muuten kirjoittava henkilö, jonka tunsin omien verkostojeni kautta.

Omassa tutkimuksessani laadin haastatteluja varten valmiiksi haastattelurungon, jota sovelsin ja tarkensin tarpeen ja haastattelun etenemisen mukaan. Näin käsitys haastateltavan identiteetistä rakentui haastattelun myötä.

Naisten keskimääräinen avioitumisikä on ollut vuonna 1998 28,2 vuotta eli naimisiin on menty jo tuolloin viisi vuotta vanhempina, kuin esimerkiksi 1960 -luvulla (Jallinoja 2000: 63). Vuonna 2018 ensimmäistä kertaa avioituvien naisten keski-ikä oli jo 31,7 vuotta (Tilastokeskus 2020). Vaikka tästä ei suoraan voidakaan vetää johtopäätöksiä sinkkuuteen liittyen, koska kaikki parit eivät suinkaan solmi avioliittoa, voidaan kuitenkin todeta, että avioliiton solmimisen keski-ikä on noussut huomattavasti. Sen ollessa yli 30, olisi perusteetonta ajatella vielä 25 -vuotiasta kovinkaan vakiintuneeksi yksineläjäksi. Kuitenkin on huomioitava, että on myös yksilön omasta kokemuksesta riippuvaa, missä vaiheessa hän kokee eläneensä pitkään yksin tai olevansa vakiintunut yksineläjä.

Aineistona käyttämäni kolme blogia ovat nimeltään Teekutsuilla, Salitar ja Kun sitä vähiten odottaa. Näihin blogeihin viitataan analyysiluvuissa B1, B2 ja B3. Teekutsuilla on blogi, jonka postaukset on jaoteltu neljään eri ryhmään sen perusteella, mihin teemaan ne liittyvät. Aihealueita ovat seksuaalisuus, ihmissuhteet, tasa-arvo sekä keho ja hyvinvointi. Tutkimukseeni liittyen olen analysoinut seksuaalisuus- ja ihmissuhteet-osioita. Blogi on ollut toiminnassa vuodesta 2015 ja on melko aktiivinen. Salitar on blogi, jonka kirjoittaja jakaa ajatuksiaan sinkkuudestaan, mutta myös muusta elämästään. Postauksista joka toinen tai joka kolmas liittyy sinkkuuteen ainakin jotain kautta. Blogissa on postauksia yhdestä kolmeen kuukaudessa. Kun sitä vähiten odottaa on anonymisti kirjoitettu blogi, joka on ollut toiminnassa vuodesta 2014. Postauksia on 20-40 vuodessa. Pääosin kaikki kirjoitukset käsittelevät sinkkuutta ja siihen liittyviä asioita, lapsettomuutta tai yksinelävän naisen hedelmöityshoitoja.

Analysoin siis kahta erityyppistä aineistoa, kahdenkeskisessä haastattelutilanteessa tuotettua haastatteluaineistoa sekä julkiselle yleisölle kirjoitettua blogiaineistoa. Haastattelutilanteessa olen haastattelijana valikoinut, mistä aiheista keskustelemme. Tosin siitä huolimatta eri haastatteluissa keskustelut kulkivat erilaisille sivupoluille. Blogikirjoitukset taas ovat aineistoa, joka on valmiina poimittavissa internetistä. Omaan tutkimukseeni kohdalla kuitenkin molemmat aineistotyytit olivat tiedon hankkimisen kannalta hyvin samantyyppisiä sen kannalta, millaista tietoa ne tuottivat, mikä selittynee sillä, että jos kirjoittaja on päättänyt kirjoittaa julkiseen blogiin sinkkuuteen liittyvistä asioista, hän on miettinyt ja jäsennellyt aihetta jo pitkälle. Blogin pitäjät kertoivatkin haastatteluissaan, että blogin aloittamisen motiivina ovat olleet muun muassa erilaisten sinkkuuteen liittyvien mielikuvien ja stereotyypioiden hälventäminen.

Laadullista tutkimusta tehdessäni en pyri tekemään tilastollisia yleistyksiä tai antamaan kaikenkattavaa kuvausta sinkkunaisen elämästä tai identiteetistä, mikä olisi jo aineiston ja tutkimuksen laajuudessa mahdoton tehtävä. Tutkittaessa tiettyä ihmisryhmää ja heidän identiteettiään sekä henkilökohtaisia kokemuksiaan, variointi on myös loputonta, joten täydellisen kuvan antaminen olisi mahdotonta, vaikka omassa aineistossanikin tietyt kokemukset ja ajatukset selvästi toistuvat. Laadullisen tutkimuksen päämääränä ei olekaan yleistäminen, vaan tavoitteena on kuvata tai ymmärtää jotakin ilmiötä tai antaa sille teoreettisesti mielekäs tulkinta (Tuomi & Sarajärvi 2018: 98).

Tutkimuksessani pyrin nimenomaan kuvaamaan ja syventämään ymmärrystä ilmiöstä sekä avaamaan yksinelävien naisten identiteetin muodostumista ja kokemuksia sosiaalisista kategorioista, joita yksineläviin naisiin liitetään. Kulttuurintutkimusta voidaan jo yleisestikin luonnehtia kvalitatiivisena tutkimuksena luonteeltaan ei-toistettavaksi ja tutkijan tulkintaa korostavaksi tiedon tuottamisen tavaksi (Vakimo 2010: 95). Yleistykseen pyrkiminen on siis sinänsä perusteetonta.

Haastatteluista sekä blogitekstejä analysoimalla tutkin 2010–2020- lukujen sinkkunaisten kokemusta omasta sinkkuudestaan ja identiteetistään. Omassa tutkimuksessani puhun joko yksineläjistä tai sinkuista, koska ne tuntuvat kaikkein neutraaleimmilta termeiltä.

Haastatteluja varten tein haastattelurunon, jota tarvittaessa haastattelun edetessä muokkasin ja tarkensin. Haastattelurunko on tutkielman liitteenä (liite 1).

Haastatteluissa käsittelin haastateltavien parisuhdemallia, seurustelu- tai seurustelemattomuus- kokemuksia, odotuksia mahdolliselta parisuhteelta, parisuhteen määrittelyä, elämän osa-alueita ja niiden merkitystä identiteetin muodostumisessa sekä

sitä, miten parisuhde tai -suhteettomuus määrittelevät identiteettiä. Haastattelun ollessa elävä vuorovaikutustilanne, jonka kulkuun molemmilla osapuolilla on vaikutuksensa (Eskola & Suoranta 2014: 87), on haastattelua suunnitellessa ja kysymysrunkoa rakennettaessa jätettävä tilaa mahdollisille lisäkysymyksille ja haastattelijan on elettävä haastattelutilanteen mukana. Tilanteeseen saattavat vaikuttaa monet asiat. Haastattelujen kohdalla huomasinkin, että ne eivät välttämättä edenneet valmistellun rungon mukaan, vaan haastattelun edetessä saatettiin luontevasti siirtyä asiasta toiseen ja myöhemmäksi suunniteltu kysymys tulikin käsiteltyä jo aiemman vastauksen yhteydessä.

Haastattelut toteutin keväällä 2019, keväällä 2020 ja elo- ja syyskuussa 2020.

Haastatteleman naiset olivat haastatteluntekohetkellä 27-39 -vuotiaita ja asuvat pääkaupunkiseudulla, kolme heistä Helsingissä ja yksi Järvenpäässä. Paikallistuminen pääkaupunkiseudulle sekä Helsinkiin oli sattumaa, mutta hyvin kuvaavaa ilmiön kannalta. Haastatelluilla on kaikilla myös korkeakoulututkinto ja osa heistä suoritti parhaillaan toista korkeakoulututkintoa. Myöskin korkeakoulututkinnon omaavat haastateltavat valikoituivat sattumalta, mutta tämäkin on kuvaavaa ilmiön kannalta. Sinkkuna elävistä naisista suuri osa elää isoissa kaupungeissa ja myös korkeasti koulutetut naiset jäävät muita todennäköisemmin sinkuiksi (Gordon 1994:50).

Haastattelut tehtiin yhtä lukuun ottamatta kasvotusten rauhallisessa paikassa. Yksi haastatteluista toteutettiin puhelinhaastatteluna. Olen nimennyt haastateltavani koodein H1, H2, H3 ja H4, joilla viitataan haastatteluaineistoon aineistonanalyysiosiossa. Blogikirjoituksiin viitataan koodeilla B1, B2 ja B3. Blogeissa kerrotaan sinkkuudesta ja siihen liittyvistä asioista, mutta myös muista asioista. Aineistoa rajatessani olen keskittynyt tutkimukseni kannalta oleellisiin teksteihin eli niihin, jotka kertovat sinkkuuteen liittyvistä asioista.

3.2. Tutkijan positio

Oma tilanteeni on muuttunut seminaarivaiheesta tutkielmankirjoitusvaiheeseen. Aiemmin koin siis olevani myös kokemusasiantuntija tutkijan position lisäksi. Tutkimusta suunnitellessani ja seminaarivaiheessa pohdinkin, olenko liian sisällä tutkimuksen aihepiirissä niin, että se vaikuttaisi tulkintoihin. Nyt muuttunut tilanteeni on tuonut hyvällä tavalla etäisyyttä aiheeseen, mikä on selkeyttänyt objektiivista suhtautumistani ja positiotani tutkimuksen suhteen.

Tutkimushaastattelu on selkeästi asemoitu tilanne. Se on institutionaalinen tilanne, jossa roolit ovat selkeät kysyjänä ja vastaajana (Ruusuvuori 2010: 269). Tämä on selkeästi määrittänyt oman roolini haastattelutilanteessa. Koen kuitenkin, että minun on ollut helppo sisäistää aineiston ajatus- ja kokemusmaailma omien kokemusteni kautta ja siten suhteuttaa sitä vallitseviin normeihin ja koettuihin sosiaalisiin kategorioihin. Pyrin kuitenkin analysoimaan aineistoa liittämättä siihen ennakko-oletuksia omien aiempien kokemusteni perusteella, joskin oma tuntumani on väistämättä vaikuttanut esimerkiksi kysymyksenasetteluun ja haastattelurungon rakentamiseen. Positiivisena näen, että olen osannut huomioida kysymyksissäni yksinelävän naisen kannalta merkityksellisiä asioita tiedostamalla niiden olemassaolon. On huomioitavaa, että nimenomaan kulttuuritieteissä kysymystenasettelulla ja haastattelulla on suuri merkitys tutkimustulosten kannalta. Kaikki tutkijan valinnat vaikuttavat saatuihin tutkimustuloksiin (Knuuttila 2010: 19.)

Tutkimusaineisto ei ole erityisen laaja, joten on pidettävä mielessä, että mitään yksiselitteistä tai kattavaa vastausta yksineläjänäisten kokemuksesta en voi, enkä pyrikään antamaan, sillä jo lähtökohtaisesti tutkittaessa ihmisen subjektiivista kokemusta, siihen liittyy määräämättömästi variointia eri yksilöiden kohdalla. Tosin on huomionarvoista, että näinkin suppeassa aineistossa tietyt asiat nousevat esiin yhä uudelleen ja tietyt teemat koetaan hyvinkin samantyyppisesti. Voidaan siis kuitenkin todeta, että jo näinkin suppealla aineistolla on saavutettu tietyyntyyppinen saturaatio.

4. Tutkimusetiikka

Tutkimuksessani olen noudattanut hyvää tieteellistä käytäntöä ja tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohjeita (Kuula 2011: 34-36). Käsittelen tutkimuksessani kysymyksiä, jotka ovat henkilökohtaisia ja saattavat olla haastateltavalle vaikeitakin. Olen pyrkinyt luomaan haastattelutilanteessa luottamuksellisen ilmapiirin ja kertonut myös omasta taustastani ja omasta positioistani tutkimuksen suhteen. Koska käsittelen tutkimuksessani aiheeseen väistämättä liittyen myös esimerkiksi haastateltavien seksuaalista suuntautumista ja käyttäytymistä, olen haastatteluissa pyrkinyt hienotunteisuuteen ja tämän vuoksi en myöskään aio luovuttaa haastatteluaineistojani muiden käyttöön tai esimerkiksi arkistoihin. (Kuula 2011: 91–92.) Tähän liittyen olen myös pyrkinyt haastateltavien anonymiyden säilyttämiseen.

Laadullista tutkimusta tehtäessä tutkijan asemalla on eri tavalla merkitystä, kuin tehtäessä esimerkiksi tilastollista tutkimusta (Eskola & Suoranta 2014: 20). Tutkijalla on paljon vapautta ja näin ollen myös paljon vastuuta. Haastattelun ja tutkimuksen eteneminen ja lopputulokset riippuvat siis laadullisessa tutkimuksessa hyvin paljon tutkimuksen tekijästä.

Haastatelluille olen antanut haastattelujen yhteydessä tai jälkikäteen itse laatimani tutkimussuostumus -lomakkeen allekirjoitettavaksi. Haastattelutilanteessa sekä haastattelupyynnön yhteydessä olen pyrkinyt mahdollisimman hyvin informoimaan haastateltavia aineiston käytöstä tutkimuksessa sekä tutkimuksen päämääristä. Haastatteluaineistoja säilytän itselläni tutkimuksen valmistumiseen asti, jonka jälkeen hävitän aineiston.

Tutkimusta varten kerättyihin henkilötietoihin liittyen olen laatinut EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 12-14 artiklan mukaisen tieteellisen tutkimuksen tietosuojaselosteen ja -ilmoituksen, jonka olen toimittanut myös tutkimuksessa haastatelluille tiedoksi. Henkilötietoja tai esimerkiksi tutkittavien ammatteja ei tutkimuksessa julkaista.

Blogit ovat kaikille avoimia ja julkaisun omaisia ja niiden tutkimukseen ei edellytetä lupaa blogisivustojen haltijoilta. Viitaukset blogeihin tulisi tehdä normaalein viitetiedoin tekijänoikeuslain ohjeita noudattaen. (Kuula 2011: 188-187.) Blogien suhteen en näe anonymisointia tarpeellisena, koska tekstit on kirjoitettu julkisiksi. Blogeista riippuen niiden kirjoittajat esiintyvät joko tunnistettavina käyttäen ehkä nimimerkkiä, mutta omia valokuviaan. Yksi käsittelemäni blogi on kirjoitettu anonymisti, nimimerkillä ja ilman valokuvia.

5. Tutkimuksen teoriatausta

5.1. Sosiaaliset kategoriat

Tutkimukseni teoreettisena taustakäsitteenä ovat sosiaaliset kategoriat, joita luomalla ihmiset muodostavat käsityksiä toisistaan. Sosiaalisten kategorioiden kautta muodostuvat stereotypiat ja ennakkoluulot, jotka vaikuttavat suhtautumisessa yksilöön. Yksilöllisyyden sijasta yksilöön liitetään ominaisuuksia, joita on liitetty sosiaalisen kategoriaan, johon yksilö on ryhmänsä kautta liitetty. Sosiaalinen kategorisointi on ihmisille luontaista toimintaa ja on epätodennäköistä, että ihminen voisi olla tekemättä

sitä. Ihmisten mielissä on muodostettuna erilaisiin ryhmiin liitettyjä stereotypioita siitä, millaisia sen jäsenet ovat ja tämän perusteella ihmiset asettavat toisiaan sosiaalisiin kategorioihin. (Stangor 2000: 2–5.) Näillä stereotypioilla ei siis yleensä ole yhteyttä yksilöön sinänsä, vaan ne ovat ainoastaan mielikuvien perusteella liitettyjä ryhmään, johon yksilö jotain kautta kuuluu.

Kategoriat eivät ole itseisarvo sinällään, vaan ne ovat nimenomaan tekemistä, joka tapahtuu ihmisten keskinäisessä toiminnassa (Suoninen 2012: 51). Ihmiset siis aktiivisella toiminnallaan muodostavat sosiaalisia kategorioita ja asettavat ihmisiä niiden alle ja luovat näin käsityksiä toisistaan. Sosiaaliset kategoriat eivät siis kerro ryhmään kuuluvista yksilöistä mitään todellista, vaan heijastavat luojiensa todellisuutta. Sosiaaliset kategoriat saattavat vaikuttaa vahingollisesti yksilöihin, joista näitä kategorioita luodaan.

Folkloristi Jyrki Pöysä on tutkimuksessaan *Jätkän synty* (Pöysä 1997) tutkinut sosiaalisen kategorian muotoutumista suomalaisessa kulttuurissa ja itäsuomalaisessa metsätyöperinteessä. Käytän tätä Pöysän tutkimusta oman tutkimukseni taustana. Omassa tutkimuksessani pyrin selvittämään, millaisia sosiaalisia kategorioita yksinelävistä ja lapsettomista naisista luodaan ja miten yksinelävät naiset itse kokevat ne suhteessa itseensä ja omaan identiteettiinsä.

Sosiaalisten kategorioiden muotoutumista tutkittaessa on kuitenkin huomioitava, että niihin pohjautuva tieto ei ole pysyvää, vaan tilanteiden mukaan elävää (Pöysä 2012: 49). Myös mieheyttä ja naiseutta määrittävät symboliset rajat ja kategorioiden sisältö ovat kulttuurin tuotteita ja näin ollen muuttuvia. Eri aikoina ja eri kulttuureissa mieheys ja naiseus ovat siis sisällöltään erilaisia kategorioita. (Löfström 1999:10.) Omassa tutkimuksessani olenkin kiinnostunut millaisia kategorioita yksineläjänainen kohtaa nimenomaan tänä päivänä ja peilaan sitä jossain määrin myös menneeseen kulttuuriin ja vanhapiika- stigmatisointiin.

Pöysä (1997: 22–23) kuvaa omassa tutkimuksessaan sosiaalista kategoriaa kulttuurisena muodostena, jonka tuottaa sen sijainti kulttuuristen merkityksenantojen ja diskurssien verkostossa. Samaan sosiaaliseen kategoriaan kuuluvat henkilöt eivät välttämättä ole keskinäisessä vuorovaikutuksessa. Myöskään omassa tutkimuksessani haastateltavat henkilöt eivät ole keskinäisessä vuorovaikutuksessa, eivätkä tunne toisiaan, vaan kuuluvat ainoastaan suhdestatuksensa ja asumismuotonsa kautta samaan sosiaaliseen kategoriaan.

Yksinelävillä naisilla on erilaisia tilanteita elämässään muiden elämän osa-alueiden, kuten työn, opiskelun, ystävien, tai tukiverkostojen suhteen. Stereotypiat ovatkin aina sosiaalisen arvioinnin tulosta ja ne määrittelevät ihmisiä luokkana, ei omina, erillisinä yksilöinä (Pöysä 1997: 28). Myöskään se, miten johonkin kategoriaan kuuluvia yksilöitä nimitetään, ei ole yhdentekevää. Yksineläjästä käytettyihin nimityksiin, kuten sinkku, citysinkku tai vanhakantainen nimitys vanhapiika, liittyy aina jonkin verran arvottavuutta. Nimitys ei ole koskaan vain nimitys, vaan valitessaan käyttämänsä nimityksen, puhuja valitsee jo näkökulman, josta katsottuna hän puhuu kohteesta (Pöysä 1997: 82). Yksineläjästä voidaan, kuten eräässä haastattelussa tuli ilmi, puhua myös esimerkiksi puolisoittomina, mutta tämä on myös arvottava ilmaisu, koska se korostaa yksilön olevan ilman jotain, jotain vailla.

Pöysän jätkäperinneaineiston avainkategoria on termi jätkä, joka saa eri vastauksissa toisistaan poikkeavia, jopa ristiriitaisia merkityksiä (Pöysä 1997: 23). Oman tutkimuksen avainkategoria sinkku- tai yksineläjänainen voi myös saada erilaisia merkityksiä ja mielleyhtymiä. Jo termi sinkku on joillekin neutraali, toisille siihenkin liittyy epätoivottavaa kategorisointia, kuten ajatuksia sitoutumishaluttomuudesta tai päinvastoin jatkuva haku päällä olemisesta. Myös vastaajien kokemus heihin liitetystä sosiaalisista kategorioista ja niihin liittyvistä konnotaatioista voi olla keskenään vaihteleva.

Kuten Pöysän (1997: 147–156) tutkimuksessa jätkää on kuvattu folkloressa toisena ja jätkä on ollut myös kaskujen aiheena, myös vanhoistapiioista on kerrottu kaskuja. Tämän päivän sinkut eivät välttämättä ole samalla tavalla pilailun kohteina, mutta helposti heidät kategorisoidaan jätkien tavoin toisiksi heidän eläessään normien mukaisen elämäntavan ulkopuolella. Tämä on kiinnostavaa, koska yksinelävissä naisissa on erilaisia yksilöitä ja stereotyyppiset oletukset ja kategorisoinnit ovat aina pelkistettyjä representaatioita. Yksinelävien naisten elämä on kuitenkin yhtä monitahoista kuin parisuhteessa elävien naisten.

Niin sinkku kuin yksineläjä, sinkkunainen tai yksineläjänainen ovat sosiaalisia kategorioita. Kaikki sosiaaliset kategoriat eivät ole samanarvoisia ja korkeammalle arvostettuihin sosiaalisiin kategorioihin liitetään positiivisempia mielikuvia Vaimouden ja äitiyden kategoriat koetaan yleisesti korkeamman statuksen kategorioiksi, kuin sinkkuuden. Yksineläjä tai sinkku määritellään suhteessa naiseen, joka on jonkun puoliso, kun taas vaimoa ei määritellä suhteessa sinkkuun. (Mäkinen 2008: 241.) Vaimous ja äitiys nähdään sosiaalisena normaalina, johon sinkkua verrataan.

Yhteiskunnassa on erilaisia rooleja, joiden mukaan ihmisten odotetaan käyttäytyvän. Roolit kietoutuvat toisiin rooleihin ja ihmisten sosiaalinen rooli muotoutuu normien ja ominaisuuksien perusteella. Sosiaalisia normeja ovat sellaiset säännöt, joita ihmiset toisilleen asettavat. Yksilön ja yhteisön vuorovaikutuksessa normit ovat siis avainasemassa ja niiden avulla yhdenmukaistetaan ihmisten toimintaa. (Saaristo & Jokinen 2005: 75–78.) Normi käsitteenä viittaa ihmisten samankaltaiseen käyttäytymiseen, jota ohjaavat kollektiiviset arvot ja arvostukset. Normit asettavat paineita sosiaaliseen toimintaan. (Asp 1993: 73–74.)

Tuula Gordon kuvaa tutkimuksessaan (Gordon 1994) juuri kuinka naimattomat naiset ovat marginaalissa ja toisia. He ovat yhteiskunnan reunamilla. Koska nämä toiset eivät ole yhteiskunnan keskiössä, eivätkä elä keskivertonormin mukaan, heihin on helppo liittää erilaisia stereotypioita ja asettaa heidät luotuihin sosiaalisiin kategorioihin. He eivät myöskään ole esillä esimerkiksi poliittisissa ohjelmissa, joissa usein korostetaan esimerkiksi lapsiperheiden asemaa, vaan he ovat niin sanotusti näkymättömissä.

5.2. Identiteetin käsite

Sosiaaliset kategoriat määrittelevät ihmistä ulkopäin jonkin ryhmän jäsenenä, johon hän jotain kautta liitetään, kuten sinkku elämänmuotonsa perusteella. Identiteetti taas on lähtöisin yksilöstä sisältäpäin ja liittyy siihen kuvaan, mitä ihminen itse rakentaa itsestään. Yksilötasolla identiteetti liitetään tavallisesti ajatukseen siitä, kuka ihminen on omista lähtökohdistaan käsin (Saaristo & Jokinen 2005: 137).

Identiteetti on käsite, joka on usein esillä esimerkiksi eri medioissa. Se on myös käsite, jota voidaan lähestyä monen eri tieteenalan näkökulmasta ja sitä käytetään monen eri alan tutkimuksessa. Identiteetti on keskeinen käsite oman tutkimukseni kannalta, sillä pyrin selvittämään yksinelävän naisen identiteetin muodostumista kulttuurisen ja sosiaalisen normin, eli heteroparisuhteen ja siinä mahdollisesti perustetun perheen ulkopuolella. Identiteetin käsite saa erilaisia painotuksia, kun sitä lähestytään eri tulokulmasta ja eri tieteenalojen ja teorioiden näkökulmasta.

Kulttuurintutkija ja sosiologi Stuart Hallin (2002) mukaan ihmisellä on useita eri identiteettejä ja identiteetti on myös muuttuva. Identiteetti muotoutuu Hallin mukaan tiedostamattomissa prosesseissa ja kaiken aikaa. Hall erottelee kolme erilaista käsitystä identiteetistä: valistuksen subjektin, sosiologisen subjektin ja postmodernin subjektin.

Subjektin Hall sanoo olevan pirstoutunut ja koostuvan monista identiteeteistä, jotka ovat toisinaan myös ristiriidassa keskenään. (Hall 1990:19–23.)

Identiteetillä saatetaan tarkoittaa pysyvää ja pitkän ajanjakson aikana kehittyvää ymmärrystä itsestä tai sitten se voidaan käsittää ihmisten välisissä kanssakäymisissä yhä uudelleen muotoutuvaksi. Eero Suonisen mukaan identiteetti voi olla mukana kulkeva identiteetti, tilanteinen identiteetti tai vuorovaikutusidentiteetti. Arkikielessä sekä tieteellisessä kielessä puhutaan hänen mukaansa yleensä mukana kulkevasta identiteetistä, jota määrittävät ulkoiset seikat. Tilanteisen identiteetin hän määrittelee tietynlaisiksi rooleiksi, joita otetaan käyttöön tietynlaisessa toimintatilanteessa. Vuorovaikutusidentiteetit taas hän määrittelee jatkuvasti muuttuvina. (Suoninen 2012: 89.)

Yksilön identiteettiin liitetään käsitys oman itsen kokonaisuudesta ihmisenä ja identiteetti käsitetään koostuvaksi yksilölle tärkeistä elämän osa-alueista, kuten sukupuoli, ikä, siviilisääty ja ammatti (Moilanen & Sulkunen 2006: 7). Yksinelävän siviilisääty määrittelee yksilön nimenomaan suhteessa siihen, että hänellä ei ole ketään, kehen viitaten määritellä itsensä, kun taas esimerkiksi naimisissa olevan kohdalla määrittely tapahtuu suhteessa aviopuolisoon. Tutkimuksessani käsittelen sinkun identiteetin muodostumista ja sitä, tapahtuuko se keskeisesti tätä kautta, vai korostuvatko hänen identiteettinsä rakentumisessa muut osa-alueet.

Susanna Niiranen kirjoittaa artikkelissaan naistrubaduuriin sosiaalisesta identiteetistä (Niiranen 2006), niin että jos yksilön persoonallinen identiteetti ymmärretään yksilön minuudeksi ja jatkuvuuden tunteiksi sen suhteen, ei jatkuvuuden tunteita voida määrittää esimerkiksi runokatkelman tai kokonaisen laulutekstinkään perusteella. Samoin oman tutkimukseni kohdalla sinkkunaisen identiteetin muodostumista tutkiessani, olen sen selvittämiseksi kartoittanut haastateltavan elämäkertaa laajemmalti, kuin yhden kysymyksen tai tekstikatkelman kautta. Tähän liittyy myös intersektionalisuuden käsite, jota käsittelen tämän alaluvun alaluvussa (5.2.1.).

Oman tutkimukseni kontekstissa käsitän identiteetin perusolemukseltaan samana pysyväksi, mutta myös elämän varrella ja elämäkokemusten myötä kehittyväksi ja täydentyväksi. Identiteetti voi esimerkiksi täydentyä elämäkokemuksen lisääntyessä. En näe identiteettiä asiana, joka muodostuisi kuitenkin täysin tiedostamatta, koska ihminen kuitenkin rakentaa identiteettiään myös itse ja tiedostaen, painottamalla sitä,

mikä elämän osa-alue on tärkeä. Kuitenkin osittain ja syvimmältä olemukseltaan siihen varmasti vaikuttavat myös tiedostamattomat prosessit.

Näen yksilöllä olevan Suonisen (2012) tapaan myös väliaikaisia, tietyissä tilanteissa käyttöönotettavia identiteettejä, jotka voivat olla yksilön elämään liittyvissä, erilaisissa tilanteissa, tarpeen tullen käyttöön otettavia rooleja. Käsittelen tässä tutkimuksessa identiteettiä siis perusytimeltään yhtenä, mutta kehittyvänä. Lisäksi näen identiteetin koostuvan erilaisista osa-alueista. Näin ollen ihminen on itse aktiivisessa roolissa oman identiteettinä rakentajana ja tämä näkyy myös tutkimusaineistossani. Yksilön identiteettiä tai identiteettejä ei voidakaan selvittää yhden kysymyksen kautta, vaan se vaatii pienimuotoisen elämäkerran kartoitusta ja siihen liittyvää kysymysrunkoa, jota voidaan haastattelun edetessä tarkentaa tarpeellisilla lisäkysymyksillä.

5.2.1. Intersektionaalisuuden käsite

Identiteetin käsittelyyn liittyen koen tarpeelliseksi määritellä myös intersektionaalisuuden käsitteen, joka liittyy omaan tutkimusasetelmaani keskeisesti. Kun nainen ja mies on käsitetty vastakohtapariksi, se ei ole liittynyt ainoastaan biologisiin eroihin, vaan se on ulottunut naisen ja miehen mieltämiseen vastakkaisiksi myös psykologisessa ja sosiologisessa näkökulmassa. Tällainen vastakohtainen ajatusmaailma on jäsentänyt ajattelua pitkään. (Nenola 1986:10–11.) Vastakohtaisessa ajatusmallissa muut erot jäävät huomiotta.

Intersektionaalisuuden käsitteen juuret sanana ulottuvat 1990–2000- luvuille, kun sorron muotojen yhteen kietoutuminen sai feministisessä ajattelussa uuden nimen. Vallan akseliluonnetta alettiin kutsua intersektionaalisuudeksi. Nykyään intersektionaalisuuden käsitettä käytetään, kun puhutaan erojen moninaisuudesta ja niveltämisestä. (Valovirta 2010: 94.) Itse käsitteen juuret juontavat paljon kauemmas, jo 1850- luvulle, kun Yhdysvalloissa ajettiin naisten äänioikeutta ja nainen käsitettiin vain valkoiseksi naiseksi (Valovirta 2010: 92).

Naisten ja miesten ei voida ajatella olevan yhtenäisiä kategorioita, vaan sukupuolta pitäisi tarkastella suhteessa muihin eroihin. Tätä erojen risteämistä siis kutsutaan intersektionaalisuudeksi. Intersektionaalisuuden kautta tarkastellaan eron kategorioiden vaikutusta. Keskeistä siinä on myös vallan kysymys. (Steel 2013:13-14.) Tytti Steel (2013) on väitöskirjassaan tutkinut risteäviä eroja satamatyöntekijöiden keskuudessa.

Omassa tutkimuksessani käytän intersektionaalisuuden käsitettä sitä kautta, että tänäkin päivänä on eroa sillä, että millaisia kategorioita yksineläjänaisiin liitetään, kuin vastaavasti yksineläjämiehiin. Myös naiseus kategorisoidaan eri tavalla sinkkujen kuin puolisoitten tai äitien kohdalla. Kategorisoimalla ja siten stereotypioita sinkkunaisista luomalla, yksinelävät naiset määritellään esimerkiksi yksikantaisesti sen kautta, että heillä ei ole puolisoa. Yksinelävien naisten elämä on kuitenkin monitahoista, eikä puolisoittomuus määritä heidän identiteettiään kokonaisuudessaan.

Tutkimusaineistossani mukana olevat asuvat kaikki pääkaupunkiseudulla ja ovat korkeasti koulutettuja, mutta heitä ei voida kuitenkaan asettaa yhteen sosiaaliseen kategoriaan, koska heidän elämässään on myös eroavaisuuksia. Useammalla on haave perheen perustamisesta ja lapsista, yhdelle heistä se taas ei ole erityisen merkittäväksi nouseva asia. Myös yksinäisyyden ja ulkopuolisuuden kokemukset ovat haastateltujen joukossa erilaisia.

Tuija Saresma (2013) käsittelee intersektionaalisuutta miesten tasa-arvoa ja kaunapuhetta koskevassa artikkelissaan. Siinä hän ottaa esimerkiksi sen, kuinka niin sanottua miesten tasa-arvoa vaativissa blogikirjoituksissa puhutaan suomalaisesta miehestä korostaen hänen yksilöllistä olemustaan, kun taas vastapuolena esitetyt naiset tai ulkomaalaiset ovat massaa, joka ei eroa toisistaan. Tähän verraten sinkkunaiset saatetaan myös käsittää yhdenlaisena massana heidän erojaan huomioimatta.

6. Metodologia

Käytän tutkimuksessani analysoinnin menetelmänä sisällönanalyysia, jota on mahdollista käyttää kaikissa laadullisen tutkimukseen perinteeseen kuuluvassa tutkimuksessa. Laadullinen tutkimus voidaan jakaa kahteen ryhmään, joista ensimmäisessä analyysia ohjaa jokin tietty teoreettinen tai epistemologinen asema. Toiseen ryhmään taas kuuluvat ne analyysimuodot, joissa lähtökohtana ei ole teoria tai epistemologia, vaan niihin voidaan kohtuullisen vapaasti soveltaa useita teoreettisia lähtökohtia. Sisällönanalyysi kuuluu jälkimmäiseen ryhmään (Tuomi & Sarajärvi 2018: 103.) Sisällönanalyysi on sinänsä melko väljä analyysimenetelmä ja koenkin sen omaan aineistooni suhteutettuna toimivimmaksi ja joustavasti sovellettavaksi.

Aineistoa läpikäydessäni olen käyttänyt lähiluvun tekniikkaa (Pöysä 2015). Pöysä kirjoittaa (2015: 30-33) lähiluvun merkitsevän hänen omassa kontekstissään useammassa vaiheessa tapahtuvaa lukemista ja useampia lukukertoja. Ensimmäinen

lukukerta tarkoittaa tekstin hahmottamista yksityiskohdista kohti kokonaisuutta, seuraavat lukukerrat syventävät ensimmäisen lukukerran tulkintaa ja myös sellaisten asioiden huomioimista, jotka ensimmäisellä lukukerralla ovat ehkä jääneet huomaamatta. Aineistoa ensimmäistä kertaa läpi lukiessani olen samalla tavalla pyrkinyt kokonaisuuden hahmottamiseen ja tehnyt jo tällöin aineistoon merkintöjä: muistiinpanoja ja alleviivauksia sekä merkinnyt yhteneväisyyksiä esimerkiksi eri haastatteluiden litteroinneissa. Tämä on Pöysän (2015: 31) mukaan jo esimerkki kirjoittamisesta, joka yhdistyy tulkitsevaan lukemiseen jo varhaisessa vaiheessa. Minään varsinaisena tutkimusmetodina lähiluvun tekniikkaa ei kuitenkaan voida pitää (Pöysä 2015). Myöhemmillä lukukerroilla olen syventynyt aineistoon tarkemmin ja palannut tekemiini merkintöihin ja pyrkinyt hahmottamaan ja tarkentamaan, onko jotain oleellista jäänyt huomaamatta sekä luokitellut aineistoa yhteneväisiin luokkiin ja edelleen ylemmän luokan alle sopiviin alaluokkiin.

Lähiluvun kautta sekä haastattelu- ja internet- aineistosta olen valinnut toistuvia ja erityisen merkityksellisiä asioita, joita olen ryhmitellyt yhteen ja luokitellut sen perusteella, että ne kuvaavat käsiteltävää ilmiötä ja avaavat tutkimuskysymyksiä mahdollisimman hyvin ja kertovat siitä jotain oleellista. Olen ottanut huomioon luokkia tehdessäni, kuinka asiat tulevat esiin useammassa eri haastattelussa tai blogitekstissä ja tähän perustuen katson niiden kuvaavan jotain yleistä ja siten olennaista ilmiöstä ja kokemuksista. Mikäli jossakin aineiston osassa on tullut ilmi jotain ainutkertaista, mutta silti erityisen merkittävää tutkimuskysymyksen kannalta, olen käsitellyt myös sitä.

Laadullisissa analyysissä, kuten juuri sisällönanalyysissä, voidaan puhua joko induktiivisesta eli yksittäisestä yleiseen tai deduktiivisesta eli yleisestä yksittäiseen perustuvasta päättelyn logiikasta (Tuomi & Sarajärvi 2018:107). Oma tutkimukseni sijoittuu tätä jakoa katsottaessa induktiiviseksi päättelyksi, sillä katson, että tiettyä haastattelu- tai blogiaineistoa analysoimalla voin tehdä siitä joitakin johtopäätöksiä, jotka kertovat jotain myös yleisesti. Lisäksi laadullinen tutkimus voi olla joko aineistolähtöistä, teoriaohjaavaa tai teorialähtöistä. Aineistolähtöisessä analyysissä pyritään luomaan tutkimusaineistosta teoreettinen kokonaisuus. Analyysiyksiköt eivät ole etukäteen valittuja ja aiemmilla havainnoilla tai teorioilla tutkittavasta ilmiöstä ei pitäisi olla tekemistä analyysin toteuttamisen tai lopputuloksen kannalta.

Täysin aineistolähtöinen analyysi on kuitenkin haastava, sillä yleisesti on hyväksytty ajatus jonkinlaisesta havaintojen teoriapitoisuudesta (Tuomi & Sarajärvi 2018:108–109). Aineistolähtöisyys olisi vaikea sellaisenaan toteuttaa oman tutkimukseni

puitteissa, koska minulla on jo esiyymmärrys sekä kokemusta tutkittavasta asiasta. Lisäksi haastattelujen ja analyysin tekoa ohjaavat käsitys sosiaalisista kategorioista sekä identiteetin käsitteestä.

Aineistolähtöisen analyysin ongelmia voidaan välttää toteuttamalla sisällönanalyysi teoriaohjaavalla analyysillä, jossa on teoreettisia kytkentöjä, mutta se ei pohjautu suoraan mihinkään teoriaan. Myös teoriaohjaavaa analyysia käytettäessä analyysiyksiköt valitaan aineistosta, mutta aikaisempi tieto otetaan huomioon ja se voi myös ohjata analyysia. Teoriaohjaavan analyysin yhteydessä puhutaan usein abduktiivisesta päättelyn logiikasta, jolloin ajatteluprosessissa vaihtelevat aineistolähtöisyys ja valmiit mallit. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 109–110.) Aiemmin kerroin sisällönanalyysin jaottelusta induktiiviseen ja deduktiiviseen. Omaa päättelyäni kuvailisin vaihtelevasti induktiiviseksi ja abduktiiviseksi. Lähestyn tutkimuskysymyksiä nimenomaan aineiston kautta, mutta tutkimuskysymykset ja taustakäsitteet mielessäni pitäen. Pyrin muodostamaan aineistosta kokonaiskuvan ilman ennako-oletuksia ja kokonaiskuvan muodostamisessa olen käyttänyt aineistolähtöistä sisällönanalyysia, mutta syvempää analyysia tehdessäni teen sen teoriaohjaavaa analyysia käyttäen.

Olen siis luonut luokkia ja niiden alle alaluokkia sen mukaan, mikä aineistossa on mielestäni keskeistä, mutta myös taustakäsitteiden ja tutkimuskysymysten ohjatessa valintojani. Päättelyni ollessa induktiivista ja abduktiivista, nimeäisin oman analyysini olevan aineistolähtöisyyttä ja teoriaohjaavaa analyysia vaihdellen soveltavaksi. Aineiston luokittelu on ollut osin melko haastavaa, koska monet asiat sivuavat ja risteävät toisiaan ja olisivat sopineet useammankin luokan alle sekä ovat osittain myös päällekkäisiä. Analyysiluvuissa perustelen tarkemmin jakoani lukuihin ja niiden alalukuihin.

Analysoimalla pyritään muodostamaan tutkittavasta ilmiöstä tiivistetty kuvaus (Tuomi & Sarajärvi 2018: 117). Analyysin kautta olen siis poiminut aineistoista tutkimuskysymyksiäni avaavia asioita, joita jaottelen luokkiin ja niitä vielä edelleen alaluokkiin. Näin tavallaan tiivistän aineistoa. Luokkien kautta järjestellyn ja tiivistetyn aineiston kanssa pyrin keskustelemaan ja tekemään johtopäätöksiä, joiden kautta on mahdollista muodostaa syvempi kuvaus ilmiöstä. Huomioitavaa on, että kaikenkattavaa analyysia ilmiöstä en voi tehdä analysoidessani kohtalaisen suppeaa aineistoa. Lisäksi myös tiettyyn ihmisryhmään kuuluu hyvin erilaisia yksilöitä, joista on mahdotonta tehdä yhtenevää yleistystä. Pyrin tutkimuksessani avaamaan sinkkuuden syvempiä kokemuksia ja kiinnittämään huomiota siihen liittyviin sosiaalisiin kategorioihin.

Laadullisessa tutkimuksessa kaikenkattavuuteen pyrkiminen ei ole edes tavoiteltavana päämääränä. Tilastolliset yleistyksen eivät ole tavoitteena, vaan pyritään siihen, että voidaan kuvata ilmiötä tai antaa sille teoreettisesti mielekäs tulkinta. Juuri tähän perustuen tiedonantajia ei voida valita sattumanvaraisesti. (Tuomi & Sarajärvi 2018: 98.) Tästä kerroin jo aineiston tuottamista ja rajaamista käsittelevässä luvussa 3.1.

On huomattavaa, että aineisto ei sellaisenaan anna vastauksia sille esitettyihin kysymyksiin. Aineisto ja tutkimuskysymykset sen sijaan käyvät keskenään vuoropuhelua. Tämän vuoropuhelun kautta pyritään tekemään johtopäätökset, jotka antavat vastauksia. Aineisto ei siis itsestään vastaa kysymykseen, vaan tutkijalla ja hänen tekemillään tulkinnoilla on tässä aktiivinen osa. Vastaukset riippuvat tutkijan analysoinnista ja valinnoista. (Ruusuvuori, Nikander & Hyvärinen 2010: 13–15.) Aineistonäytteitä nostamalla perustelen aineiston kanssa käymääni keskustelua ja perustelen johtopäätöksiä, joihin olen tutkimuksessani tullut. Näin myös havainnollistan, miten olen johtopäätöksiini tullut. Aineistonäytteet olen erotellut muusta tekstissä sisentämällä sekä käyttämällä pienempää riviväliä.

7. Elämä sinkkuna

Tässä ja kahdessa seuraavassa analyysiluvussa käsittelem ja analysoin luokittelemaani aineistoa. Tässä luvussa käsittelem aineistoa siltä osin, mikä kuvaa sinkkuna elämistä ja miten se eroaa muista elämäntilanteista ja millaiset kokemukset elämässä korostuvat. Käsittelem myös sitä, miten tähän elämäntilanteeseen on tultu ja millainen elämä olisi ideaali. Alaluvuissa käsittelem yksienläjien kokemuksia yksinäisyyden tunteista sekä myös sinkkuelämän hyvistä puolista sekä sitä, miten sinkun elämä pysyy sosiaalisesti aktiivisen ja mikä sitä päinvastoin on saattanut kaventaa. Oma alalukunsa keskittyy sinkun oman identiteetin rakentamiseen sinkkunaisten oman pohdinnan kautta, vaikka identiteetin käsite toki kiertyy oikeastaan kaikkiin lukuihin alalukuineen.

7.1. Miksi sinkkuus

Tässä luvussa käsittelem syitä sinkkujen elämäntilanteeseen. Normien mukaisissa mielikuvissa normaali aikuinen nainen mielletään äidiksi ja vaimoksi ja yksineläjän tästä poikkeava naiseus nähdään normista poikkeavana. (Mäkinen 2008: 31.) Termi syy ei ole välttämättä paras mahdollinen kuvaamaan elämäntilannetta, joka aineiston

mukaan voi olla hyvä tai vähintäänkin tyydyttävä. Harvoin myöskään päinvastaisesti lähdetään etsimään syitä esimerkiksi avioliitolle. Käsittelen kuitenkin asiaa tästä tulokulmasta, koska aineistoni haastattelut ja blogit kertovat selkeästi toiveesta vakituiseen parisuhteeseen ja yhtä haastattelua lukuun ottamatta, myös lapset ovat haaveissa. Aineistossani kaikilla henkilöillä on myös takana kaksi tai useampia parisuhteita, lisäksi on ollut useita tapailusuhteiksi määriteltyjä suhteita, joita ei olla koettu vakaviksi parisuhteiksi.

Vaikka sinkkuna elämistä kuvataan aineistossa pääosin hyväksi elämäksi, se ei kuitenkaan ole se, mitä ensisijaisesti toivotaan. Sinkkunaiset eivät koe itseään siitä huolimatta olosuhteiden uhriksi, vaan yleisesti aineistosta välittyy kokemus, että sinkuksi on päädytty useamman asian vaikutuksesta, joita ovat myös omat valinnat. Seuraavasta aineistonäytteestä on luettavissa, kuinka haastateltu itse tiedostaa hyvin, että parisuhteelle ja mahdolliselle kumppanille asetetut vaatimukset todennäköisesti vaikeuttavat kumppanin löytämistä.

H3: Ni kyl mä myös itse myönnän sen, en mä sano, et mä oon nirso [painottaen], mut kyl mä niinkun myönnän sen, et mä aika tarkkaan tiedän, mitä mä haluan tai ainakin sen, mitä mä en haluu. Ja mä pidän siitä kiinni. En mä koe, et mä oon mikään niinkun uhri, mä koen et tää on niinkun.. Joo, olis kiva löytää joku, mut tää on myös tosi pitkälti mun omien valintojen tulosta, et mä oon sinkku.

Potentiaalisen kumppanin haastateltu kuvaa olevan sellainen, jonka kanssa hän näkisi yhteisen tulevaisuuden ja mahdollisuuden perheen perustamiseen.

Takana saattaa olla huonoja kokemuksia aiemmista parisuhteista, koetaan vaikeutta kohdata potentiaalisia kumppaneita sekä mahdolliselle kumppanille ja parisuhteelle asetetaan paljon vaatimuksia (H1, H2, H3, H4, B2, B3). Huonot kokemukset aiemmista parisuhteista ovat saaneet tiedostamaan vahvasti mitä halutaan ja mitä varsinkaan ei haluta suhteelta. Ollaan mieluummin sinkkuna, kuin huonossa tai epätydyttävässä parisuhteessa. Nähtävästi myös iän tuoma elämäkokemus on selkeyttänyt, mitä eläältä ja parisuhteelta halutaan. Myös Tuula Gordon toteaa tutkimuksessaan (1994: 63), että sinkuksi päätyminen on usean asian summa, eikä ole olemassa tietynlaisia naisia, jotka päätyvät elämään yksin.

Parisuhteelta odotetaan, että se perustuu ennen kaikkea rakkauteen, eivätkä sitä varjostaisi muut ongelmat. Aineisto kertoo, että tämän päivän yhteiskunnassa naisen on

mahdollista myös pärjätä yksin, toisin kuin vuosikymmeniä sitten. Siten on mahdollista odottaa kriteerit täyttävää kumppaniehdokasta. Tämä tiedostetaan hyvin, että valinnanmahdollisuus saa harkitsemaan tarkemmin, kenen kanssa parisuhteen haluaa solmia, kun ei ole sosiaalista painetta ottaa ensimmäistä tarjolla olevaa kumppania vastaan. Sosiaalista painetta on koettu siinä mielessä, että läheiset ovat udelleet mahdollisesta pariutumisesta ja ehdotelleet tapoja tai paikkoja, missä mahdollisia kumppaneita voisi tavata. Taloudellisen pärjäämisen tai sosiaalisen hyväksymisen tae parisuhde ei kuitenkaan tänä päivänä ole.

H2: Ehkä ennen sitten ihmiset sit kuitenkin myös tyyty paljon huonompaan ja vähempään siinä parisuhteessa.

H1: ...en mäkään myöskään haluu niinkun tyytyä mihinkään sellaseen suhteeseen, mis mä en oikeesti haluu olla tai kenekään kaa, jota ei niinkun oikeesti rakasta tai näin, et sitte on niinkun mahdollista ettei välttämättä löydä sitten ketään sellasta ihmistä. Mut en mä tiedä, se on kuitenkin aika pelottava ajatus.

H1: ..on opittu, et meidän ei tarvi tyytyy siihen ensimmäiseen naapurinpoikaan, joka niinkun tulee sieltä kysymään, et alaks oleen...Nyt kun ei tarvii, niin nyt on ehkä sit kovemmat kriteerit. Ja must se ei oo niinkun millään lailla huono juttu.

Yhteiskunnan muutos on saanut aineiston perusteella sinkut harkitsemaan syvemmin, kenen kanssa ryhtyä parisuhteeseen. Parisuhteen odotetaan siis olevan ennen kaikkea rakkausliitto. Ajatus rakkaudesta liiton solmimisen perusteena ei kuitenkaan ole mikään nykyaikainen ilmiö, vaan juontaa jo porvarillisen väestön ajatusmaailmaan 1800-luvun loppuun ja 1900-luvun alkuun. (Löffström 1999:224–225). Tänä päivänä ajatus rakkaudesta liiton perustana ohjaa vahvasti pariutumista ja ajatus kumppanista valinnasta muilla perusteilla on sinkkunaisille vastenmielinen.

Tiedostetaan, että odotukset ovat suuret ja saattavat aiheuttaa myös sen, että kumppania ei löydykään. Läheiset ovat saattaneet myös kommentoida, että kyllä parisuhde olisi löytynyt tai että ottajia olisi ollut. Sinkkuun liitetään helposti nirsouden leima ja mielikuva, että hänelle ei niin sanotusti kelpaa kukaan.

H3: Mun mielest mä niinkun odottelen tarpeeks hyvää. Toki mä välil pelkään, et jääks mulle luu käteen... [naurua]. Kyl mä enemmän kuitenkin uskon rakkauteen, että mä löydän sen tai oikeestaan, että rakkaus löytää mut.

Mahdollisuus, että ketään ei löydykään, huolettaa, mutta vähempään ei olla kuitenkaan valmiita tyytymään.

Jo aiemmin (luku 3.1.) viittasin siihen, että sinkkuja on runsaasti korkeasti koulutettujen ja isoissa kaupungeissa asuvien naisten joukossa. Aineiston perusteella myös näin on. Tänä päivänä ei ole sääty-yhteiskunnan aikaisia vaatimuksia kumppanin kanssa yhteneväisestä asemasta, eikä ole yleisesti paheksuttua, että koulutettu avioituisi kouluttamattoman kanssa (Jallinoja 2000: 31). Yksilö on siis sinänsä vapaa pariutumaan kenen kanssa tahansa, mutta ajatus yhteneväisestä koulutustasosta saattaa kuitenkin ohjata ajatuksia pariutumista. Jos itsellä on korkeakoulututkinto, usein myös kumppanilta toivotaan korkeakoulututkintoa, koska sen ajatellaan mahdollistavan yhteneväisen arvomaailman ja mahdollisuuden tasapainoiseen keskusteluun (B1, H2).

B1: Vuosien saatossa deittailemillani miehillä on keskenään paljon yhteistä. Yksi näistä yhdistävistä tekijöistä on ammattikorkeakoulu- tai yliopistokoulutus. Lähes kaikki miehet, joita olen tapaillut muutamia treffejä pidempään, ovat opiskelleet jossain korkeakoulussa. Tämä ei ole sattumaa, sillä yhtenevä koulutustausta tuntuu tuovan mukanaan paljon suhteen kannalta merkittäviä ominaisuuksia, jonka vuoksi olen tarkoituksella valinnut korkeakoulutettuja miehiä.

H2: ..ja mua aina niinku hävettää sanoo tää, mutta siis mä haluan miehen, jolla on akateeminen loppututkinto. Tai sitten hänen tulee olla muuten niinkun sivistynyt henkilö. Ja se on tutkimustenkin mukaan ja tilastollisesti täysin niinku keskimääräistä haluat tällasta, mut mua silti ärsyttää se, kun mä haluaisin olla semmonen ihminen, et ei sil oo välii, kunhan on lämmin sydän, mut on sil välii.

Jälkimmäisestä aineistonäytteestä selviää, että korkeakoulutuksen asettaminen vaatimukseksi aiheuttaa myös ristiriitaisia tuntemuksia, koska ihmistä ei haluttaisi arvottaa koulutuksen perusteella. Korkeakoulutuksen toiveesta myös kumppanilla on kuitenkin vaikea luopua.

Vaatimukset tai vähintäänkin toiveet esimerkiksi kumppanin koulutustason suhteen selkeästi vaikeuttavat parisuhteen löytymistä. Yhtenevä arvomaailma ja samantasoinen keskustelu kumppanin kanssa myös esimerkiksi yhteiskunnallisiin asioihin liittyen koetaan kuitenkin hyvin merkitykselliseksi (B1, H2). Kun vaatimuksia on paljon, mahdollisten kumppaneiden määrä supistuu.

Aineistoni perusteella näyttää, että useimmilla sinkuilla on tarve löytää kumppani. Haastatteluissa selvisi myös, että myös haastateltujen yksinelävät ystävät toivovat samalla tavalla parisuhdetta, vaikka olisivat tyytyväisiä myös elämäänsä sinkkuna. Ehdoton valinta sinkkuna elämisestä ja tunne, ettei edes haluaisi parisuhdetta, ei siis aineistoni perusteella ole siis kovin tavallista, vaan odotukset parisuhteen ja kumppanin suhteen vaikuttavat pitkälti siihen, että potentiaalista kumppania ei ole vielä löytynyt. Tietyissä määrin uskotaan myös kohtaloon ja siihen, ettei sitä niin sanottua oikeaa ole vain vielä osunut kohdalle: ”luotan vakaasti, että se ihminen tulee mun elämään”. (H3).

Tiedostetaan, että parisuhde, joka ei täyttäisi odotuksia, olisi ehkä löydettävissä.

H3: Semmonen just, et mulle ei niinkun kukaan kelpaa, että on mulle jotku kaveritki saattanu, siis varmaan vähän niinkun leikkimielisesti, mut mä luulen, et siin on niinkun totta toinen puoli, et no kyllähän sullekin ois niinkun tarjokkaita ollu, mut ei vaan neidille mikään kelpaa. Semmosta oon niinkun joskus kuullu.

Vaativuuden ja valikoivuuden sinkkunaiset tunnistavat myös itsessään, vaativuutta ei kielletä, vaan tunnustetaan, että kuka tahansa ei kelpaa. Tulkintani mukaan sillä pidetään omaa itseä niin sanotusti arvossaan enemmän kuin niin, että ketään ei kelpuutettaisi.

Myös potentiaalisten kumppaneiden tapaaminen koetaan vaikeaksi. Haastatteluissa tuli esiin kohtaamisen vaikeus (H2, H3, H4). Ihmisten kohtaaminen ylipäättään tuntuu vaikealta tai että ylipäättään tiedettäisiin, missä ihmisiä voisi kohdata.

Internetissä tapaaminen on tänä päivänä yleistä ja aikaa kuvaava ilmiö. Yhä useammin tulee vastaan treffisovellusten kautta tavanneita pariskuntia. Sen myönnetään kuuluvan nykyaikaan, mutta siihen suhtaudutaan kuitenkin varauksella. Aineistoni perusteella sinkut toivoisivat kohtaavansa tulevan tai mahdollisen kumppaninsa mieluummin kasvotusten. Ei kuitenkaan uskota, että arkielämän tilanteissa, kuten kaupassa käydessä, voisi kohdata potentiaalisia kumppaneita (H4).

Kohtaamiseen koetaan toisinaan ainoaksi mahdollisuudeksi ravintolaan meno (H2):

H2: ..et en mä tapaa miehii missään. Et se on pakko olla se nettideitti ja siellä ei kestä olla. Että siit on pakko pitää taukoa. Mul on varmaan ollu lähemmäs kaksikin vuotta täs välis semmosta taukoo, et ei oo, en oo ollenkaan etsinyt. Ja sitte, en mä tiö mis ihmiset tapaa. Mä en edes tiedä, miten hakeutua semmisiin tilanteisiin.

...mä haluaisin, et se olis baariin meno. Siis rehellisesti, mä haluaisin mennä baariin. Mut en mä halua mennä sinne yksin. ja mun kaikil kavereil on vauva.

Koska ystävillä on erilaiset elämäntilanteet, myös ravintoloihin meno voi olla vaikeaa, koska sinne ei saa seuraa. Tämä saattaa siten aiheuttaa kokemuksen, että mahdollisuudet uusien ihmisten tapaamiseen ovat supistuneet entisestään.

Ojalan ja Kontulan (2002: 102) tutkimuksessa, josta on aikaa reilut kymmenen vuotta, ravintolat koettiin hieman vastaavasti, kuin internet tänä päivänä: pääasiallisena paikkana hakea kumppania, mutta sitä kovin potentiaalisesti tai miellyttäväksi paikaksi kumppanin etsintään. Tänä päivänä internet on näkemykseni mukaan tullut ravintoloiden tilalle.

Haastatelluista nuorin, joka oli haastatteluntekohetkellä alle 30-vuotias, koki esimerkiksi Tinder- sovelluksen suhteellisen toimivaksi. Muut haastateltavat, joista kaksi oli 36-vuotiaita ja yksi lähes 40, sen sijaan suhtautuivat Tinderiin negatiivisemmin. Erityisesti kahden haastattelun kohdalla (H2, H3) sovellukseen suhtauduttiin suorastaan kielteisesti, tai ainakaan sieltä ei uskottu löytyvän sopivia kumppaniehdokkaita.

H4: ..kun nettiin on niin helppo just piiloutua, luoda niitä profiileita ja sä voit kertoa siel ihan mitä vaan ja vaikka sä tapaisitkin ihmisen, sä et siltikään viel tiä, et onks se niinkun sitä, mitä se on.

H3: Mä oon aika paljo miettiny ja siis niinku tavallaan kyseenalaistanu, koska mä ymmärrän, et se on tavallaan nykyaikaa, et ihmiset tapaa netissä ja etenkin Tinderissä. Mutta, no, mä en oo ikinä tavannu siellä ihmistä, jota mä oisin halunnut tavata toista kertaa, paitsi sit tän niinkun yhen seksisuhteen sielt löytäny. Mut ne kaikki muut deitit on ollu semmosia, et mä oon tienny ensimmäisen minuutin aikana, et joo, ei kiitos.

Treffisovellukset, kuten juuri Tinder ovat helppoja muodostaa valheellisia representaatioita ja Tinder koetaan myös hyvin ulkonäkökeskeiseksi foorumiksi. Sieltä ei olla löydetty ihmistä, joka vastaisi omia odotuksia. (H3, H2). Internet koetaan pakolliseksi pahaksi, että voisi tavata kumppaniehdokkaita ja sinne meneminen jopa vastenmieliseksi ja todetaan, että ”siellä ei kestä olla”.

Lisäksi internetissä on tullut vastaan ei-toivottuja lähestymisyhteyksiä (B3). Nämä ovat sisältäneet esimerkiksi seksuaalisia ehdotuksia. Tinder saatetaan myös kokea nimenomaan paikaksi, mistä etsitäänkin lähinnä vain seksiseuraa (H3). Toisaalta kuitenkin myös sitä, että ihminen esiintyy omalla valokuvallaan ja sellainen on nähtävissä, arvostetaan (H4).

Osittain mahdollisten kumppaneiden tapaamista vaikeuttaa se, että vapaita miehiä koetaan myös olevan pääkaupunkiseudulla vähän, ainakaan sellaisia, jotka täyttäisivät kumppanille asetetut kriteerit. Tämä koskee tilannetta, jossa etsitään heteroparisuhdetta, mikä pätee omaan aineistooni.

H2: ..sit mä asun Helsingissä, mä oon akateemisesti koulutettu. Tääl on vähemmän miehiä ja niin..ja tota niinkun vanhemmiten on vaikeempi niinku mulle ainakin ollu löytää ja sitte myöskin se, et kun mullehan ei todellakaan kelpaa kuka tahansa.

H4: se Maajussille morsian ois loistava konsepti, et sitä pitäis jotenkin niinkun laajentaa, et siitä tehtäis niinkun jotain miniversioita tai jotenkin, että ei tarvi välttämättä olla sitä maatilaa. mutta asuu vähän syrjemmässä tai näin, et koska jotenkin kaikki naiset, ku useimmiten naisilla on se korkea koulutus, sit tuppaudutaan pääkaupunkiseudulle, sitten ne oikein mukavat...ois varmaan loistavaa aviomiesmateriaalia, mutta he eivät poistu sieltä ja me emme mene sinne.

Aineistosta välittyy vahva kokemus siitä, että miehet ovat jossain muualla kuin pääkaupunkiseudulla.

Aineistoni sinkkunaisista ei ole löydettävissä citysinkku- mielikuvaa vastaavaa sinkkuutta, jossa naiset olisivat sitoutumiskammoisia tai ainoastaan ura edellä eläviä. Päinvastoin mahdollista parisuhdetta on ajatuksissa prosessoitu paljonkin. Pelkoja parisuhdetta kohtaan on, mutta enemmänkin ne niveltyvät huonoihin kokemuksiin entisissä parisuhteissa. Saatetaan pelätä, että ihmiseen paremmin tutustuu, paljastuu jotain, joka romuttaa mahdollisuuden pidemmälle kantavaan tuttavuuteen.

H4: ..tämmönen vähän vakavampi suhde viis vuotta sitten, se ei kestänyt kyllä kun sen vajaan vuoden ja päättyi sitten miehen alkoholismiin ja sitä kautta tullessiin muihin ongelmiin.

H2: Ja sit se toinen, siis se oli traumaattinen. Se, et hän lähti tää avomieheni niin Uuteen-Seelantiin tai maahan X tota harjotteluun ja sitte hän soitti mulle sieltä, et meidän suhde on ohi ja mä en oo koskaan nähny häntä sen jälkeen. Mä muutin yksin sen tota meiän asunnon tyhjäksi ja hän oli ilmeisesti tavannu siel jonkun toisen.

B2: Sen paskan määrä, mitä kukakin tässä elämässä joutuu suhderintamalla kohtaamaan, saatikka joskus myös sietämään, ei todellakaan ole vakio ja se ottaa mua kupoliin ihan kymppillä. Minkäänlaista tasa-arvoa ei siinä toteudu, kun yhden ihmisen päälle tulee enemmän skeidaa mitä hevostalli tuottaa päivittäin ja toinen taas löytää sen oman kullan for-fucking-ever jo sieltä perkeleen hiekkalaatikosta.

Jos suhteessa on ollut ongelmia, kuten haastattelussa (H4) mainittu alkoholismi tai suhde on päättynyt traumaattisesti esimerkiksi juuri aineistonäytteen (H2) kuvaamaan eroon ilman selityksiä, on vaikeampaa luottaa uusiin ihmisiin tai uskoa yhteiseen tulevaisuuteen. Pelätään, milloin luurangot tulevat esiin kaapista (H4). Koetut vastoinkäymiset koetaan kohtuuttomiksi ja kokemusten perusteella onnellinen parisuhde ei näytä erityisen todennäköiseltä toteutuvaksi. Vaikka haastatellut kertovat, että ovat yrittäneet välttää kyynistymistä, ei entisten suhteiden negatiivista vaikutusta jollain tasolla voida välttää. Jonkinasteinen usko parisuhteen löytymiseen välittyy kuitenkin koko aineistosta, joidenkin kohdalla luottamus on vahvempi, toiset ovat skeptisempiä.

7.2. Yksinäisyys kokemuksena

Yksinäisyys on lisääntynyt yhteiskunnassa ja julkisessa keskustelussa on esitetty myös yksinelävien ihmisten yksinäisyys ja parisuhteen kaipuu (Jokinen 2005:9–10). Hieman yllättäen yksinäisyyden kokemukset eivät nousseet aineistossani kuitenkaan erityisen merkityksellisiksi huolimatta siitä, että oman aineistoni yksinelävät toivovatkin kumppania ja tämän voisi tulkita yksinäisyyden lisääntymiseksi. Yksinäisyys kokemuksena oli kyllä tunnistettu ja jossain määrin koettu, mutta haastatellut eivät varsinaisesti määritelleet itseään yksinäisiksi. Kumppanin puutteen elämään mahdollisesti jättämä tyhjiö on kompensoitu muilla sosiaalisilla suhteilla.

Yksinäisyys määrällisenä ja kokemuksellisenä onkin erotettavissa. Puhdasta yksinäisyyden kokemusta vahvemmasi nouseekin kokemus ulkopuolisuudesta, jota saatetaan kokea paljonkin, kuten esimerkiksi seuraavasta aineistonäytteestä ilmenee.

H2: Joo siis niinkun koen varmaan. Jos tehtäis joku määrällinen tutkimus siitä, et oonks mä yksinäinen, niin ehkä en, mut se koettu yksinäisyys ja ulkopuolisuus, niin sitä on tosi paljon.

Kokemukset yksinäisyydestä liittyvät tiettyihin tilanteisiin, kuten esimerkiksi perheellisten ystävien elämäntilanteista poikkeavaan elämäntilanteeseen perheettömänä. Lisäksi kokemukset kietoutuvat arjen rytmiin. Esimerkiksi juuri tietyt ajankohdat, kuten sunnuntait, voivat olla aikaa, jolloin yksinäisyys korostuu.

H4: Oikeestaan en [kysyttäessä yksinäisyydestä], että koska sitte mul on kuitenkin niin läheiset välit mun perheeseen ja sit pikkusiskot asuu tääl pääkaupunkiseudulla...

ja sitte mul on ystävii kuitenkin aika paljon ja näin, et tavallaan ainoot on just se, että se perinteinen sunnuntaihan on yleensä parisuhdepäivä, et lauantaisin sinkuilla on kaikennäköstä menoo, mut sit onkin se sunnuntai, jolloin onkit sit, et mitä tässä nyt sitten niinkun tekis.

Merkittävämmäksi nousi tarve jakaa arki ja elämä kumppanin kanssa. Seuraava aineistolainaus kuvastaa hyvin sitä, että vaikka suhteelle ja kumppanille asetetaan toisaalta korkeita kriteerejä, toisaalta suhteelta odotetaan kuitenkin hyvinkin arkisia asioita.

H2: Mä en tiiä, oonks mä kuullu tän jostain vai oonks mä keksiny tän ite, mutta siis musta niinku jokaisel ihmisel pitäis olla elämässä joku semmonen, jolle voi kertoa, mitä on syöny töissä lounaaks.

Kumppanin kaipuu tulee merkityksellisiksi arjen hetkissä, jotka ovat sellaisia, mitkä haluttaisiin jakaa, mutta eivät kuitenkaan aina niin isoja, että niistä ilmoitettaisiin esimerkiksi ystäville soittamalla. Täydellisen elämän – mikäli sellainen olisi mahdollinen – osa-alueista puuttuu parisuhteen ja arjen jakajan puuttuessa yksi täydentävä osanen. Se, että jotain puuttuu, voi kiteytyä pieniin asioihin, vaikka laajemmin tarkasteltuna kaivataan kokonaisvaltaista elämän jakamista toisen kanssa.

Yksinäisyys ei siis ole automaattisesti sinkun elämässä merkitsevä tekijä. Tiedostetaan, että muutkin asiat voivat aiheuttaa yksinäisyyttä ja elämäntilanteen muutos ei välttämättä poista yksinäisyyden kokemusta.

H4: ..et tavallaan se, ihminen on sinkku, ni just oo yhtä kuin yksinäisyys, koska myös parisuhteessa sä voit olla todella yksinäinen, jos et saa sitä parisuhdetta toimimaan

Aineistossani korostuu, että kun on elänyt jo pidempään sinkkuna ja kokenut mahdollisesti huonojakin parisuhteita, tiedostetaan, että parisuhde ja kumppani eivät välttämättä poista yksinäisyyttä, vaan yksinäisyys on enemmänkin kokemus, jota voi kokea niin sinkkuna kuin parisuhteessakin eläessään. Se ei välttämättä korreloi sen kanssa, miten paljon yksinoloa määrällisesti elämässä on.

Mitä pidempään on eletty yksin, sitä enemmän on opittu myös viihtymään yksin, eikä yksinolo sinällään aiheuta yksinäisyyden tunteita. Myös Ojalan ja Kontulan (2002: 36) tutkimuksen perusteella korostuu ero yksin elämisen ja yksinäisyyden välillä.

Yksinäisyys ei siis ole todettavissa niinkään määrällisesti, vaan tuntemuksena, jota voi yhtä hyvin tuntea yksin, kuin sosiaalisissa yhteisöissä. Seuraavassa alaluvussa (6.3.) käsittelen sinkun omaa osuutta siihen, ettei hän jäisi yksinäiseksi.

7.3. Oman aktiivisuuden merkitys

Keskeistä yksineläjänäisten sosiaalisen elämän säilymisessä aktiivisena sekä yksinäisten hetkien poistamisessa on aineiston perusteella yksilön oma aktiivisuus. Näyttää siltä, että sinkkuna on itse järjestettävä menoja sekä pidettävä itse aktiivisesti yhteyttä ihmisiin. Koetaan, että jos eläisi parisuhteessa, olisi automaattisesti seuraa matkoille tai juhlien viettoon (H2, H3, H4).

Sinkkuystävistä saadaan myös vertaistukea. Ystävistä iso osa saattaa kuitenkin elää perheessä tai parisuhteessa, mutta kuitenkin myös yhteys perheellisiin ystäviin on pääosin säilynyt. He pääsääntöisesti kutsuvat mukaan myös sinkkuystävän, mutta jossain tapauksessa, kun on toive omasta lapsesta, eikä parisuhdetta, ei voimia välttämättä riitä vauva-ajan ystävyuteen (H2).

Toisaalta taas sinkkuna elämisen on koettu laajentaneen sosiaalisia verkostoja (H3) tai mahdollistaneen omien unelmien tavoittelun ja toteuttamisen (H4).

H3: ..mut mä luulen, että jos mä oisin vaik ollu pitkään parisuhteessa, perustanu nuorena perheen, niin mul ei vaan ois ollu aikaa tämmöseen verkostoitumiseen. ... mä luulen, et mul ei ois ihan näin laajaa ystäväpiiriä, jos mä en ois ollu niin

pitkään sinkku, et mul on kyl tosi paljon sekä kavereita, tuttavvia, että myös sit ihan ystäviä ja sit mä oon niinkun tosi erilaisten ja eri-ikästen kaa tekemisissä.

Haastateltava kertoo, että tutustuneensa ja ystävystyneensä hyvin laajalla skaalalla erilaisiin ja eri-ikäisiin ihmisiin ja kokee tämän rikkautena. Hän kokee, ettei olisi ehkä tullut solmittua yhtä laajoja sosiaalisia verkostoja, jos olisi ollut oma perhe.

Sinkkuna eläminen on saanut myös tekemään päätöksiä, jotka ovat laajentaneet kokemusmaailmaa.

H4: ..ku mä en ois lähteny varmaan ikinä, mä muutin Australiaan tossa 2011, niin mä en ois varmaan ikinä uskaltanu lähtee sinne esimerkiksi. Ja sitte tota opiskeluaikoina, kun mä olin sinkku, niin tota mä asuin kans ulkomailla.

Haastateltava uskoo, että jos olisi elänyt parisuhteessa, hän ei luultavasti olisi tehnyt päätöstä ulkomaille muuttamisesta. Kokemuksia toisessa maassa asumisesta hän arvostaa korkealle. Edellisiin viitaten voi siis tulkita sinkkuuden osaltaan laajentaneen elämänpiiriä ja kokemusmaailmaa.

Että ei olisi yksinäinen, on kuitenkin itse nähtävä vaivaa ja oltava aktiivinen, ettei jäisi yksin kotiin silloin, kun sitä ei halua.

H4 ..ehkä niinkun tämmönen suunnitelmallisuus siihen, että järjestää sitä ohjelmaa itselleen, et silloin kun oli parisuhteessa, niin tietenkään se toinen puoliso ei oo niinkun velvollinen järjestämään sulle ohjelmaa, olemaan mikään niinkun sun tota viihdyttävä, mut että silloin ne tekemiset mietittiin aina yhdessä, eikä välttämättä ollu niin semmosta niinkun suurta tarvetta suunnitella nin pitkälle etukäteen, kun sitte taas sinkkuna kokee, et hei, jotta mul on jotakin, mitä mä odotan, ku ei oo sitä toista siin vierellä, niin sitä suunnittelee niitä enemmän.

H2: Ja pitäis jaksaa olla tosi aktiivinen, sinkuille asiat ei tapahdu. Sun täytyy ite pistää niinkun tapahtumaan. Jos on tulossa juhannus ja sulla ei oo mitään, niin sun pitää nähdä vaivaa, sun pitää niinkun kysellä aktiivisesti kaikilta.

Yksineläjä on siis parisuhteessa elävää vahvemmin itse vastuussa omasta onnellisuudestaan ja viihtyvyydestään, kun taas parisuhteessa helpommin saatetaan olettaa, että ohjelmaa ja seuraa on aina tarjolla ja parisuhteen osapuolet suunnittelevat yhteistä ohjelmaa. Ilman omaa aktiivisuutta sosiaalisen elämän järjestämiseksi, voi tulkita sinkulla olevan riski, että hän jää helposti yksin ja syrjään.

7.4. Sosiaalisen elämän kaventuminen

Vaikka sinkkuus on joidenkin kohdalla laajentanut sosiaalisia verkostoja ja kokemusmaailmaa, on huomionarvoista, että toisaalta sinkkuus on saattanut laajentamisen sijasta myös päinvastoin kaventaa sosiaalista elämää. Erityisesti yhden haastattelu- ja blogiaineiston (H2, B3) perusteella ystävien vauva-arki voi olla vaikea kohdata, jos itse toivoisi parisuhdetta ja lasta. Tällöin oma elämäntilanne suhteessa toisiin on saattanut aiheuttaa sosiaalista vetäytymistä.

H2: Se on ollu hirveää, se on ollu tosi vaikeeta. Nää on sit semmosia, mitkä liittyy kaikkeen lapsettomuuteen, et on se syyllisyys myöski siitä, että kun on hirveen onnellinen tottakai toisen puolesta, mutta kun myös niinkun tuntuu tosi pahalta. Ja välil tuntuu, et mä en jaks nähdä ja mä en jaks kuulla, älkää lähettäkö niit kuvia koko ajan ja sit tulee se syyllisyys, et mä oon tosi paha ihminen, et miks mä niinkun, et pitäs vaan olla täysin ilonen, mut et se mikä siin on ollu ihan kaikista surullisinta, niin on se, että mitä se tarkoittaa käytännössä, kun toisil on kaikel ne pienet vauvat, ne on himas. Ei me nähä enää ikinä.

Ystävien vauva-arki tuntuu ahdistavalta, kuten näyte osoittaa. Sinkku saattaa siis kokea syvääkin yksinäisyyttä ja ulkopuolisuutta ollessaan eri elämäntilanteessa, kuin ystävät, vaikka yksinäisyys määrällisesti ei olisikaan erityisen suurta. Ystävien tarjoama sosiaalinen yhteys ei ole sellaista, jota omassa elämäntilanteessa jaksaisi ottaa vastaan. Tästä seuraa ristiriitoja, koska yksineläjä ei halua, että häneen liitetään leimaa katkeruudesta tai kateudesta. Haastateltava korostaa, että ei tietenkään toivo ystäviltaan mitään pois tai heille pahaa, mutta suhteessa omaan elämään ja tyytymättömyyteen siinä, tuntemukset ovat vaikeita. Kun omat haaveet perheestä ja lapsesta eivät ole toteutuneet, toisten onni tuntuu liian vastakohtaiselta, kun se peilautuu omaan arkeen.

Sosiaalisen elämän kaventumiseen liittyy myös se, kuinka esimerkiksi jo kappaleessa 7.1. kuvasin haastatellun tuntemuksia siitä, että ystävät ovat erilaisessa elämäntilanteessa vauva-arjessaan, heistä ei saa seuraa esimerkiksi lähtemään ravintolaan. Ravintolat haastateltu (H2) taas kokee mieluisammaksi paikaksi tavata mahdollisia kumppaneita, kuin esimerkiksi tänä päivänä yleistyneen internetin kautta tapaamisen. Sosiaalisen elämän kaventuminen saattaa siis tätä kautta vaikuttaa myös mahdollisuuteen tavata potentiaalisia kumppaneita.

7.5. Vapaus ja unelmien toteuttaminen

Sinkkuna elämisen hyväksi puoliksi nimetään vapaus suunnitella omat menonsa, ostoksensa ja esimerkiksi oman kodin järjestys oman mielen mukaiseksi. Lisäksi koetaan, että on ollut aikaa tutustua omaan itseen ja kehittää itseään. Pidemmän sinkkuajan koetaan mahdollisesti vaikuttaneen myös niin, että voi olla tulevaisuudessa parempi kumppani (H1).

H1: No mulle sinkkuelämä on ollut aika paljon sellasta niinkun öö...itseeni tutustumista ja sellasta, et on niinkun opeteltu tietoisesti olemaan itsekseen...

...että on niinkun oikeesti oppinu nauttiin siitä yksinolosta ja arvostamaan jopa niinkun sitä, ettei oo välttämättä niinkun mitään parisuhdetta tai miestä ja must tuntuu, että...että tää on ollut tosi hyödyllistä aikaa niinkun sen kannalta, että mä oon varmasti tulevaisuudessa parempi kumppani jollekulle sen ansiosta, että mä oon ollut sinkku.

H4: ...että esimerkiksi tossa niinkun kävin just tossa ruokakaupassa ja aattelin, että no niin, mä voin laittaa just ne rahat mihin mä ite haluan, et jos mä haluan ostaa tätä peuranfilettä, mikä maksaa pieni paketti melkein kymppin, niin minä ostan sen, ei tarvi miettiä näitä asioita, ei tarvi miettiä, että voinko lähtee viikonloppuna jonnekin ja voinko lähtee matkalle ja muuta, et voi aatella vaan itseensä.

Erityisesti sinkkuelämän vapaudessa korostuu siis nimenomaan vapaus tehdä omanlaisiaan arjen valintoja. Itselle tärkeisiin asioihin ja harrastuksiin on mahdollista käyttää aikaa oman halunsa mukaan.

H4: ...tallilla käyminen ja muu niin, niinkun kaikki miehet ei välttämättä sitäkään ymmärtäis, niin tavallaan ei tarvi just niinkun sanoo, että hei, mä meen nyt sinne tallille ja mä pyrin tuleen mahdollisimman nopeesti, ku siel saattaa mennä ehkä vaikka neljä tuntia. Niin tota ei tarvi niinkun, ei oo ketään silleen niinkun odottelemassa.

Koetaan, että ei ole kenellekään selitysvolvollinen, mitä saattaisi kokea olevansa parisuhteessa. Toisaalta sitä, että molemmilla olisi omat harrastuksensa ja niille olisi aikaa myös parisuhteessa, toivotaan mahdolliselta suhteeltakin.

Mitä vanhempia oman aineistoni rajoissa yksinelävät naiset ovat, sitä rauhallisempaa sinkkuelämä on. Sinkkuelämä koetaan draamattomaksi, kun taas yhdessä haastattelussa (H1) haastateltava kertoi, kuinka parisuhteissa elävät ystävät saattavat kadehtia

sinkkuelämää verrattuna niin sanottuun tylsään parisuhdearkeensa. Eri elämäntilanteissa olevien yksilöiden mielikuvat toistensa elämästä eivät siis välttämättä kohtaa. Omasta aineistostani ei avaudu villin sinkkuelämän kokemusta, jos sillä tarkoitetaan esimerkiksi erityisen vauhdikasta yöelämää ja aktiivista deittailua. Sosiaalinen elämä on aktiivista, mutta se kietoutuu enemmänkin ystävien ja mahdollisen lapsuudenperheen tapaamiseen ja harrastuksiin. Elämä sinkkuna saatetaan kokea hyvin draamattomana, kun sitä verrataan esimerkiksi tuttavien parisuhteisiin, joihin saattaa liittyä monenlaista kipuilua:

H4: ..kun on enemmän ja vähemmän seurannu läheltä ihmisten, niinkun läheisten ihmisten niinkun kamppailua niis omissa suhteissaan, niin sit mä aina välil mietin, et okei, huhhuh, et ei ei oo niinkun itellä et se elämä on tosi dramatonta, tälläkään hetkel kun mä en nyt tapaile ketään, eikä oo tavallaan niinkun mitään [painottaen] mitään niinku semmosta sutinaa mihinkään suuntaan, niin elämä on hyvin tasapainosta.

Edelliseen viitaten ulkopuolelta sinkkun elämä saatetaan taas mieltää tapahtumarikkaaksi, mutta todellisuudessa se voi olla hyvinkin rauhallista. Eri elämäntilanteessa olevilla yksilöillä voi siis olla hyvinkin vinoutuneita mielikuvia toistensa elämästä.

Samassa haastattelussa (H4) tuli ilmi myös, että sinkkuna eläessään yksilöllä on voinut olla hyvinkin pitkiä jaksoja, jolloin ei ole ollut mitään tapailua kenenkään kanssa. Haastateltu kertoo, että on myös tehnyt jo pidemmän aikaa sitten tietoisien päätöksen välttää yhden illan suhteita, joten tapailun suhteen saattaa olla hyvinkin hiljaisia kausia. Parisuhteessa elävien mielikuva sinkkujen elämästä ei aineiston perusteella vastaa tätä.

Sinkkuelämästä ainakin populaarikulttuurissa luotu mielikuva yksineläjänaisen ainaisesta haku päällä- olemisesta ei vastaa oman aineistoni haastateltavien kokemusta, kuten seuraavista näytteistä ilmenee.

H4: Se tuntu aikasemmin siltä [kysyttäessä tuntuuko yksineläminen epäonnistumiselta]., kun mä ehkä etin jopa pakonomasesti sitä parisuhdetta, joka johtu taas mun oman analyysin mukaan siitä, että mä en ollu käitelly niitä aikasempia mörköjä, jolloin mä en sit taas viihtyny yksin ja sit mä halusin niinkun pakonomasesti sen suhteen, kun mä aattelin, että se täydentää sen, Nyt kun mä oon ollu näin kauan yksin, niin mitä kauemmin mä olen yksin, sitä paremmin mä viihdyn yksin ja sitä nirsompi must tulee ja sitä hankalammaks tää menee, loppupeleissä. Mut sit mä oon just ymmärtänyt sen, että se yksinolo ei ole tosiaan mikään niinkun epäonnistuminen.

Parisuhdetta ei erityisesti etsitä, eikä välttämättä olla erityisen aktiivisia esimerkiksi nettideittailun suhteen, koska sitä ei koeta kovin houkuttelevana vaihtoehtona. Saatetaan myös luottaa kohtaloon niin, että kumppani tulee oikealla hetkellä.

H3: ..mä en mielestäni, mä en etsi kumppania, must kumppani saa etsiä minut. Et mä niinkun elän elämääni ja... päivät mahdollisimman mukaviks ja keskittyy mulle tärkeisiin asioihin.

Tässä voi nähdä, että vastuu parisuhteen löytymisestä heitetään ikään kuin kohtalon käsiin.

Toisaalta kuitenkin mahdollisuuksiin kumppanin löytymiseksi on oltu hyvin avarakatseisia ja osallistuttu jopa *Napakymppi*- ohjelmaan:

H4: ..ja sitte yks mun ystävästä ilmotti mut Napakymppiin, missä mä olin nyt puoltoista vuotta sit, eiku hetkonen, kohta kaks vuotta sitten..

Oon kyl silleen aika yllytyshullu, että lähen aika nopeesti kaikennäkösiin tämmöseen, että mun sisko sano, et he ilmottaa mut sitte tonne sinne Ensitreffit alttarilla. Mä olin et siihen [painottaen] mä en lähe. Siin menee rajaa [naurua].

Itsensä rajaaminen *Ensitreffit alttarilla*- ohjelman ulkopuolelle kertoo, että ihan mihin tahansa haastateltu ei kuitenkaan ole valmis.

Sinkkuna eläminen voidaan nähdä sen sijaan, että pelättäisi, ettei ketään löydykään, mahdollisuutena siihen, että koska vain, voi tavata elämänkumppaninsa:

H1: Ja sit ehkä niinku jotenkin sinkkuudes on kuitenkin niinkun semmonen, semmonen periaatteen mahdollisuus, et mitä vaan voi tapahtua koska vaan. Mä voin tavata sen mun elämäni miehen vaik nyt, kun mä kävelen pois tästä haastattelutilanteesta.

Tästä voi tulkita, että sinkkuna elämä ja sen tarjoamat ovat avoinna jatkuvasti, kun taas parisuhteessa, vaikka se olisi onnellinen, käänne on jo elämässä takana.

Päätellen, että yksinolo on ollut jonkinlaista oppimisen aikaa. On opittu paljon itsestä ja nimenomaan itsestä suhteessa muihin. Ja vaikka esimerkiksi haastattelussa (H4) korostetaan, että voi keskittyä vain omaan itseensä, en lue sen näyttäytyvän itsekkyytenä vaan oman itsearvostuksen kohoamisena ja myös sen ymmärryksenä, että vaikka

kulttuuriset normit osoittaisivat heteroparisuhteessa perustetussa ydinperheessä elämisen normiksi, osataan myös arvostaa omaa elämäntapaa, eikä koeta sitä epäonnistumiseksi. Sinkkuuta ei koeta tilana, josta olisi kaikin tavoin pyrittävä pois. On yritetty ja löydettykin yksinelämisen hyviä puolia ja ehkä näin myös saatu voimaantumisen kokemuksia. Toisaalta taas sinkkuus näyttäytyy elämäntilanteena, jossa tehdään itse isoja ratkaisuja. Haastateltu (H4) kertoo esimerkiksi päätyneensä ostamaan itse asunnon ja rakentamaan mieleisensä elämän lähellä tärkeää harrastustaan. Vastuun ottaminen oman elämänsä tilasta korostuu tulkintani mukaan yksineläjän elämässä.

7.6. Elämä hyvää sinkkuudesta huolimatta

Yksin eläminen ei määritä sellaisenaan elämänlaatua kokonaisuudessaan, vaan elämänlaatu koostuu koko elämän eri osista. Siinä on samalla tavalla hyviä ja huonoja asioita, kuin parisuhteessa elämisessäkin. (Ojala & Kontula 2002: 34.) Riippuu yksineläjästä ja hänen elämästään ja subjektiivisista kokemuksistaan, millaiseksi elämä on muodostunut. Yksinelävät naiset eivät ole yhteneväinen ryhmä, joka kokisi elämänsä samalla tavalla, vaikka elämäntilanne onkin yhteneväinen. Kokemus elämänlaadusta sekä elämästä sinkkuna on aina henkilön subjektiivinen kokemus ja siihen liittyy myös muita asioita, kuin elämä ilman parisuhdetta. Liitettäessä sinkkunaisiin tietynlaisia mielikuvia, ei huomioida juuri intersektionaalisia eroja, jotka saman ryhmän sisällä ovat olemassa. Parisuhteen puuttumisella on erilaisia merkityksiä yksilöstä riippuen.

Aineistossani ei erityisesti korostettu, että elämä olisi hyvää juuri sinkkuuden vuoksi, eikä elämää sinkkuna ole valittu sinkkuelämän itsensä vuoksi. Sinkkuuden koetaan kyllä tuoneen elämään hyviä asioita, kuten laajan sosiaalisen verkoston ja kokemukset ulkomailla asumisesta, joita ei ehkä olisi, jos takana olisi elämä pitkässä parisuhteessa (H1, H3, H4). Sinkkuuden ei koeta olevan yksinään omaa identiteettiä merkitsevä seikka.

Enemminkin korostuu kokemuksena se, että elämää voi olla hyvää, vaikka elääkin yksin. Ulkopuolelta sinkkuun saatetaan liittää odotuksia, että jos on löytänyt jonkun, siitä on pidettävä kiinni:

B3: Kun 35-vuotias pysyvältä pariutumiselta välttynyt ihminen ei halua jatkaa tapailusuhdetta, se ei ole hänen asiansa vaan koko yhteisön asia. Kärkkäitä mielipiteitä ja tuomitsevia kommentteja satelee joka puolelta: Jää yksin, olet

nirso, miksi löydät aina vääränlaisia miehiä, jos pukeutuisit vähän toisin, olisit vähän erilainen, toisenlaisella asenteella, mikä on kun ei kukaan kelpaa, mikä oikein luulet itse olevasi? Ne, jotka eivät halua loukata, vaihtavat puheenaihetta, vaikka oikeastaan tarvitsisin nyt tukea ja jonkun, jonka kanssa jutella. Olen ihan oikeasti surullinen suhteen päättymisestä. Tämäkään ei nyt sitten toiminut.

Tästä voi päätellä, että ulkopuolisin silmin sinkun elämä ei voisi olla hyvää, vaan hänen kannattaisi mieluummin pysyä epätyytyttävässäkin suhteessa, kuin jäädä taas yksin. Sitä, että joku haluaisi nimenomaan olla yksin, pidetään outona (H1). Tätä vasten voidaan tulkita, että ulkopuolelta saatetaan ajatella, että jos sinkkuna elänyt yksilö on ikään kuin saavuttanut edes tapailuasteella olevan suhteen, siitä kannattaisi pitää kiinni. Taustalla voi nähdä ulkopuolelta tulevan käsityksen siitä, että yksinolo kategorisoidaan niin huonoksi asiaksi, että millainen suhde tahansa on parempi, kuin se.

Yksilöä, joka on elämässään elänyt pitkään yksin, saatetaan syyllistää omasta parittomuudestaan, kuten edellisestä aineistonäytteestä ilmenee. On myös huomattavaa, että sinkulle saatetaan ehdottaa erilaisia tapoja löytää tai etsiä mahdollista kumppania. Nettideittailuun saatetaan kehottaa suhtautumaan positiivisemmin tai ehdottaa paikkoja, missä potentiaalisia kumppaneita voisi tavata. Haastateltu (H4) kertoi, että sukulainen yritti pitkään saada lähtemään lavatansseihin, vaikka haastateltu ei kokenut sitä ollenkaan omaksi jutukseksi. Neuvoja sinkkuudesta pois pääsemiseksi siis tarjotaan kohtalaisen aktiivisesti.

Yhdestä haastattelusta (H2) tuli erityisesti ilmi, että elämä voi olla hyvää sinkkuudesta huolimatta, mutta sinkkuus sinänsä aiheuttaa suurta surua, eikä varsinaisesti itseisarvona sinällään tuo elämään hyviä asioita. Tähän liittyy myös haastateltavan vahva perheen ja oman lapsen kaipuu, joten sinkkuna hän kokee jäävänsä osattomaksi ja paitsi elämässä niistä asioista, jotka ovat tärkeitä.

H2: ..ku se sinkkuus ei oo semmonen asia, joka niinkun tuhoaa elämän tai niinkun hallitsee kaikkia puolia siitä mun elämästä. Mun elämäs on paljon hyvää, mutta sitten sinkkuudes ei oo mulle henkkoht mitään hyvää. Ne hyvät asiat tulee niinkun muista jutuista tai sitte huolimatta siitä, että on sinkku.

H2: ...sinkkuus voi olla oma valinta, se voi olla, et se ei oo oma valinta, mut se on silti niinkun oikein hyvä olotila. Ja sit mua ärsyttää se, että mä joudun ite oleen se, joka sit kuitenkin on se surkee sinkku, et, et mulle se ei oo niinkun hyvä olotila. Ihan ehdottomasti koen, että jään vaille ja paitsi.

Vaikka haastateltu periaatteessa kokee elämänsä hyväksi ja kertoo siinä olevan hyviä asioita, parisuhteettomuus ja siitä seurannut lapsettomuus aiheuttavat kuitenkin surua, joka on mielessä elämässä usein. Haastattelu identifioi itsensä nimenomaan perheettömäksi ja kokee sitä kautta jääneensä vailla sekä puolisoa että lapsia ja vaikka elämässä on hyviä asioita, sinkkuna ja lapsettomana olo määrittää sitä melko paljon ja aiheuttaa surua. Hän kuvaakin sinkun lapsettomuutta tuplasuruksi.

7.7. Identiteetti itsestä käsin

Omaelämäkertatutkimukset kertovat, että naisten ja miesten kertomusten minät rakentuvat eri tavalla, vaikka tarinat kertoisivatkin samoista aiheista ja teemoista. Naiset pohtivat itseään usein toisten kautta. (Jokinen 2005:111.) Toisten kautta määrittely saattaa koskea puolisoa tai lapsia, mutta myös omien vanhempien kautta määrittelyä. Aineistostani ilmeni, että tällainen tapa todella on edelleen olemassa ja se oli herättänyt myös hämmennystä, kuten eräs haastateltava kertoo:

H2: ...tosi monet ihmiset, mutta ainakin naisoletetut vielä enemmän, niinkun ne esittelee itsensä missä tahansa kontekstissa...Mut mä nyt siis vaikka et psykologian tohtori ja tietekö tadaa, niinkun hirveesti titteleitä...Äiti. Ne saattaa sanoa jopa ekana äiti ja puoliso, mun perheeseen kuuluu...

Kyseinen aineistonäyte vahvistaa tulkintaa siitä, että äitiys ja puolisuus ovat naiselle tänäkin päivänä arvokkaampia sosiaalisia kategorioita, kuin esimerkiksi koulutus tai asema. Myös yksinelävän naisen vähättelyssä korostuu miehettömyys, eikä esimerkiksi arvostettu työpaikka nosta hänen arvostustaan välttämättä, kun taas yksineläjämiesten kohdalla arvostuksen puute liittyy nimenomaan esimerkiksi mahdolliseen työttömyyteen (Ojala & Kontula 2002: 84).

Vaikka kyseinen haastateltava (H2) toivoo myös itse lasta ja haaveilee perheestä, oli tällainen tyyli esitellä itsensä hänen mielestään äärimmäisen hämmentävää. Nähtävästi myös naiset itse –ainakin sellaiset, jotka ovat äitejä ja puolisoita– arvottavat äitiyden ja perheellisuuden korkeammaksi kategoriaksi, kuin esimerkiksi ammatillisen menestyksensä. Näen, että vaikka tällä hetkellä yksinelävät naiset toivovat tulevaisuudessa elävänsä parisuhteessa ja olevansa mahdollisesti myös äitejä, heillä on kuitenkin vahva tarve säilyttää oman itsen kautta määritelty identiteetti.

Aineistoni haastatteluissa korostetaan nimenomaan oman identiteetin määrittymistä oman itsen kautta, ei suhteessa puolisoon tai puolisoittomuuteen. Parisuhdetta toivotaan, mutta sen korostetaan olevan ainoastaan yksi elämäalue ja tasavertainen muiden elämäalueiden kanssa. Itsensä määrittely vaimouden kategorian kautta tuntuisi oudolta.

H1: Mut en mä jotenkin niinkun määrittele itteeni sen mun sinkuuden kautta, kun sekin on kuitenkin semmonen asia, mikä muuttuu niin monta kertaa elämän aikana, et jos mä määrittelin itteni vaik jonkun vaimona, niin must se ois niinkun tosi omituista. Jos ois naimisissa, niin että minä olen nyt vaimo...omituinen identiteetti. Kyl mä oon aina ollu niinkun silleen, että minä ja mun asiat tulee siinä mun identiteetissä ensimmäisenä ja sit vasta niinkun se, et mitä mä olen suhteessa muihin ihmisiin.

Tytti Steel (2013: 244) kuvaa tutkimuksissaan satamatyöntekijöiden risteävistä eroista, kuinka risteävien erojen teko tulee ilmi, kun satamassa työskennellyt perheellinen nainen esittää itseään eri kuvaston kautta, kuin kertoessaan laivatyöistä, joita pidettiin prostituoituina. Samaan tapaan sinkkunaiset kuvaavat oman identiteettinsä rakentumista oman itsensä ja omien tekemistensä kautta, kun taas perheellisten koetaan sinkkujen kokemuksista käsin esittävän kuvastoa omasta identiteetistään täysin päinvastaisesti, rakentamalla sitä muiden kautta.

Vaimouden ja äitiyden kategorioiden arvostaminen muita kategorioita korkeammalle kertoo enemmänkin ulkopuolisesta suhtautumisesta. Sinkuille itselleen tämä ei näyttäydy mitenkään luonnollisena siitä huolimatta, että toive perheestä ja lapsista olisi olemassa. Itseä ei kuitenkaan määritellä puutteen kautta, eikä koeta, että parisuhde- ja perheunelmien mahdollinen toteutuminen tulevaisuudessa muuttaisi käsitystä omasta identiteetistä nimenomaan oman itsensä kautta määriteltynä.

Kuitenkin aineistossa kerrotaan, että niin parisuhteet kuin parisuhteettomuus, ovat vakiopuheenaiheita ystävien kanssa. Sinkkuutta ja deittailua myös käydään läpi blogikirjoituksissa, eli näkisin kuitenkin parisuhteen tai -suhteettomuuden jollain mittarilla muita elämäalueita korostuvammaksi, vaikkakin identiteetti sinänsä määriteltäneenkin oman itsen kautta. Parisuhteettomuus ehkä korostuu siihen liittyvän problematiikan vuoksi, jota sinkuilla saattaa olla asiaa prosessoidessaan, mutta aineiston mukaan myös parisuhteessa elävät naiset prosessoivat suhteitaan. Arkikokemuksen mukaan esimerkiksi harrastukset tai työ eivät aiheuta vastaavaa prosessointia.

Kaikki haastatteleman sinkut sekä tutkimani blogiaineistot kertovat jossain määrin yhtenäistä tarinaa siitä, kuinka sinkuksi jäätyään naiset ovat ensin jopa pakonomaisesti etsineet parisuhdetta. Parisuhde on nähty korjaajana ja elämän täydentävänä osana. Tämä on myös kuva, jota pitkälti rakennetaan populaarikulttuurin tuotteissa. Romanttisissa komedioissa ja myös saduissa nimenomaan naisen elämä täydentyy prinssin tai täydellisen puolison löydyttyä.

Kuitenkin, kun sinkkuelämää on takana pidempi aika, on opittu olemaan myös yksin ja nauttimaan siitä. On kehitytty ihmisenä, toteutettu unelmia ja keskitytty harrastuksiin. Ojala ja Kontula toteavat tutkimuksessaan (2002: 33), että ajallemme on tyypillistä yksinäisyyden huono sietäminen, mutta yksinolo voi kuitenkin olla hyödyllistä. Sen aikana on mahdollista käydä läpi omia kipukohtiaan ja kasvaa ihmisenä. Tämä avautuu myös omasta aineistostani. Menneisyydessä tapahtuneita asioita on voinut käsitellä ja yksinolo on koettu tarpeelliseksi päättäneiden parisuhteen jälkeen (H1, H3, H4), erityisesti, jos niihin tai niiden päättymiseen on liittynyt jotakin traumatisoivaa. Näin yksinolon aika on tulkintani mukaan auttanut rakentamaan yksilön omaa identiteettiä eheämmäksi. Näin olleen yksinolosta on seurannut hyviä asioita elämän kokonaisuuden kannalta.

Oman identiteetin kannalta keskeistä on oman tulkintani mukaan nimenomaan sen määrätietoinen rakentaminen. Toki omankin näkemykseni mukaan on olemassa identiteetin perusrakenneosia, jotka muodostunevat tiedostamattomasti, mutta se, mitä omassa elämässä nostetaan keskeiseksi, on kuitenkin isossa osassa identiteetin rakentamisen kannalta.

8. Sinkku yhteiskunnan ja kulttuurin osana

Yhteisön vallitsevat normit määrittelevät normaalia elämäntapaa. Siinä normaali nainen mielletään miehen puolisoiksi ja lapsen tai lasten äidiksi. Normiodotukset suuntautuvat myös sinkkunaiseen, vaikka hän on poikkeus vallitsevasta normista. (Mäkinen 2008: 32.) Niin haastattelu- kuin blogiaineistosta selviää, että suomalaista yhteiskuntaa ja kulttuuria pidetään yhä hyvin ydinperhe- ja heteroparisuhdekeskeisenä. Poikkeamia perhe-elämästä saatetaan moralisoida helposti (Jokinen 2005:11).

Tässä luvussa käsitelen omina alalukuinaan, miten ydinperhekeskeisyys ja heteroparisuhteessa elämisen pitäminen normina tulee ilmi yksineläjänaisten kokemuksissa ja miten se näkyy heidän elämässään. Millaisiin normeihin suhteutettuna

he kokevat elämänsä yhteiskunnan ja kulttuurin osana sekä millaisia sosiaalisia kategorioita he kokevat itseensä liitettävän. Käsittelen myös sinkkunaisten mahdollisia parisuhteeseen ja perheeseen kohdistuvia odotuksia sekä miten niihin on mahdollisesti ulkopuolelta suhtauduttu.

8.1. Ydinperhe ja heteroparisuhde kulttuurisena normina

Suomalaisen kulttuurin juuret ydinperhekeskeisyydessä ulottuvat yhteiskunnan kaupungistumiseen. Yhteiskunnan rakenteet muuttuivat ja ydinperheen tarjoaman turvan merkitys korostui, kun muutettiin maalta kaupunkeihin, missä ei ollut enää esimerkiksi sukuyhteisön tuomaa turvaa. (Jokinen 2006:147-148.) Yhä tänäkin päivänä kulttuuri on ydinperheen merkitystä korostava. Varsinkin, jos ystäväpiiri elää lapsiperheaikaa, saattaa sinkku kokea ulkopuolisuutta, sillä perheiden koetaan sulkeutuvan tiukasti omiksi yksiköikseen, joihin yksinelävällä ei ole pääsyä, kuten seuraava aineistonäyte havainnollistaa.

H2: ...mut siin vaihees, kun ihmiset perheytyy ja tää on mun mielest yks ärsyttävimpää asioita Suomessa, et me ollaan niin semmosia niinkun ydinperhekeskeisiä, et me jäädään sinne kotiin sit sen oman puolison ja lasten kanssa ja se niinkun...ja se...kaikki on jotenkin onnettomia, et ne vanhemmat on ehkä yksinäisiä siellä ja sinkut on yksinäisiä. Et jotenki semmosta yhteisheiminkä ei oo.

Tästä näytteestä voi päätellä, että ainakin osittain sinkut kaipaavat laajempaa yhteisöllisyyttä, jolloin perheyksiköt eivät olisi niin eriytyneitä omaan elämäänsä. Ydinperheisiin sulkeutumisen koetaan korostuvan erityisesti suomalaisessa kulttuurissa.

Tämä ei ole kuitenkaan täysin yleistettävissä, kuten ei toki mikään tulos tämältyyppisessä ja -laajuisessa tutkimuksessa. Aineistossa on myös toisenlaisia kokemuksia. Sinkkuystävä kutsutaan juhliin, vaikka hän olisi juhliissa ainoa, jolla ei ole puolisoa ja kutsuja tulee myös ystävien lasten syntymäpäiville. Sinkku kokee kutsumisen miellyttäväksi, omasta tilanteestaan riippuen hän joko osallistuu tai ei osallistu esimerkiksi ystävien lasten syntymäpäiväjuhliin (H3). Ulkopuolisuuden tunteet tässä tilanteessa ovat hyvin siedettyjä, vaikka kaikilla haastatelluilla onkin toive omasta kumppanista.

H3: ..mut suurin osa mun ystävistä on kuitenkin parisuhteissa ja on ollu sitä jo tyyliin viistoist vuotta ja niil on lapsia ja elää just.. Kaksi lasta, espoolainen rivitalonpätkä- mallia, niin oon mä aika usein illanistujaisissa ainoa sinkku ja sit toisaalta tosi kiva, et mut kuitenkin kutsutaan [naurahtaen], ettei oo semmosta niinkun, et siit mä oon ihan ilonen, mut et kyl välil tulee olo, et jos vaikka niin kun on neljä pariskuntaa ja minä, niin tulee semmonen olo, et oispa se kiva, jos itelläkin ois niinkun kumppani.

Haastateltu kokee pärjäävänsä kyseisissä tilanteissa ja olevansa onnellinen, että häntä ei ole suljettu perheellisten ja pariskuntien ulkopuolelle. Tietoisuus omasta erillisyydestä on kuitenkin läsnä.

Perhekeskeisyyden kuvataan näkyvän myös siinä, että parisuhteen ajatellaan olevan kaikkien tavoitteena. On toki huomattavaa, että oma aineistoni puhuu juuri sen puolesta, että parisuhde on sinkkuudesta huolimatta toiveissa, mutta elämän korostetaan olevan hyvää myös ilman parisuhdetta.

Yhteiskunnan perhekeskisyys näkyy myös elämisen kalleudessa, joka pääosin aineistossa korostui negatiivisena asiana. Yksineläviä ei huomioida politiikan tekemisessä tai elintarvikemarkkinoinnissa.

H1: No tietysti se, että esimerkiksi eläminen on tosi paljon kalliimpaa, kun oot kaikesta vastuussa yksin. Sille nyt ei ehkä oikein voi tavallaan tehdä mitään, mut onhan se nyt kuitenkin silti vähän hankalaa. Ja ikävää.

H2: No se näkyy asuntopolitiikassa, talouspolitiikassa, meidän tukijärjestelmissä, verotuksissa, kotitalousvähennyksessä ja siinä, kun tulee vaalit, niin lapsiperhelapsiperhelapsiperhe on jokaisen puolueen ja jokaisen ehdokkaan teema, vaikka tutkimukset osottaa, et yksinelävät niinkun joutuu tosi paljon helpommin niitten viimesijasten tukien varaan, kun heil ei oo mitään mitään näitä tällasii kompensatio- vai subventiojärjestelmiä.

H3: Joo ja niin mäkin koen. Siis on must sinkku edelleen vähän outo lintu, mikä on hassuu, koska Helsingissäkin asuu vaik kuin paljon sinkkuja ja niinkun näin. Niin se on tavallaan , mut kylhän kaikki, jos kattoo ruokakaupan paketteja , niin nehän on siis neljälle tehty ja kylhän tosi moni asia on niinkun mitotettu perheelle, eikö yksinelävälle.

Tässä voi nähdä yksineläjien kokevan, että he ovat yhteiskunnan marginaalissa, koska heitä ei huomioida, eikä heidän hyvinvointinsa tunnu merkitykselliseltä. Perhe ja

parisuhde toimivat myös tänä päivänä sosiaaliturvana, koska yksineläjän asema on huomattavasti heikompi tukien suhteen.

Kun agraariajan Suomessa vanhaksi jäänyt nainen saattoi jäädä elämään lapsuudenperheeseensä, eikä näin ollen päässyt itsenäistymään, lapsuudenperhe näyttäytyy nykypäivän sinkkunaiselle toisin. Kulttuurin ydinperhe- ja heteroparisuhdekeskeisyys ovat tuottaneet mielikuvan ydinperheestä ainoana turvan lähteenä ja se symbolisoi vahvasti kuulumista jonnekin. (Ojala & Kontula 2002: 32.) Sen sijaan, että kuuluminen lapsuudenperheeseen tuottaisi tunteen siitä, ettei olla päästy itsenäistymään, se tuottaakin turvaa. Siitä ollaan kuitenkin erillisiä, koska asutaan muualla, eikä lapsuudenperheeseen edelleen kuuluminen ole ollut este itsenäistymiselle.

Huomionarvoista on, että kaikkien aineistoni sinkkujen vanhemmat elävät pitkässä heteroparisuhteessa ja ovat edelleen yhdessä. Näin ollen aikuisella yksineläjällä on mahdollisuus palata lapsuudenperheeseen. Perhejuhlat vietetäänkin usein lapsuudenperheen kanssa ja seuraavat aineistonäytteet todistavat vahvoista siteistä lapsuudenperheeseen.

H4: Lapsuudenperheen kanssa, että meil on niin tosi tiivistä se, että kesälomat yleensä, nyttekin mä olin porukoitten kans mökillä kolme viikkoo ja ollaan jouluks varattu perhereissu ja mun siskoillakaan ei oo lapsia, niin sitte, mikä on mahdollistanu sen, että me on niinkun reissattu, silloin kun mä asuin Australiassa, niin he tuli esimerkiksi mua sinne moikkaamaan.

H3: ..on just jotku juhlapyhät joskus, niin tulee semmonen.. Onneks mul nyt on silleen vanhempiin niinkun hyvät välit ja sit, et ei mul oo ikinä mitään semmosta, et mihin menen jouluna niinkun tai että voin mennä juhannuksena landelle.

Myös kokemus juhlapyhien vietosta riippuu kuitenkin niiden luonteesta. Esimerkiksi juuri joulu koetaan luonnolliseksi viettää lapsuudenperheessä, mutta esimerkiksi uuden vuoden vietto yhdistetään pariskuntien kesken viettäväksi juhlaaksi, jota olisi mukava juhlistaa kumppanin kanssa (H3).

Ihmisten on edelleen vaikea sijoittaa yksineläviä naisia mihinkään ja heidän kategoriointinsa on hankalaa (Gordon, 1994: 194). Koska perinteisesti ihmiset asetetaan positioihinsa perheen kautta, sinkuille on vaikea löytää paikkaa.

Ydinperheorientoituneessa yhteiskunnassa keski-ikäistä sinkkua ei liitetä välttämättä

enää lapsuudenperheeseenkään, mutta muutakaan perheyhteisöä ei ole, mihin hänet liitettäisiin. Tarve kategorisointiin tulee kuitenkin ulkopuolelta.

Nainen helposti liitetään äitiyden kategoriaan. Omassa aineistossani toive äitiydestä tulee selkeästi esille yhtä poikkeusta lukuun ottamatta. Naiselta helposti kyselläänkin lastenhankkimisesta ja se saattaa johtaa epätoivottuihin tilanteisiin. On kuitenkin huomattavaa, että naiseuden sisällä on eroja perhetoiveissa ja siinä, halutaanko tulla äideiksi. Naisten ja äitiyden liittäminen yhteen ilman risteävien erojen huomioimista, juontaa ajatukseen kahdesta sukupuolesta, jotka määritetään nimenomaan biologisen eroavuuden kautta. Naisen kyky tulla raskaaksi on ollut keskeinen kulttuurinen raja erojen määrittelyssä, joiden kautta on määritelty sukupuolten eroja ja liitetty niihin tämän kaksijakoisuuden ajatuksen kautta myös muita kategorioita. (Löfström 1999: 249-250.)

Myös se, miten yksineläjiä määritetään ulkopuolelta tulevilla nimityksillä, kuvaa yhteiskunnassa ja kulttuurissa vallitsevaa lähtökohtaa siitä, että perheessä tai vähintäänkin parisuhteessa eläminen nähdään normiksi ja muut elämänmuodot ovat siihen verrattavia. Sosiaalisia kategorioita käsittelevässä luvussa (4.1.) kirjoitin siitä, kuinka yksilöön tai ryhmään liitetyt nimitykset eivät ole yhdentekeviä. Sinkku-sanasta saatetaan käyttää toisiaan myös termiä puoliso tai virallisissa yhteyksissä siviilisäädiksi merkitään naimaton, joka tosin koskee yhtä hyvin avoliitossa eläviä tai erillään asuvia pariskuntia. Huomattavaa kuitenkin on, että nämä termit viittaavat jonkin puutteeseen, joka ei yksineläjästä itsestään tunnu hyvältä.

H2: ...kyl mä niinku käytän mielelläni semmost neutraalia termiä, kun parisuhteeton, joka ei myöskään ole hyvä, koska se -ton, et jotain niinkun vailla tai sit mä saatan sanoo yksineläjä tai yksin elävä. Niist ei niinkun mikään tunnu hyvältä, koska... Mä uskon, et kukan tai ainakaan se parisuhteeton toivoo tulevansa määritellyksi ihmisenä niinkun sen kautta, että hän ei oo jonkun puoliso.

Yksineläjälle itselleenkin määrittelemisen voi siis olla hankalaa. Termit, joilla yksineläjää voidaan kuvata, kantavat aina mielle yhtymiä, jotka eivät välttämättä ole sellaisia, johon sinkku itse haluaisi hänet liitettävän.

8.2. Toiveet parisuhteesta

Kuten jo aiemmin olen tuonut ilmi, aineistossani tulee ilmi selkeä haave parisuhteesta. Elämänkumppanin toivomisessa ja omissa odotuksissa on olemassa ristiriita, jonka haastatellut osin näkevät itsekkin. Vaikka esimerkiksi yhdessä haastattelussa (H2) tuli selkeästi ilmi, että vaikka sinkkuus on surullinen kokemus, ei omista kriteereistä tulevan kumppanin suhteen olla valmiita tinkimään.

Koska kaikilla aineistossa mukana on menneisyydessä kokemusta parisuhteista, niistä on myös opittu ja samoin katsomalla läheisten parisuhteita. Osataan olla sinkkuudesta huolimatta onnellisia siitä, että ei olla tyydytty huonoon parisuhteeseen.

H4: ..tähän pätee se vähän semmonen sanonta, mikä onkin, että parempi yksin, kuin huonossa suhteessa. Niin se ehkä kuvastaa tän tilanteen, että tosiaan niinkun on, viihdyn niinkun, mitä kauemmin ollu yksin, sitä paremmin viihtyy, mutta toivoisin kuitenkin näkeväni itseni parisuhteessa vielä tässä niinkun lähivuosien aikana.

Yksineläjänaisten parisuhdeodotuksissa korostuvat kumppaneiden keskeinen luottamus sekä yhteisen tulevaisuuden näkeminen. Kun ikää alkaa olla 30–40 vuotta, kepeä deittailu ei ole enää kiinnostavaa.

H1: no, mä haluaisin sellasen kumppanin, jonka kaa ois semmonen todella niinku syvä luottamus ja et molemmat olis niinku tavallaan samalla sivulla siitä asiasta, että nyt kerta ollaan täs yhdes, niin et oikeesti ollaan. Ei sellasta niinkun epävarmuutta, että välittääks toi musta oikeesti. En mä jaksa enää mitään sellasta, mitä joskus nuorempana on ehkä ollu. Sit toivois niinku sellasta niinku yhteisiä, et jotenkin et elämä on sit niinkun yhteinen, et tavallaan et sitoudutaan siihen, et meil on tää meidän suhde, et me ollaan niinkun tiimi ja me tehdään töitä yhdessä tän meidän yhteisen elämän eteen.

Aineistosta välittyy varsin vahva sitoutumishalu ja valmius tehdä töitä parisuhteen eteen, kunhan oikeanlainen kumppani löytyy ja parisuhteen molemmat osapuolet ovat valmiita panostamaan suhteeseen.

Toisaalta mitä pidempi aika on eletty yksin, on opittu tuntemaan itsensä paremmin ja sitä kautta ehkä ymmärtämään, mitä parisuhteelta halutaan. Toisaalta katsottuna se on ehkä myös saanut asettamaan epärealistisia odotuksia, jotka kyllä yksineläjänaiset tiedostavat itsekkin.

B2: sitä nimittäin erottaa tyhjännaurajat tosimiehistä vähän helpommin mitä aiemmin. Tuntosarvet on paremmin ylhäällä, valmiina havaitsemaan kusetuksen makua miehen ollessa varattu, väärillä kuvilla, lyhyempi mitä väittää (miehen pitää olla ehdottomasti meikämandoliinia pidempi, ei voi mittään), etsimässä vain kirjekaveria (sori vaan, tämä mimmi jätti ne hommat 90-luvulle) ja mitä kaikkea sitä nyt voikaan kuvitella tuolla Tinderin ihmeellisessä maailmassa vastaan tulevan! Mitään muuta positiivista siinä ei sitten olekaan, kun bullshit -kerroin tulee täyteen, mutta edes jotain

Koska menneisyydessä on koettu paljon negatiivista parisuhteiden saralla, varautuminen on suurempaa, eikä olla valmiita heittäytymään ja luottamaan, ennen kuin on kokemus luottauksesta.

H4: ..no semmonen kyynisyys siin on miehen suhteen, miesten suhteen on se, että se, et se luottaminen, et se pitää ihan oikeesti ansaita, et se ei oo mitään tarjottimella automaattisesti annettua, vaan se pitää joka kerta ansaita.

Myös tämä saattaa vaikeuttaa kumppanin löytymistä tai parempaa tutustumista potentiaalsiin kumppaneihin.

8.3. Sinkun lapsihaaveet

Lähdekirjallisuudessa paikoin ilmi tullut yksineläjänaisiin liitetty mielikuva työorientoituneista ja sitoutumishaluttomista yksilöistä ei kohtaa omaa aineistoani. Arja Mäkisen (2002: 282) väitöskirjassa yksineläjänaiesten haastatteluista selviää, että heihin on liitetty esimerkiksi mielikuva työorientoituneesta citysinkusta, joka välttelee sitoutumista ja korostaa materialistisia arvoja. Vastoin tätä kategoriaa, sinkkunaisten arvoissa perheen perustaminen saattaa hyvinkin korostua. Parisuhde on toiveissa ja myös lapsista haaveillaan tulevaisuudessa, mutta sopivan puolison löytymättömyys ja oma ikä huolettavat. Myös äitipuolen rooliin oltaisiin valmiita, jos tulevalla kumppanilla olisi lapsia ennestään. Tässä tapauksessa korostetaan, että kumppanin ja hänen entisen puolisonsa välien toivotaan ehdottomasti olevan kunnossa, jotta tällainen malli toimisi.

On huomattavaa, että myös sinkku voi kokea lapsettomuuden surua, mutta sinkun lapsettomuutta ei ole juurikaan käsitelty. Sinkun lapsettomuussuru koetaan myös vähätellyksi. Sinkku kategorisoidaan helposti koko asian ulkopuolelle.

H2: Että kun on tahattomasti lapseton, mutta sinkku, niin mulle on esimerkiksi sanottu, et älä sä puhu siitä lapsettomuudesta, sä et voi koskaan tietää, miltä se tuntuu. Ja se johtuu siitä, et mä en oo pari, heteroparisuhteessa, niin mä en voi tietää, miltä lapsettomuus tuntuu. Niin, se on musta semmonen asia, mikä on edelleen hirveen huonosti tunnistettu, että myös muut voivat olla kauhean surullisia lapsettomuudesta, kun niinkun heteropariskunnan osapuolet.

Tämä tuli vahvasti esiin yhden haastatteluaineiston kohdalla. Lasta toivova sinkku voi jäädä tuntemuksiensa kanssa hyvin yksin. Lapsettomuuden surua ei yhdistetä sinkkuihin, mutta haastateltava (H2) kuvaa sinkkun lapsettomuutta jopa tuplasuruksi, koska elämässä ei ole täyttynyt parisuhteen eikä lapsen haave. Niinpä hän voi joutua tilanteisiin, jotka aiheuttavat hyvin kipeitä kokemuksia:

B3: Olen vanhempieni luona kylässä. Tuttu naapuri oli nähnyt aiemmin isän siskoni vauvan kanssa ulkoilemassa ja tuli nyt kysymään, onko isästä tullut isoisä. Juuri ennen väärin osoitettuja onnitteluja, ehdin hihkaista väliin, että isästäni on tehnyt vaarin siskoni, en minä. Sitten juteltiin vauvoista. Naapurinkin lapsilla, joista vanhempikin taitaa olla minua melkein viisitoista vuotta nuorempi, on jo omia lapsia ja uusia tulossa. Ihanaahan se on. Joku oppi juuri kävelemään ja toisella on hauskat jutut. Uusin pikkuinen syntyy lähiviikkoina.

Näitä tilanteita ei voi välttää, ja joskus ne sattuvat pahasti. Välillä ne tuntuvat pieneltä paperihaavalta sielussa, joskus siltä, kuin iskettäisiin puukko vatsaan. Kukaan ei tarkoita mitään pahaa, ei tietenkään.

Edeltävä aineistonäyte kuvaa hyvin sitä, kuinka yksineläjänainen on marginaalissa lapsihaaveiden kanssa. Ulkopuoliset saattavat huomaamattaan satuttaa, koska he eivät joko tiedä, että henkilöllä ei ole parisuhdetta tai sitten sinkku saatetaan kategorisoida automaattisesti naiseksi, joka ei halua lapsia ja se taas saattaa aiheuttaa sen, että häneen liitetään täysin hänen omaa kokemustaan vastaamattomia mielikuvia.

Toisaalta voi olla niin, että lapset kuuluvat tulevaisuudenhaaveisiin, mutta niitä halutaan ehdottomasti hankkia vain parisuhteessa:

H3: Kyl mä oon aina ajatellu, et ois niinkun pari lasta ja kyl mä haluisin edelleen, mutta mulle on ehdottomasti tärkeempi, et on niikun hyvä parisuhde, paino sanalla hyvä, et niinkun jos mun pitäis valita, et haluaisinko mä lapsia vai hyvän parisuhteen, niin ehdottomasti hyvän kumppanuuden ja parisuhteen. Mut et sitte, sanotaan, ne lapset ois tervetullut lisä.

Tässä tulevat taas esiin risteävät erot. Kaksi sinkkunaista toivovat molemmat sekä puolisoa että lapsia. Toinen (H2) on päättänyt lähteä lapsi edellä, koska kokee, että oma ikä, joka on lähes 40, määrittelee sen, että lasta on yritettävä hankkia juuri nyt tai ei koskaan. Puolison hän toivoo vielä löytävänsä myöhemminkin. Toinen haastateltu (H3) taas kokee, että haluaa lapsia nimenomaan vasta hyvässä parisuhteessa. Vaikka lähipiirissä naiset ovat hankkineet lapsia yksin, kun puolisoa ei ole löytynyt, tämä ei kuitenkaan tunnu houkuttelevalta vaihtoehdolta, vaikka ikää onkin 36 vuotta. Haastatellun kokemusmaailmassa mennään parisuhde edellä, jonka lapset sitten täydentäisivät.

Perheenperustamishaaveita ohjaa jollain tasolla tänäkin päivänä ajatus norminmukaisesta perheestä, joka käsittää kuten jo aiemmin kirjoitin, ajatuksen lapsista hankittavaksi parisuhteessa, mutta jonka koetaan kulttuurissamme olevan myös nimenomaan heteroparisuhteeseen perustettu ydinperhe. Tämä ajatusmalli on vahva, vaikka erilaiset elämänmuodot ja perheet ovat yhä yleisempiä. Tämä nousee esille erityisesti kahden sinkkunaisen kohdalla. Toinen on päättänyt yrittämään lasta yksin hedelmöityshoitojen kautta (H2) ja toinen kertoo olevansa biseksuaali, mutta kokee, että perheen perustaminen miehen kanssa olisi silti luontevampaa ajatuksena, kuin naisen kanssa lasten hankkiminen (H3):

H3: ..mä nyt oon aika bi, että mul ei sinänsä väliä, sukupuolel niinkun ehdottomasti, mut kyl mä oon jotenki aina mieltäny, että mä muodostaisin pitkän parisuhteen niinkun ennemmin miehen kanssa, kun naisen kanssa, mut siis en oo ehdoton, mut..

...mä oon kyseenalaistanu tosi paljon, et tuleeks se kotoo tai yhteiskunnasta tai niinkun näin ja just et onks siin mitään järkeä, et pitäskö mun niinkun laajentaa, laajentaa tätä. Siis kyl mul on Tinderis, et miehet ja naiset...

...kyl se varmaan liittyy vähän siihen, kun mä kuitenkin toivoisin lapsia ja sitte, tottakai nykyään voi hankkia naisenkin kans lapsia, mut että jotenkin se vaan tuntuu must ehkä niinkun ..tai must tuntus luontevammalta asuu miehen kanssa.

Haastateltava itse on pohtinut malleja, jotka osin ohjaavat myös hänen omaa käyttäytymistään. On luettavissa, että kulttuurimme vanhat ja perinteiset mallit ovat hyvin vahvoja vielä 2020-luvullakin ja vaikka henkilö itsekin kritisoi niitä, ei niiden vaikutus ole mitätöitävissä ajattelun kautta. Haastateltu kokee, että lasten hankkiminen perinteisen mallin suhteessa olisi helpompaa ja luen tämän liittyvän nimenomaan yhteiskunnan asettamiin normeihin. Heteroparisuhteessa perustettu perhe on se normi ja oletus, jota ei tarvitse perustella.

Myös haastateltava (H2), joka kävi haastatteluntekoheikellä parhaillaan läpi hedelmöityshoitoa, on pohtinut paljon perhettä sekä omaa, mahdollista tulevaa äitiyttään. Vaikka nainen liitetään äitiyden kategoriaan ja normaalin aikuisen naisen odotetaan haluavan lapsia, on kuitenkin heteroparisuhde se, mikä oikeuttaa lapsen hankintaan. Yksinelävien naisten suunnitelmiin lastenhankinnasta ei suhtauduta yhtä varauksettomasti, kuin parisuhteessa elävien. (Mäkinen 2008: 224–225.) Kulttuurinen malli parisuhteeseen hankittavista lapsista tulee ilmi myös sitä kautta, että haastateltavan äiti oli kyseenalaistanut, onko päätös varmasti harkittu, vaikka harkintaa oli takana jo monta vuotta ja lopulta päätöksen hedelmöityshoitoihin hakeutumisesta sinetöi lähes neljäkymmenen vuoden ikä ja se, että elämäntilanne oli edelleen yksineläjä. Myös haastateltava itse on pohtinut omaa vastuutaan, mikäli hedelmöityshoito onnistuu. Tällöin hän ryhtyy tietoisesti yksinhuoltajaksi ja vastuu tuntuu suuremmalta, kun yksinhuoltajuus on tietoinen valinta.

Ristiriitaisesti kyllä, yleisesti koetaan hyväksyttäväksi tiedustella naiselta mahdollisesta lastenhankinnasta. Kulttuuri tarjoaa tytölle malleja naiseudesta äitinä tai miehen tukihahmona (Nenola 1986: 41). Nainen luokitellaankin helposti tulevaksi äidiksi. Kysymyksiä tulevista lapsista saatetaan esittää hyvin ajattelemattomasti pohtimatta, mitä lapsettomuuden taustalla voi olla. Haastateltava (H2) kertoo, että kysymykset tekevät hänestä helposti epäkohteliaan:

H2: Mä luulen, että täs iässä niin mul on se vanhapiikastatus jo, et ei nää silleen, mut niist lapsist kyllä. Et ootkos miettinyt ja koskas sulle ja mä.. mustahan tulee todella epäkohtelias siinä kohtaa. Mä oon nolannu esimerkiks isäni todella pahasti, kun kadulla tuli meiän ikivanhat naapurit, jotka ei tiedä siis esimerkiks tietenkään sitä, et mulla ei oo parisuhdetta. Heil on siin oma lasenlapsi ja sit he kyselee isältä, et onks sulla jo et tulossa ja jotain. Sit ne sanoo et [haastatellun nimi] sitte ryhtyy toimeen. Niin, mä sanoin todella työkeestu: Ei, mä en voi saada lapsia. Niinku silleen, et shut up, ihan oikeesti, että ei saa niinkun olettaa tollasta.

Haastateltava kertoo, että hänelle tuli itselleenkin käytöksestä paha mieli reaktiostaan, koska kysyjät eivät tarkoittaneet pahaa. On kuitenkin huomattavaa, kuinka selkeä kulttuurinen malli yhteiskunnassamme on perheen perustamisesta ja naisesta tulevana äitinä. Lasten hankkiminen koetaan asiaksi, josta voidaan kysyä ihmiseltä missä vain, vaikka kyseessä on hyvinkin henkilökohtainen asia, eikä voida tietää, mitä esimerkiksi lapsettomuuden taustalla on. Koska kuitenkin lasten hankkiminen nähdään yleisesti hyväksyttävänä lähinnä heteroparisuhteessa, oletus naisen elämisestä

heteroparisuhteessa lieene melko yleinen. Ehdoteltaessa sattumalta tavatulle tutulle naiselle lastentekoa, ei huomioda, elääkö hän parisuhteessa tai sitten onko hänellä jokin muu syy lapsettomuudelle.

9. Sinkku stereotypioiden kohteena

Tässä kolmannessa analyysiluvussa käsittelen omina alalukuinaan sinkkunaisen seksuaalisuutta, kokemusta elämäntilanteen väliaikaisuudesta sekä kokemuksia työelämässä. Näitä alalukuja yhdistää se, että liittyen näihin teemoihin, sinkkunaisiin on liitetty erityisen kärjistettyjä stereotypioita, jotka eivät kohtaa yksinelävien naisten omaa kokemusta itsestään. Erityisen vahvasti katsoin tämän liittyvän mielikuviin, joita liitetään 1) yksinelävän naisen seksuaalisuuteen ja sen näkemiseen epänormaalina, 2) työyhteisöissä koettuun kategorisointiin sinkkuuden ja perheettömyyden perusteella sekä siihen liittyviin uhrautumisen odotuksiin ulkopuolelta sekä 3) sinkun elämäntilanteeseen, joka määritellään usein ulkokohtaisesti väliaikaiseksi.

9.1. Sinkun seksuaalisuus ja kaksinaismoralismi

Naimattomien naisten ja naimattomien miesten seksuaalisuuteen on suhtauduttu vuosikymmenten ajan ristiriitaisesti eri tavalla. Jo agraariajalla mies on saattanut ylpeillä tietyissä määrin seksuaalisilla saavutuksillaan ja kaksinaismoralismia on esiintynyt niin, että miesten luvattomia seksisuhteita on helpommin katsottu läpi sormien kuin naisten. (Löfström 1999:135–137). Kaikuja tästä on olemassa nykykulttuurissakin ja sinkkunaisten keskuudessa on pitkälti tunnettua, millaisia stereotypioita heihin liitetään. Seuraava aineistonäyte kuvaa kahtiajakoa, joka tunnistetaan tämän päivän sosiaalisissa kategorioissa.

B1: Naiset on kautta historian tavattu jakaa kahdenlaisiin rooleihin: on madonnat, siveät ja puhtaat ”hyvät” naiset, ja huorat, syntisen seksuaaliset ”huonot” naiset. Nykyajan vastine tälle kahtiajaolle on puhua ”vaimomateriaalista” ja sen vastakohtana ”pantavista” naisista, joita ei kelpuuteta kumppaniksi. Miehillä on siis jostain syystä käsitys, jonka mukaan hyvän ja luotettavan vaimon ominaisuuksiin ei kuulu seksuaalisuus. Tämä voi johtaa siihen, että jotkut heteromiehet kokevat vaikeuksia toteuttaa itseään seksuaalisesti puolison kanssa.

Tällainen naiskuvan jakaantuminen seksittömiin madonna naisiin, puhtaisiin naisiin, puolisoihin ja äiteihin sekä likaisiin ja syntisiin huora naisiin on kulttuurissa elävää myyttistä aineista (Saarikoski 2001: 122–123). Tämä myytti elää edelleen, vaikka seksuaalisuus onkin vapautunut monella tavalla. Huoraksi leimaaminen on vanha ajatusmalli, joka näkyy folkloressa esimerkiksi sananlaskuissa. Huora on niiden mukaan ollut yhtä lailla yhteisön tuomitsema, kuin varas ja nämä kaksi on saatettu esittää samassa sananlaskussa paralleelisina henkilökategorioina. Se, että mies saisi puolisoon naisen, joka on huora, on koettu uhaksi. (Hakamies 1998: 226.) Edellinen aineistonäyte kertoo, että kulttuurissa on edelleen vallalla ajatus siitä, että huora-nainen ei ole tyttöystäväksi tai aviopuolisoksi haluttu.

Naisen seksuaalisuus nähdään kärjistetysti edelleen kahtiajakoisena ja eri tavalla, kuin miehen. Parisuhteessa toteutettu seksuaalisuus nähdään normaalina, eikä sitä koeta huomionarvoiseksi. Yksineläjänaisen seksuaalisuutta taas ei nähdä normaalina asiana ja sen nähdään helposti tuottavan vääränlaista naiseutta. (Mäkinen 2008: 174–175.)

Seksuaalisuus on alue, jota onkin aiheellista käsitellä omana lukunaan tutkimuksessa, koska sinkkunaisten seksuaalisuuteen ja sen toteutumiseen liitetään stereotyyppioita ja lisäksi seksuaalisuus on alue, jota ovat historian saatossa ohjailleet moraaliset normit, joita voidaan lukea kulttuuristamme edelleen.

Seksuaalisuus liittyy länsimaisissa kulttuureissa naiseuden kuvaamiseen ja onnistuneen naiseuden toteuttamisen uhkana on huoran maine. (Löffström 1999: 154.) Huora on ollut tavallisin naiseen kohdistettu loukkaus vuosisatojen ajan. Mahdollinen huoran leima kategorisoi naisen epäluotettavaksi ja siten soveltumattomaksi vaimoksi ja suvunjatkajaksi. (Löffström 1999: 154–155.) Tämä viittaa naisen kategorisoimiseen nimenomaan äitiyden ja vaimouden kautta. Tätä hyvän ja arvostetun naisen mallia uhkaava toiminta, kuten seksin harrastaminen usean kumppanin kanssa, aiheuttaa naisen leimaamista negatiivisella tavalla. Folkloristi Helena Saarikosken (2001) tutkimus *Mistä on huonot tytöt tehty*, käsittelee juuri tytön mainetta ja sen varjelua ja mahdollista huoraksi leimaamista. Ehkäisyn vapaa saatavuus ja aborttioikeus ovat mahdollistaneet naisen seksuaalista itsemääräämisoikeutta, mutta se on myös lisännyt naisen kategorisoimista huonoksi naiseksi.

Haastattelut kertovat, että heillä on kokemusta yhden yön seksisuhteista. Ne koetaan sinänsä sallituiksi, mutta edelleen koetaan, että suhtautumisessa niihin on nähtävissä

kaksinaismoralismia, vaikka ero suhtautumisessa miesten ja naisten yhden yön suhteisiin onkin lieventynyt.

H4: No mun mielest se on hälventyny, mut ei siinä mielessä ehkä kokonaan, et jos kuviteltais, että on joku pieni paikkakunta ja sitte siellä yks ja sama nainen niin ottaa aina joka ilta niinkun jonkun käytännössä, niin äkkii siitä tulee se stigma edelleen. Mut et lähtökohtaisesti se tilanne on kyl niinkun tasottunut.

H3: No, varmaan se vähän on silleen, et miehille sallitaan ikään kuin useampia kumppaneita tai kyl mä niinku, edelleen. Onhan se mun mielest muuttumassa ja siis niinkun hyvä niin, mut ett joo.. Kylhän se on vähän, naisesta tulee helposti niinkun lutka, jos sillä on useita.. Kyl mun mielest niinkun on edelleen tämmöst asennetta.

On yleisesti tunnettu normi, että naiselle ei sallita samanlaista seksuaalista vapautta, kuin miehelle, ainakaan seksikumppaneiden määrän suhteen. Naisen seksuaalisuus on edelleen asia, johon suhtaudutaan ristiriitaisesti. On huomionarvoista, että sinkkumiehille sallitaan kohtuullisen vapaasti moraalisessa mielessä seksisuhteita useiden naisen kanssa, mutta vastaavasti toimivaa naista kohtaan on edelleen negatiivisia asenteita. Voidaan pohtia, onko seksuaalisten tarpeiden toteuttaminen ihmisen perustarve esimerkiksi siinä määrin kuin nälän tai janon tunteen täyttäminen, mutta miehelle seksuaalisten tarpeiden toteuttaminen ehkä nähdään enemmän tarpeena, kuin naiselle. Näen tässä olevan vallalla yhä vanhan mallin siitä, että naisen tulee hillitellä halunsa. Nainen nähdään myös kulttuurin kohdesukupuolena, joka on miehen tekojen ja katseiden kohteena (Julkunen 2010:187). Tätä vasten voidaan nähdä juuri asetelma, että mies haluaa ja nainen vastustelee. Oman aineistoni puitteissa yhden illan suhteet ovat kyllä moraalisesti hyväksytyjä, vaikka niihin liittyvä sosiaalinen stigma tiedostetaan. Stigman hälventymistä pidetään hyvänä asiana. Myös vakituiset seksisuhteet ovat hyväksytyjä ja yhdessä aineistossa (H3) kuvattiin sellaista miellyttävämpänä, kuin satunnaisia, tuntemattomia seksikumppaneita. Kyseisenlainen suhde voi myös vastata läheisydentarpeeseen.

Sinkkujen seksielämästä koetaan olevan myös mielikuvia, joilla ei ole välttämättä juurikaan tekemistä todellisuuden kanssa. Heihin saatetaan liittää mielikuvia yltiöseksuaalisesta toiminnasta jatkuvasti vaihtuvien kumppaneiden kanssa tai vastaavasti mielikuvia siitä, että seksuaalisutta ei toteuteta laisinkaan kumppanin kanssa. Seuraava aineistonäyte avaa täysin vastakkaisia mielikuvia.

H1: ..no siin on kyl joo vähän semmonen, et nähdään niinkun se joko semmosena ihan holtittomana hurjasteluna tai sit on niinkun semmonen sääliittävä runkkari kotona, jol ei oo niinkun mitään. Niin sit se on niinkun tavallaan vähän niinkun, no todellisuushan on usein jotain siltä väliltä.

Tämä viittaa oman tulkintani mukaan juuri sinkun ja erityisesti sinkkunaisen määrittelyyn esimerkiksi seksuaalisesti epänormaaliksi, kun normaalina nähdään heteroparisuhteessa seksuaalisuttaan toteuttava nainen. Myös Arja Mäkinen (2008:145) toteaa väitöskirjassaan, että yksineläjänäisten on vaikeaa tuottaa itsestään mielikuvaa seksuaalisesti normaalina naisena, koska ympäristö suhtautuu siihen ristiriitaisesti.

Omassa aineistossani korostuvat yhden yön suhteet nimenomaan menneessä ajassa. Kokemusta niistä on, eikä niitä pidetä mitenkään tuomittavina. Enää niitä ei kuitenkaan koeta sellaisiksi, että niistä saataisiin mitään. Kun sinkkuuta on jatkunut pidempään, yhden illan suhteita ei koeta enää mielekkäinä niihin liittyvien aspektien vuoksi. Yhden illan suhteisiin liittyy usein päihteiden käyttöä, joka saattaa aiheuttaa myös itselle virhearvioita (H4). Toisaalta taas uskotaan, että jos henkilö kiinnostaa niin paljon, että hänen mukaan lähtee yhdeksi illaksi, kiinnostaisi hän luultavasti tulevaisuudessakin. Yhden illan suhteissa ei kuitenkaan välttämättä ole tällaista jatkumoa (H2). Tuntemattomien kanssa on myös monenlaisia riskejä (H3, B1).

Kuitenkin se, että naisiin liitetään erilaisia mielikuvia kuin miehiin ja erilaisia moraalisääntöjä, tuntuu epäreilulta.

H1: ..edelleen olemassa semmonen ihme kaksinaismoralismi, että pikkusen katotaan kiero, jos on tosi paljon ollu seksikumppaneita. Mut ehkä se näkyy niinku silleen, et jos on tota kokeneempi nainen, jos mies on ollut vähemmän kumppaneita, niin s mies kokee sen jotenkin niinkun kolaukseks omalle miehuudelleen, joka on musta tosi ihmeellistä, kun niinkun miten se liittyy siihen, mut joillekin se on sit vaan niinku tosi iso ongelma.

Myös mielikuvia siitä, että nainen ei saisi olla seksuaalisesti kokeneempi, kuin mies, tunnustetaan olevan olemassa.

Sinkut itse kokevat aineiston perusteella yhden illan seksisuhteiden tai vakituisten seksisuhteiden olevan sallittuja, mutta tiedostavat, että niihin liittyy tuomitsevuutta ja stigmatisointia edelleen. Stigmatisointi ja huonon naisen kategoriaan asettaminen tulevat nimenomaan ulkopuolelta.

9.2. Työelämän oletettu uhrituaja

Eija Maarit Ojalan ja Osmo Kontulan (2002) tutkimuksessa yksineläjänäisten kertomuksista selviää, että heitä on vähätelty perheettömyyden vuoksi. Miehillä ei tällaisia kokemuksia ollut. Tämä kertoo naisiin liitetävän erilaisia sosiaalisia odotuksia, kuin miehiin. Joskus myös yksinläjät olivat joutuneet sovittamaan lomansa perheellisten ehdoilla.

Toisinaan törmää myös ajatukseen, että yksineläjältä odotetaan suurempaa panosta tai joustoa työssä, koska hänellä ei ole perhettä kilpailemassa ajasta ja energiasta.

Omassa aineistossani tällaisia kokemuksia esiintyi myös. Haastateltava kertoo, kuinka hänen yksineläjänä on oletettu olevan urasuuntautunut.

H2: No ainakin sen mä aistin ja on siitä sanottukin, että pitäis olla semmonen uratyyppi, et pitäis olla hirveen niinkun, et oletusarvosesti pitkää päivää ja kovasti duunia...

..Mä en oo yhtään semmonen. Mä en haluu yhtään tehdä niinkun minuuttiakaan yli kaheksaa tuntia päivässä, kiky aiheutti rakkuloita sieluuni.

Samassa haastattelussa ilmeni myös, kuinka haastatellun sisko sai lapsen ja haastatellun oletettiin olevan apuna lapsenhoidossa. Kulttuurissamme on syvälle juurtunut ajatusmalli naisesta ja miehestä vastakohtaparina ja tässä vastakkainasettelussa nainen liitetään ennen kaikkea kodin piiriin (Nenola 1986:10-11) ja tätä myöden myös hoivaaminen liitetään naiseuteen. Jos hän ei toteuta sitä oman lapsen kautta, on hän velvollinen tai vähintään hänen oletetaan olevan halukas ottamaan tämän roolin sukulaisuuden kautta esimerkiksi.

Perheelliset saattavat kokea oikeudekseen saada tiettyjä etuoikeuksia perheellisyytensä vuoksi, kuten etuoikeuden lomajärjestelyiden tai vapaapäivien suhteen. Tällöin perheetöntä naista kohdellaan, kuin hänellä ei olisi työn ulkopuolista elämää (Mäkinen 2008: 137). Tämän olettamuksen mukaan voidaan puolisoittomien naisten lisäksi luokitella myös parisuhteessa elävät, mutta lapsettomat naiset. Lomien mukauttaminen perheellisten työyhteisön jäsenten toiveiden mukaan oli tuttua useammallekin. Perheelliset saattavat liittää uhrautumisposition yksineläjiin sitä kautta, että heidän tulisi uhrata oma hyvänsä lapsiperheellisten hyväksi.

H3: ..no, mua sei ei niinkun haitannu, kun mulle oli ihan fine, et mä pidän vaikka lomat pätkissä, mut joo, kyl se oli sillee, et ne joil on omia lapsia, ne pitää lomat heinäkuussa. Et joo, mä oon niinkun tavallaan nähny sen mallin.

Tähän liittyen tulevat ilmi taas intersektionaalisuuden käsitteen esiintuomat risteävät erot. Naisten epätasa-arvoinen asema työelämässä kertaantuu perheettömien naisten kohdalla. Ritva Julkunen (2010: 260) kirjoittaa vanhenevien naisten kaksinkertaisesta syrjinnästä, joka voi tapahtua juuri työelämässä. Puolisottomilla ja perheettömillä naisilla on uhka myös joutua kaksinkertaisen syrjinnän kohteeksi. Äitejä ja vaimoja koskevat etuudet eivät kohtaa perheettömiä naisia, he eivät myöskään hyödy miesten tulotason kohenemisestä, joten heille esimerkiksi palkkatasolla on suurempi merkitys (Mäkinen 2008: 141).

Työyhteisöt saattavat myös olla hyvin perhekeskeisiä liittyen esimerkiksi keskustelukulttuuriin. Yhteiskunnan normittaessa heteroparisuhteen ja ydinperheen elämänmuodoksi, mahdolliset normista poikkeavat elämäntilanteet voivat olla niin kaukana omasta todellisuudesta, ettei sellaista edes ajatella.

H2: ..sit henkkoht mä ky niin työpaikassa kuin muissakin sosiaalisissa tilanteissa usein koen, et kun se puhe kääntyy lapsiin ja perheeseen ja parisuhteeseen, niin semmost..siis ulkopuolisuutta, kun ei oikein voi sanoa..

Työpaikan kahvipöydässä, kun puhe kääntyy lapsiin, on toki huomattavaa, että samalla tavalla ulkopuolisuutta voi tuntea lapseton nainen, vaikka hän olisi parisuhteessakin.

Jos omassa sosiaalisessa todellisuudessa parisuhde on itsestään selvä asia, on ehkä vaikea huomata edes mahdollisuutta, että jonkun todellisuus poikkeaa omasta. Tätä kuvaa hyvin, kuinka haastateltava uudessa työpaikassa kertoi mielikuvituspoikaystävästään.

H2: ..ja joskus mä olin just alottanu yhdes uudes työpaikassa ja sit kaikki puhu kesälomasuunnitelmista siellä ja tuntematta mua, niin multa kysyttiin, mihin te lähdette tai mitä te teette. Sit mä loin päässäni semmosen mielikuvituspoikaystävän, et aaa, minä ja mielikuvituspoikaystäväni...olemme lähdössä troopiselle paratiisisaarelle. Se on vaan, se on niin oletus, et kaikki on te.

Haastateltu kokee tilanteen hämmentäväksi, mutta kehittää mielikuvituspoikaystävän, koska niin on helpompaa. Tähän liittyy mahdollisesti myös mielikuva romanttisesta utopiasta.

9.3. Väliaikainen elämäntilanne

Oman aineistoni perusteella sinkut kokevat, että heidän elämäntapaansa liitetään mielikuva väliaikaisuudesta. Parisuhdetta ja perhettä pidetään tavoitteena ja sinkkujen elämäntilannetta sellaisena, jossa ei olla vielä löydetty kumppania vakiinnuttu.

Yksineläjän elämänkulkua ei ole juuri tutkittu ja hänen elämänkulkunsa poikkeaa normiksi ajatellusta elämänkulusta (Mäkinen 2008:45). Tämä saattaa aiheuttaa sinkussa kokemuksia, että hänet ohitetaan. Sinkkuaika liitetään usein myös nuoruuteen ja yli 30-vuotiaalle yksineläjälle ei oikeastaan ole paikkaa normiksi määritellyssä elämänkulussa. Alle 30-vuotiaan sinkkuuta pidetään vielä elämänkulkuun kuuluvana tavanomaisena vaiheena, mutta 30:n ikävuoden tietämillä ja sen jälkeen siihen saatetaan liittää mielikuvia epänormaaliudesta (Mäkinen 2002: 88).

Mary Douglas (1966) on kirjoittanut yhteisön tavoista kategorisoida ja samalla antaa niille moraalinen sekä eettinen perustelu. Kategorioiden ulkopuolelle ja väliin jäävä alue ja niihin sijoittuvat asiat, ovat anomalioiden, kaaoksen ja epäjärjestyksen ja epäpuhtauden määrittämiä. Douglasin mukaan anomaalisina pidetyt asiat saavat erityisiä stigmoja. Yksinelävät naiset sijoittuvat myös kategorioiden ulkopuolelle, sillä heitä on vaikea sijoittaa olemassa oleviin ja arvostettuihin kategorioihin. Heidät sijoitetaan alueelle, jolla tapahtuu stigmatisointia.

Sinkku voi kokea myös ristiriitoja sen suhteen, missä hänen paikkansa on ja tämä symboloi merkityksellisesti sitä, kuinka kulttuurissamme ei ole varsinaista paikkaa yksineläjälle, eikä tiedetä, mille paikalle hänet tulisi sijoittaa.

H2: Mä en menny mun mummon syntymäpäiville sen takia, et mä en halunnu mennä sinne sinkkuna.

H2: Tää on nyt ihan sairasta, mut mummohan nyt delaa pian, koska se on 95, niin mä mietin jo kauhulla niit hautajaisia, koska sinnehän sit täytyy mennä. Mä mietin, missä mä istun ja siis tää on kauheen symbolista, missä mun paikka on. Siel niinku kaikkien muiden perheiden niinkun joukossa, miten se sit menee, et jos siel on vaik ois, voi anteeks mummo, suunnitellaan toisen hautajaisia

[naurua], jos siel on se arkku ja tavallaan niinkun perheet menee yhdessä, niinkun laskemaan sen kukan, niin mikä se niinkun se jako on ja must tää on niinkun hirveen symbolista, et meneenks sinne niinku, mennäänks me sinne kaikki, mun äiti, isä, sisko, siskon mies ja vauva ja minä No, tuskin. Meenkö mä sit mu isän ja äidin kanssa vai meenkö mä yksin. Vai voinko mä ottaa mun koiran mukaan...

...musta tää liittyy just siihen aikuisuuteen kans niinkun, et mihin mä kuulun ja kuulunko mä edelleen mun lapsuudenperheeseen..

Edelliset kaksi aineistolainausta kuvastavat hyvin sitä, kuinka hankalaa sinkun on joskus löytää se oma paikkaansa, kun kaikki on hyvin ydinperhenormitettua. Myös oma aikuisuus saatetaan tässä kyseenalaistaa ja etenkin se, onko muiden silmissä aikuinen, koska ei ole niin sanotusti omaa paikkaa. Elämäntilanne kategorisoidaan väliaikaiseksi erityisesti ulkopuolelta, mutta tämä heijastuu myös omaan kokemukseen.

Sinkkuun nimityksenä koetaan liitettävän väliaikaisuuden leima ja ajatus siitä, että sinkku on niin sanotusti haku päällä jatkuvasti. Tämä kuvastaa, kuinka muiden on vaikea ajatella yksinelävän ihmisen olevan tyytyväinen juuri siihen elämäntilanteeseen, missä hän on. Seuraava aineistonäyte kysyttäessä sinkku- nimityksestä kuvaa tätä.

H1: No, on se tavallaan ihan ok, en mä oikein parempaakaan osaa tähän sanoo, mut toisaalta siihen liittyy kyl ehkä vähän semmonen leima, tai jotenkin sinkku mielletään aina semmoseks ihmiseks, joka ei oo vielä löytänyt parisuhdetta. Et ei oo oikein olemas niinkun termii semmoselle ihmiselle, joka on tyytyväinen siihen omaan tilanteeseensa.

...et on jotenkin vähän surullinen asia olla sinkku tai niinkun huono juttu, mist pitää pyrkii pois.

Vaikuttaa siltä, että kun ennen vanhaksipiiaksi jääminen oli häpeällistä, nykyään sinkkuus saatetaan leimata enemmänkin hieman surulliseksi kohtaloksi.

Väliaikaisuuden kokemusta korostaa myös se, että sinkku-sanaan liitetään ajatus nuoruudesta, tietystä elämänvaiheesta. Aikuinen, varsinkin keski-ikäinen tai jopa vanhempi yksineläjä ei silloin ehkä koe sopivansa sinkun kategoriaan. Tältä kannalta on juuri merkityksellistä, millä nimellä tiettyyn ryhmään kuuluvia yksilöitä kutsutaan, koska nimillä on aina arvottavuutensa ja ne kantavat tietynlaisia mielikuvia.

H2: ...kun mä mietin, mikä siinä sinkus niinkun on niin musta siihen sinkku-sanaan liittyy, liitetään semmonen, sinkkuus on vaihe. Se on vaihe nuoruudessa,

tyyliin ikävuodet 21-23 ja sitten se loppuu. Mmmm... Ja niinkun se ei välttämättä mee niin sit jotenkin mä en siihen...lokeroon sovi. Mä oon joskus kirjottanutkin tästä, ku jossain Hesarin keskustelupalstalla joku listas siellä niinkun normaalin ihmisen elämänvaiheet, se oli niinkun lapsuus, nuoruus, lapsiperheaika ja vanhuus.

Tällaiset luokittelut kuvastavat ajatusta normaalista elämänculusta, johon aikuinen sinkku ei sovi. Kokemus omasta normaaliudesta voi tällöin olla hankala rakentaa ja kokemus siitä, ettei kuulu mihinkään, olla vahva. Tähän liittyen ei siis ole yhdentekevää, miten ihmistä elämäntilanteensa perusteella nimitetään. Kuten sosiaalisia kategorioita käsittelevässä luvussa (4.1.) jo kirjoitan, nimityksiin liittyy aina mielikuvia. Kun sinkkuus liitetään nuoruuteen, voi aikuinen yksineläjä kokea jääneensä elämässään epänormaaliin vaiheeseen.

H1: ..kyl se niinku tuntuu tavallaan välillä siltä, että ois jotenki jäljessä, ku kaverit menee vaik kihloihin ja naimisiin ja sit ite vaan niinkun junnaa tässä, eikä tavallaan etene mihinkään. Niin sit tulee sellanen olo, että nyt niinku nää menee vaan kauheeta vauhtia mun ohi ja mä en pääse eteenpäin.

Kun elämänculua kuvataan edellä selostetulla tavalla, voidaan kokea paineita siitä, että oma elämä ei kulje eteenpäin eikä normien määrittämällä tavalla. Kuitenkin haastatteluissa tulee ilmi (H1, H3), että elämää ei voi suorittaa sosiaalisten paineiden johdattelemana, vaan on mentävä oman polkunsa mukaan, eikä voi niin sanotusti kilpailla.

10. Loppupäätelmät

Selvitin tässä tutkielmassani nykypäivän sinkkunaisen identiteettiä ja miten se muodostuu yhteiskunnassa ja kulttuurissa, joka koetaan niin aineiston kuin oman kokemukseni perusteella hyvin heteroparisuhde- ja ydinperhekeskeiseksi. Tutkin millaisista asioista puolisoittomat ja lapsettomat, noin 30-40- vuotiaat naiset rakentavat oman identiteettinsä ja miten he kokevat itsensä ja elämänsä jo mainitun normin ulkopuolella sekä millaisiin sosiaalisiin kategorioihin he kokevat, että heidät on elämäntilanteensa perusteella liitetty. Tähän liittyen kartoitin myös aineiston sinkkunaisten elämäntilannetta sitä kautta, miten siihen on päädytty sekä millaisia ajatuksia tai toiveita heillä on mahdolliseen parisuhteeseen ja perheeseen liittyen.

Peilasin myös näitä tämän päivän sinkkunaisten kokemuksia vanhempaan vanhanpiian stigmatisaatioon.

Tutkimusaineistona analysoin kahdentyypistä aineistoa, kahdenkeskisessä haastattelutilanteessa tuotettua haastatteluaineistoa sekä internetiin kirjoitettuja blogikirjoituksia. Haastattelutilanteessa tutkija johtaa vuorovaikutustilannetta haastattelurungon ja tekemiensä kysymysten kautta, blogikirjoitukset taas on tuotettu kirjoittajan omista lähtökohdista käsin. Myös blogikirjoituksissa on olemassa vuorovaikutuksen aspekti, sillä kirjoituksiin liittyy usein lukijoiden kommentointia. Tätä kommentointia en kuitenkaan aineistossani käsitellyt. Aineistooni perehdyin lähiluvun tekniikan kautta. Molemmista erityyppisistä aineistoista oli luettavissa melko samantyylistä kuvastoa liittyen sinkkuuteen ja sitä kautta koettuihin sosiaalisiin kategorioihin. Aineiston suhteen eroavaisuuksia on kuitenkin siinä, että haastatteluaineisto on tuotettu kahdenkeskisessä haastattelutilanteessa ja siinä on käsitelty haastattelijan valitsemia teemoja tai haastattelun edetessä ilmenneitä teemoja. Blogikirjoitukset taas on bloginkirjoittaja tuottanut itse valitsemistaan aiheista ja omasta näkökulmastaan käsin. Ne ovat myös todennäköisesti pidemmän harkinnan tuloksena syntyneitä aineistoa.

Analysoimani aineiston perusteella puolison ja lapseton nainen elää yhä marginaalissa 2010-2020- lukujen yhteiskunnassa. Yhteiskunnan asettamat normit elämänmuotoihin liittyen ovat muuttuneet hämmästyttävän vähän vuosikymmenten aikana, vaikka erilaiset elämänmuodot ja perhemuodot ovat lisääntyneet, samoin myös yksineläjien määrä on kasvanut yhteiskunnassa,

Kulttuurisesti ja sosiaalisesti nainen representoidaan edelleen heteroparisuhteessa eläväksi äidiksi tai vähintäänkin naiseksi, jolla on aikomus parisuhteessaan hankkia lapsia. Tähän representaatioon ja naiseuden kuvastoon yksinelävä ja lapseton nainen ei sovi, vaan hän rikkoo normia. Yksinelävä nainen liitetään sosiaalisiin kategorioihin parisuhdestatuksensa tai juuri sen puuttumisen perusteella. Sinkkunaiseen kohdistetu mielikuvat ja sosiaaliset paineet eroavat huomattavasti siitä, millaisia vastaavia yksinelävä mies kohtaa. Tässä kohtaa merkitykselliseksi nousi intersektionaalisuuden käsite, jota käytin omassa tutkimuksessani kuvaamaan sitä, kuinka naiset ja erityisesti sinkkunaiset liitetään yhdenlaiseen sosiaaliseen kategoriaan, vaikka heidän elämässään, toiveissaan ja kokemuksissaan on paljon eroja. Omassa aineistossani haastateltavat asuivat kaikki pääkaupunkiseudulla ja olivat korkeasti koulutettuja, mutta heitä ei voida silti asettaa yhtenevään sosiaaliseen kategoriaan. Heidän toiveensa liittyen perheen

perustamiseen tai heidän kokemuksensa esimerkiksi yksinäisyydestä eroavat toisistaan. Huomattavaa on, että toive päätyä parisuhteeseen tulevaisuudessa oli aineiston perusteella yhtenäinen. Aiemmat huonot kokemukset parisuhteista sekä se, että sopivien kumppaniehdokkaiden tapaaminen koettiin vaikeaksi, hankaloittavat mahdollisuuksia löytää parisuhde. Parisuhteelle ja kumppanille on myös asetettu melko suuret vaatimukset, jotka yksinelävät naiset tiedostavat itsekkin. Tämä saattaa aiheuttaa sinkkujen leimaamisen nirsoiksi.

Yksinelävä ja lapseton nainen ja toki myös mies, joutui peräti 1970- luvulle asti maksamaan korotettua, niin sanottua vanhanpiian tai -pojan veroa. Tästä on luovuttu, mutta yksineläjät kokevat silti olevansa epätasa-arvoisessa asemassa yhteiskunnassa. Yksineläjät kokevat, että heidän elämänsä tulee kalliimmaksi, kuin jos he eläisivät avo- tai avioliitossa, jossa kuluja olisi mahdollista jakaa. Tämä korostaa kokemusta yhteiskunnan paitsiossa elämisestä. Yksineläjien koetaan myös olevan paitsiossa siten, että esimerkiksi politiikassa eivät yksineläjien asiat ole esillä.

Sosiaalisina verkostoina toimivat ystävät sekä turvaa tuova lapsuudenperhe, joka on edelleen se yhteisö, mihin palataan viettämään esimerkiksi juhlapyhiä. Ystävien eläminen erilaisessa elämäntilanteessa, saattaa kuitenkin joissain tapauksissa myös kaventaa sosiaalista elämää. Sinkkunaisten on toisinaan myös vaikeaa sopeutua työyhteisöihin, joissa muut ovat perheellisiä ja sinkkuun saatetaan liittää odotuksia, jotka eivät kohtaa hänen omaa kokemusmaailmaansa. Sinkkun saatetaan olettaa olevan työorientoinut ja hänen saatetaan olettaa tinkivän esimerkiksi omista lomatoiveistaan ja uhrautuvan perheellisten hyväksi. Naiseen liitetty hoivaamisen kategoria on aiheuttanut myös tilanteita, joissa sinkkunaisen oletetaan ottavan vastuuta esimerkiksi sisarusten lasten hoitamisesta. Tämä vahvistaa äitinä ja puolisona olemisen arvostusta korkeammaksi sosiaaliseksi kategoriaksi, kuin sinkkuna elämisen.

Toisaalta taas sinkkun lapsettomuuteen ei osata suhtautua ja perheen perustamisen tarve koetaan oikeutetuksi vain parisuhteessa eläville naisille. Sinkkun lapsettomuus saattaa aiheuttaa kipeitä tuntemuksia ja ristiriitaisia tilanteita. Ajatusta perheen perustamisesta ohjaavat myös edelleen kulttuuriset normit. Sinkuille itselleenkin näyttäytyy hyväksyttävimpänä malli hankkia lapsia heteroparisuhteessa.

Yhteiskunnan ja kulttuurin ollessa heteroparisuhde- ja ydinperheorientoitunut, sinkkun on joskus vaikea löytää omaa paikkaansa siinä. Sinkku koetaan edelleen poikkeamana normista ja hänen elämäntilanteensa luokitellaan sosiaalisesti väliaikaiseksi. Sinkkuus

liitetään usein myös nuoruuteen, jolloin yli 30- vuotiaan sinkun elämäntilanne jää tällöin koko elämänkaari- määrittelyn ulkopuolelle ja vahvistaa hänen kokemustaan ulkopuolisuudesta. Puhdas yksinäisyyden kokemus ei noussutkaan aineistoni perusteella erityisen merkitykselliseksi, vaan nimenomaan ulkopuolisuuden tuntemus.

Tutkimuksessa selvisi, että yksinelävän naisen seksuaalisuuteen liitetään yhä kaksinaismoralismia ja mahdollisten useiden seksikumppaneiden luomaa stigmaa. Tässä suhteessa erot yksineläviin miehiin tulivat esiin selkeästi, vaikka tilanteen arvioitiin olevan tasoittumassa.

Sinkkuus ei ole oman aineistoni perusteella toivottu elämäntilanne, mutta elämä voi kuitenkin olla hyvää sinkkuudesta huolimatta ja osittain myös sinkkuuden vuoksi. Elämä yksin on rohkaissut omien haaveiden toteuttamiseen sekä laajentanut sosiaalisia verkostoja. Sinkkunaiset ovat rakentaneet identiteettiään omasta itsestään käsin ja painottaneet heille tärkeitä elämäntilanteita. He eivät koe, että parisuhde voisi sinällään taata onnea, vaan sen koetaan olevan yksi elämäntilanne, joskin näen sen korostuneena suhteessa muihin, koska se on usein esimerkiksi ystävien kanssa keskusteluissa käsiteltyä.

Analyysissä erittelin sisällönanalyysin menetelmällä aineistosta merkityksellisiä luokkia, joita käsitelin omina lukuinaan ja luokkien alaluokkia alalukuinaan. Paitsi useammassa eri aineistossa toistuvia asioita, käsitelin myös tietyissä aineistoissa ainutlaatuisesti esiin nousevia, merkitykselliseksi koettuja asioita, jotka kuvasivat ilmiötä ja vastasivat tutkimuskysymyksiini tai avasivat uusia näkökulmia aiheeseen.

Tutkimusaineistoa haastatteluiden osalta litteroidessani ja analysoidessani ja siihen tarkemmin syventyessäni, huomasin, mitä muitakin asioita haastatelluilta olisi voinut kysyä niin, että aineisto olisi vielä tarkemmin vastannut tutkimuskysymyksiini. Aineisto olisi toki voinut olla myös laajempi, mutta toisaalta jo tämän kokoisessa aineistossa tietyt asiat toistuivat ja samantyyppiset sosiaaliset kategoriat olivat pitkälti tunnistettuja. Toisaalta myös tietyistä osista aineistoa tuli esiin ainutlaatuisia asioita, joita oli mielestäni huomionarvioista käsitellä tutkimuksessa erikseen, vaikka niiden kohdalla ei toistettavuutta olisikaan nähtävissä. Mitään yleistettävää tutkimustietoa en toisaalta tällaisessa laadullisessa sekä kohtuullisen suppea-alaisen aineiston omaavassa tutkimuksessa lähtenyt etsimään, eikä sellainen ole laadullisen tutkimuksen tai kulttuurintutkimuksellisesta näkökulmasta katsottuna edes tarkoituksena. Siitä huolimatta oli mielenkiintoista huomata, että jo tämänkin kokoisessa aineistossa löytyi useita yhteneväisyyksiä, jonka perusteella voi summata aikuisen, puolisoittoman ja

lapsettoman naisen olevan yhteiskunnan ja kulttuurin marginaalissa ja elävän vastoin yleistä elämäntapaa ja -tapaa liittyvää normia.

Jatkotutkimusta ajatellen olisi mahdollista laajentaa aineistoa ja tutkia esimerkiksi intersektionaalisuuden käsitteen kautta, millaisia risteäviä eroja löytyy yksineläjänäisten identiteetistä. Aineistossa esiin tullut teema sinkkujen lapsettomuuden kokemuksesta olisi myös kiinnostava tutkimusaihe, koska sitä ei ole tieteellisesti juuri käsitelty, eikä se ole muutenkaan juurikaan ollut esillä esimerkiksi mediassa. Perhemuotojen ja elämäntapojen moninaistumisesta huolimatta myös yksinhuoltajaäidit elävät kulttuurisen normin ulkopuolella ja heidät luokitellaan myös sinkuiksi. Tutkimusta olisi mahdollisuus laajentaa koskemaan myös heitä, olisi kiinnostavaa selvittää, miten heihin liitetyt sosiaaliset kategoriat eroavat lapsettomiin, puolisoittomiin naisiin liitetystä sosiaalisista kategorioista. Lisäksi vahvasti normien säätelemäksi edelleen koettu yksinelävän naisen –ja naisen yleensäkin– seksuaalisuus tarjoaisi tarrantapintaa jatkotutkimukselle. Olisi mahdollista tutkia, miten normit vaikuttavat tänä päivänä naisten seksuaalisuuteen tai miten kahtiajakautunut kuvasto huora-madonna-myytin kontekstissa näkyy esimerkiksi seurustelusuhhteissa tai populaarikulttuurin tuotteissa tänä päivänä.

Lähteet

Tutkimusaineisto

Haastattelut

Haastattelu H1. Haastattelu tehty 17.4.2019, Helsingissä. Haastateltava korkeakoulutettu, haastatteluntekohetkellä 27- vuotias nainen. Haastattelun kesto: 36.43 Haastattelija: Maria Ilonen, aineiston säilytys: haastattelijan hallussa, hävitetään, kun tutkimus on julkaistu.

Haastattelu H2. Haastattelu tehty 11.3.2020, Helsingissä. Haastateltava korkeakoulutettu, haastatteluntekohetkellä 39- vuotias nainen. Haastattelun kesto: 1.06.07 Haastattelija: Maria Ilonen, aineiston säilytys: haastattelijan hallussa, hävitetään, kun tutkimus on julkaistu.

Haastattelu H3. Haastattelu tehty 20.8.2020, puhelimitse. Haastateltava korkeakoulutettu, haastatteluntekohetkellä 36- vuotias nainen. Haastattelun kesto: 40.55 Haastattelija: Maria Ilonen, aineiston säilytys: haastattelijan hallussa, hävitetään, kun tutkimus on julkaistu.

Haastattelu H4. Haastattelu tehty 9.9.2020, Järvenpäässä. Haastateltava korkeakoulutettu, haastatteluntekohetkellä 36- vuotias nainen. Haastattelun kesto: 38.41 Haastattelija: Maria Ilonen, aineiston säilytys: haastattelijan hallussa, hävitetään, kun tutkimus on julkaistu.

Blogit

B1. Teekutsuilla. <<https://www.teekutsuilla.fi/>> [19.9.2020]

B2. Salitar. <<http://www.salitar.fi/>> [19.9.2020]

B3. Kun sitä vähiten odottaa. <<http://kunsitavahitenodottaa.blogspot.com/>> [19.9.2020]

Muut internet -lähteet

Himberg, Petra 2012: *Vanhapiika maksoi enemmän veroja.*

<<https://yle.fi/aihe/artikkeli/2012/06/06/vanhapiika-maksoi-enemman-veroja> >

[13.10.2020]

Häkkinen, Julia 2019: *Ihmisiä lokeroidaan parisuhdestatuksen perusteella. Ilman parisuhdettakin voi olla onnellinen.*

<<https://moreenimedia.uta.fi/2019/11/27/meneillaan-on-sinkkuuden-vuosisata-nykyaan-ilman-parisuhdetta-ollaan-taysin-vapaaehtoisesti/> >[18.9.2020].

Tilastokeskus. www.stat.fi [15.9.2020].

Kirjallisuus

Ahtiainen, Jaana 2020: *Huonoja naisia ja mystisiä olentoja. Subjektiopositiot ja naiseuden myyttinen kuvasto opiskelijoiden tekemässä seksityössä.* Helsinki: Helsingin yliopiston humanistinen tiedekunta.

Apo, Satu 1999: *Myyttinen nainen. Luonnon ja kulttuurin yhdistäjä.* Teoksessa: *Suomalainen nainen.* Helsinki: Otava.

Asp, Erkki 1993: *Johdatus sosiologiaan.* Helsinki: Otava.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha 2014: *Johdatus laadulliseen tutkimukseen.* Tampere: Vastapaino

Douglas, Mary 1966: *Puhtaus ja vaara. Rituaalisen rajanvedon analyysi.* Tampere: Vastapaino.

Gordon, Tuula 1994: *Single women. On the margins.* Hampshire: The Macmillan Press Ltd.

Hakamies, Pekka 1998: *Rakkaus ja rakastelu sananparsissa.* Teoksessa: Pöysä, Jyrki & Siikala, Anna-Leena (toim.) *Amor, Genius ja familia. Kirjoituksia kansanperinteestä.* Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Hall, Stuart, 1992: *Identiteetti.* Tampere: Vastapaino.

Jallinoja, Riitta 2000: *Perheen aika.* Helsinki: Otava.

Jokinen, Kimmo & Saaristo, Kimmo 2006: *Suomalainen yhteiskunta.* Helsinki: WSOY.

Jokinen, Kimmo (toim.) 2005: *Yksinäisten sanat. Kirjoituksia omasta tilasta, erillisyydestä ja yksinolosta*. Helsinki: Gummerus.

Julkunen, Raija 2010: *Sukupuolen järjestykset ja tasa-arvon paradoksit*. Tampere: Vastapaino.

Knuuttila, Seppo 2010: Tutkimusalojen muodostaminen. Teoksessa: Pöysä, Jyrki, Järviluoma, Helmi & Vakimo, Sinikka (toim.): *Valetavat metodit*. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura.

Koistinen, Mariia 2018: *Parisuhdenormatiivisuus: Normikriittinen tutkielma seurustelemattomuuden kokemuksesta*. Helsingin yliopisto: Humanistinen tiedekunta.

Kuula, Arja 2011: *Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Tampere: Vastapaino.

Löfström, Jan 1999: Mies ja nainen ynnä muut sukupuolet. Teoksessa Lönnqvist, Bo & Kiuru, Elina & Uusitalo, Eeva (toim.): *Kulttuurin muuttuvat kasvot. Johdatusta etnologiatieteisiin*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Löfström, Jan 1999: *Se nyt vaan on semmonen. Sukupuoliero agraarikulttuurissa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Meriläinen, Henna 2005: *Sinkkuus elämäntapana: naisten käsityksiä elämästään sinkkuna*. Pro gradu- tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopiston käyttäytymistieteellinen tiedekunta.

Moilanen, Laura-Kristiina & Sulkunen, Susanna 2006: Johdanto. Aika ja identiteetti. Teoksessa Moilanen, Laura-Kristiina & Sulkunen, Susanna (toim.): *Aika ja identiteetti*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 7-34.

Mäkinen, Arja 2008: *Oikeesti aikuiset. Puheenvuoroja yksineläjänäisten normaaliudesta, hyväksyttävyydestä ja aikuisuudesta*. Tampere: Tampereen yliopiston yhteiskuntatieteellinen tiedekunta.

Nenola, Aili, 1986: *Miessydäminen nainen*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Niiranen, Susanna 2006: Muusa, mesenaatti ja muusikko. Naistrubaduuriin sosiaalinen identiteetti. Teoksessa Moilanen, Laura-Kristiina & Sulkunen, Susanna (toim.): *Aika ja identiteetti*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 37-67.

Ojala, Eija Maarit & Kontula, Osmo 2002: *Tarvitseeko minua kukaan. Keski-ikäiset yksineläjät perhekeskeisessä yhteisössä*. Helsinki: Väestöliitto.

Pöysä, Jyrki 1997: *Jätjän synty. Tutkimus sosiaalisen kategorian muotoutumisesta suomalaisessa kulttuurissa ja itäsuomalaisessa jätkäperinteessä*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Pöysä, Jyrki 2015: *Lähiluvun tieto. Näkökulmia kirjoitetun muistelukerronnan tutkimukseen*. Joensuu: Suomen kansatietouden Tutkijain Seura.

Rantalaiho Liisa 1994: Sukupuolisopimus ja Suomen malli. Teoksessa Anttonen, Anneli, Henriksson, Lea, Nätkin, Ritva (toim.): *Naisten hyvinvointivaltio*. Tampere: Vastapaino.

Ruusuvuori, Johanna 2010: Vuorovaikutus ja valta haastattelussa.

Keskusteluanalyttinen näkökulma. Teoksessa: Ruusuvuori, Johanna & Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.) *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino.

Ruusuvuori, Johanna, Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti 2010: Haastattelun analyysin vaiheet. Teoksessa: Ruusuvuori, Johanna, Nikander, Pirjo & Hyvärinen, Matti (toim.) *Haastattelun analyysi*. Tampere: Vastapaino.

Saarikoski, Helena 2001. *Mistä on huonot tytöt tehty*. Helsinki: Tammi.

Saaristo, Kimmo & Jokinen, Kimmo 2005: *Sosiologia*. Helsinki: WSOY.

Saarnikko, Karoliina 2008: *Täydellisen rakkauden projekti. Sinkkuoppaiden käsityksiä rakastumisesta ja parisuhteen muodostamisesta*. Pro gradu- tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopiston humanistinen tiedekunta.

Saresma, Tuija 2013: ”Miesten tasa-arvo” ja kaunapuhe blogikeskusteluissa. Teoksessa: Harjunen, Hannele & Saresma, Tuija (toim.) *Sukupuoli nyt. Purkamisia ja neuvotteluja*. Jyväskylä: Kampus Kustannus

Stangor, Charles 2000: Volume Overview. Teoksessa Stangor, Charles (edit.): *Stereotypes and Prejudice*. Philadelphia: Psychology Press.

Steel, Tytti 2013: *Risteäviä eroja sataman arjessa*. Helsinki: Helsingin yliopiston humanistinen tiedekunta.

Suoninen, Eero 2012: Identiteettien rakentuminen. Teoksessa Jokinen, Arja, Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero: *Kategoriat, kulttuuri ja moraali*. Tampere: Vastapaino.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli, 2018: *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Vakimo, Sinikka 2001: *Paljon kokeva, vähän näkyvä. Tutkimus vanhaa naista koskevista kulttuurisista käsityksistä ja vanhan naisen elämäkäytännöistä*. Helsinki: Suomalaisen kirjallisuuden seura.

Vakimo, Sinikka 2010: Periaatteista eettiseen toimijuuteen. Tutkimusetiikka kulttuurintutkimuksessa. Teoksessa Pöysä, Jyrki, Järviluoma, Helmi & Vakimo, Sinikka (toim.): *Vaeltavat metodit*. Joensuu: Suomen kansantietouden Tutkijain Seura.

Valovirta, Elina 2010: Ylirajaisten erojen politiikkaa. Teoksessa Saresma, Tuija, Rossi, Leena-Maija & Juvonen, Tuula (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino.

Liite 1.

Haastattelurunko

Haastattelurunko pro gradu -haastatteluihin

- Minkä ikäinen olet?
- Koulutus?
- Työ?
- Perhe? (Omat lapset? Lapsuudenperhe?)
- Vanhemmat? Yhdessä? Eronneet? Sisarukset?

- Kuinka kauan olet ollut sinkku?
- Onko sinulla ollut pitkiä parisuhteita? Lyhyempiä suhteita?
- Sukupuolinen suuntautuneisuus?
- Miten parisuhteesi ovat alkaneet? Päättäneet?
- Oletko itse jättänyt vai ollut jätetty osapuoli?
- Miten mahdolliset erot ovat sinuun vaikuttaneet?

- Etsitkö/toivotko parisuhdetta?
- Tapailletko?/Deittailletko?
- Missä tapaavat potentiaalisia kumppaneita?/Tapaatko Nettideittailletko? (Tinder yms.)
- Mitä toivot parisuhteelta?
- Uskotko edelleen parisuhteeseen?/Rakkauteen?
- Uskotko entisten mahdollisten suhteiden vaikuttavan tulevaisuuden mahdollisiin suhteisiisi?
- Harrastatko ”yhden yön suhteita”?/ Mitä niistä ajattelet?
- Oletko haaveillut/haaveilette perheestä?

- Miten nimität itseäsi? Sinkku vai joku muu? Miten haluaisit sinua kutsuttavan?
- Miten muut kutsuvat sinua? Oletko ollut eri mieltä?
- Miten koet itsesi suhteessa yhteiskuntaan/kulttuuriimme? Onko kulttuurimme perhekeskeinen?
- Määrittelevätkö muut sinua? Miten?
- Ovatko ystäväsi sinkkuja/parisuhteessa/perheellisiä/eronneita?
- Miten koet yksinelävän aseman yhteiskunnassa?
- Oletko kokenut syrjintää? Vähättelyä? Oletko kokenut itsesi alempiarvoiseksi?
- Miten suhtauduttu työyhteisössä? Oletko ollut eri asemassa esim. lomien ym. suhteen?

- Koetko epäonnistuneesi, koska elät yksin?
- Entä päinvastoin, missä koet onnistuneesi siksi, että olet sinkku?
- Uskotko tilanteen muuttuvan vielä?
- Koetko ulkopuolisuutta?
- Miten koet muiden ajattelevan tästä? Oletko kokenut arvostelua sinkkuutesi takia?
- Saatko ”neuvoja” mitä sinun kannattaisi tehdä? Löytääksesi kumppani?
- Onko sinua määritelty/lokeroitu sinkkuutesi takia? Tehty oletuksia millainen olet?
- Miksi koet olevasi sinkku?
- Mikä määrittelee identiteettiäsi/itseäsi? Parisuhteettomuus? Työ? Harrastuks